

Recognising and recording progress and achievement (RARPA)

Guidance for learners with additional learning needs

Natspec

The voice of
specialist further
education

Ariennir yn Rhannol gan
Lywodraeth Cymru
Part Funded by
Welsh Government

Navigating this document

This is an interactive pdf. That means that by clicking on certain words and images, you can be taken to different pages of the document or to web pages that will open in your internet browser.

The screenshot shows the 'Stage four' page of the RARPA Guidance document. At the top right, there are language selection buttons for 'English' and 'Cymraeg'. Below the title 'Stage four: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued', there is a section titled 'From 'What we inspect' for specialist colleges' with several paragraphs of text. To the right of the text is a 'Useful links' sidebar containing two bullet points: 'What we inspect: further education colleges' and 'What we inspect: independent specialist colleges'. Below these are two small thumbnail images of other documents. Under the heading 'Estyn have developed:', there is another bullet point: 'Effective approaches to assessment that improve teaching and learning'. At the bottom of the page is a navigation bar with links: 'Contents', 'Introduction', 'Stage one', 'Stage two', 'Stage three', **Stage four**, 'Stage five', and 'Contact'. The 'Stage four' link is highlighted with a thicker border.

Language

Click either 'English' or 'Cymraeg' to view in your preferred language

Image links

Click on the images to view online

Text links

Underlined text is a link to another page in this document or a web page

Navigation

At the bottom of every page is a navigation bar. Click on the text to take you to that page

Contents

Introduction

• Developing and quality assuring RARPA processes for learners with Additional Learning Needs (ALN)	4
• Who is this guidance for?	5
• Further education and training for young people with complex learning needs in Wales	6

Stage one – Aims of the learning programme	10
--	----

• Self audit tool	19
-------------------	----

Stage two – Initial assessment	21
--------------------------------	----

• Self audit tool	30
-------------------	----

Stage three – Objective setting	32
---------------------------------	----

• Self audit tool	40
-------------------	----

Stage four – Formative review of learning	42
---	----

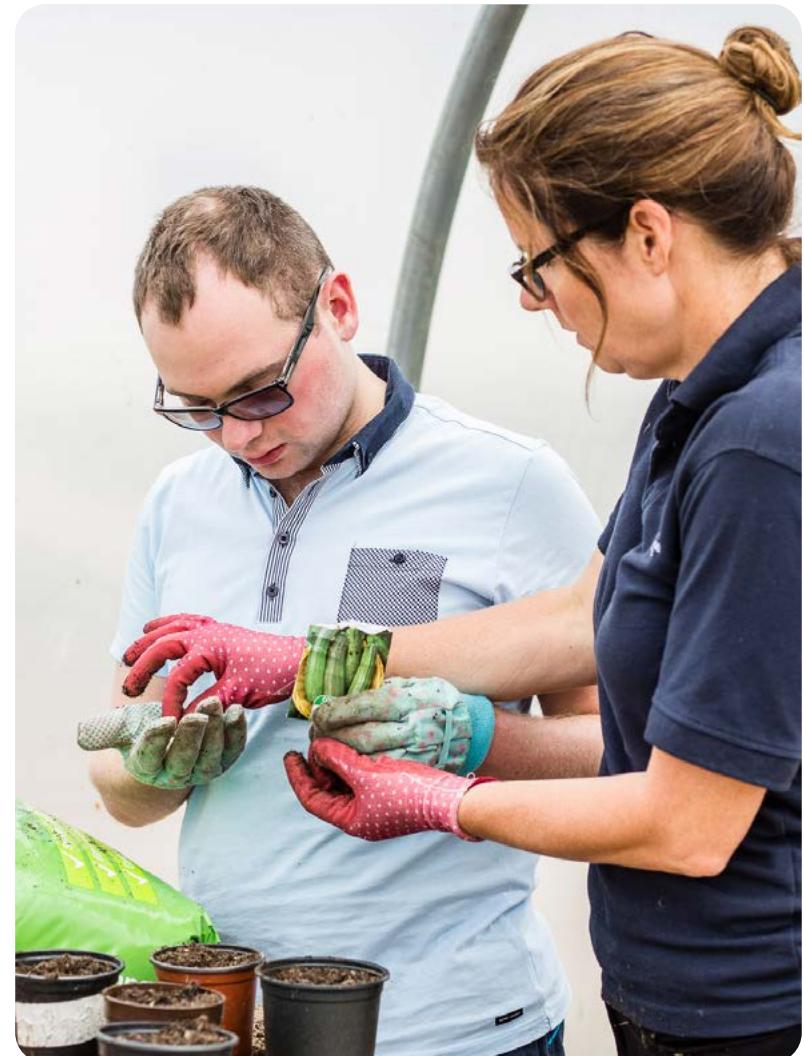
• Self audit tool	51
-------------------	----

Stage five – Summative assessment of achievement	53
--	----

• Self audit tool	62
-------------------	----

Supporting quality assurance	64
------------------------------	----

Acknowledgments & contact details	65
-----------------------------------	----

Developing and quality assuring RARPA processes for learners with Additional Learning Needs (ALN)

Welcome to this Wales-facing guidance on using RARPA in further education provision with learners who have additional learning needs.

RARPA is a well-recognised staged process providing a means of measuring learner progress and demonstrating outcomes. It is most commonly used in association with non-accredited learning and for that reason, it is especially valuable for young people with learning difficulties and disabilities who may be following highly personalised programmes that are not linked to qualifications. RARPA stands for Recognising and Recording Progress and Achievement. When delivered well and quality assured, RARPA provides a structure through which learners can achieve personalised outcomes and be best prepared for their post-college adult lives. RARPA enables learners with learning difficulties and disabilities to recognise, understand and celebrate their progress ensuring they play meaningful roles in their further education journeys. The quality assurance elements of RARPA provide first hand data and evidence to inform colleges self-evaluation processes. Understanding how RARPA links to what Estyn inspects supports colleges to consider how effectively they meet learners needs and demonstrates a commitment to continual quality improvement.

This guidance focuses on using RARPA for learners with ALN who are enrolled on courses such as independent living skills programmes in mainstream further education (FE) colleges or on study programmes in specialist colleges¹ that are established solely to provide education and training to learners with complex learning needs. RARPA processes can be tailored to work within the existing data systems of organisations ensuring the quality of non-accredited provision is scrutinised to the same level as externally accredited programmes. Learners with complex ALN in FE and

specialist colleges in Wales typically follow personalised programmes focused on skills development. Such programmes are often fully non-accredited however, sometimes colleges may choose to use some accredited learning to support the learner in achieving their overarching desired outcomes. E.g. a learner identified as needing to develop their ability to look after themselves may be guided to undertake accredited Agored Cymru units such as 'cooking a simple meal' as part of the holistic goal to increase their independence skills.

In 2020 Natspec, on behalf of the Education and Training Foundation (ETF), produced RARPA guidance for colleges working with young people with special educational needs and disabilities (SEND) in further education in England, including both independent living and vocational learning programmes. This English guidance links RARPA to the UK Government SEND Code of Practice and Ofsted's Education Inspection Framework in England.

To support additional learning needs (ALN) transformation in Wales, Welsh Government commissioned Natspec to produce a Wales-facing version to align RARPA to the ALN Code and Estyn's inspection guidance for FE and specialist colleges in Wales.

Useful links:

- The [2020 RARPA guidance](#) is available on the Education and Training Foundation's SEND Excellence Gateway

¹ In the ALN Code mainstream further education colleges are called Further Education Institutions (FEIs) and specialist further education colleges are called Independent Special Post-16 Institutions (ISPIs). Estyn refer to them as further education colleges and independent specialist colleges. In this document, we use terms we think are most accessible to learners, their families and professionals so mainstream further education colleges are referred to as 'FE colleges' and specialist further education colleges as 'specialist colleges'.

Who is this guidance for?

This guidance will be valuable to colleges in Wales which already have an established RARPA process in place and to those who are new to RARPA. It explains what effective practice looks like at each of the five RARPA stages and suggests some robust quality assurance measures to use at each stage.

It will be useful for practitioners working with or those who have responsibility for learners with additional learning needs including:

- senior leaders and managers with an overall responsibility for quality assurance in FE and specialist colleges
- local authority officials with responsibility for post-16 learners Individual Development Plans (IDPs)
- curriculum leads, teaching staff and learning support assistants
- members of college multi-disciplinary teams such as therapists
- careers advice and guidance teams
- transition officers
- staff who manage the statutory annual review process for learners with ALN.

The guidance includes:

- a description of what each stage of RARPA ‘looks like’ when managed well, including case studies and links to exemplars from colleges²
- an explanation of how each RARPA stage aligns with Estyn’s inspection guidance
- key aspects of the ALN Code and what colleges can do as they move through the RARPA stages to adhere to it and support local authorities to fulfil their obligations
- questions colleges should ask themselves at each RARPA stage when using the process with learners with Individual Development Plans
- suggestions for quality assurance activities at each stage
- a self-audit tool for each RARPA stage to support colleges to identify what is going well and to record where action is required.

Self Audit Tools

For a shortcut to the Self Audit Tool for each RARPA Stage please click below:

[Stage 1](#) | [Stage 2](#) | [Stage 3](#) | [Stage 4](#) | [Stage 5](#)

The guidance can be downloaded as a single PDF. You can also download separately self-audit tools for each stage.

² Most examples are from colleges in Wales but exemplars from England are used where appropriate

Further education and training for young people with complex learning needs in Wales

For all young people, regardless of whether they have additional learning needs, further education colleges provide post-school adult-orientated environments to equip them with the knowledge and skills they need to meet their aspirations and best prepare them for their post-college adult life. For learners with complex ALN, the primary purpose of further education is usually not the achievement of formal qualifications but instead, the targeted development of life skills. Individualised study programmes provide the learning that is needed to support fulfilling lives with decreased dependence on others. RARPA processes provide a quality-assured framework for the planning of individually tailored programmes and the recording of learners' progress and achievement. RARPA processes ensure that such time-limited, target-driven, destination-led and individualised programmes can be quality-assured to maximise positive outcomes for learners. RARPA also supports colleges to assess progress and achievement across curricula and cohorts.

Most learners in Wales with complex ALN progress to further education and training at their regional FE college when they leave special schools aged 19 where they are enrolled on one of four learning pathways within independent living skills (ILS) programmes. Each of the programmes is based around a core made up of four learning pillars of health and wellbeing, employability, independent living and community inclusion. FE colleges are also expected to embed opportunities for learners to develop their communication, numeracy and digital literacy skills within each of the four pillars. For a small minority of young people, this will not be the Additional Learning Provision (ALP) they need to build their skills. Instead, the complexity of the challenges they face means that their ALP is a specialist college. For example, this could be learners who require constant supervision for their own safety which is not always achievable in a FE college environment. Sensory processing difficulties may mean that mainstream college environments are overwhelming, and learners may require the integration of therapeutic and educational approaches for their intended further education outcomes to be achieved. For example, the expertise of speech and language therapists, occupational therapists or psychological and behavioural expertise may be required to support a learner to access the curriculum they need. Study programmes at specialist colleges are highly personalised and they focus on developing specific skills that it has been identified learners' need to develop. Whatever their programme of learning and wherever it takes place, RARPA ensures colleges can demonstrate that the learning programme has enabled the learner to make the necessary and expected progress to move on to their identified destination.

Further education and training for young people with complex learning needs in Wales continued

The ALN Code for Wales 2021 issued under the Additional Learning Needs and Education Tribunal (Wales) Act 2018 is the guidance for stakeholders with statutory responsibilities. It is also an important reference document for all providers of additional learning provision. Where colleges understand duties in the Code and how they link to RARPA they will be able to provide evidence that learners needs are being met and progress is being made.

Learners with ALN progressing to further education have an individual development plan outlining their ALN and the additional learning provision they need. The Code expects the majority of young people to have their reasonable need for education met in FE colleges and in most cases a learner's FE college takes responsibility for reviewing and maintaining their IDP.

Local authorities are directly responsible for meeting the needs of children and young people with the most complex or severe needs. This includes those whose reasonable needs for education and training cannot be met by an FE college and in those circumstances, responsibilities for reviewing and maintaining IDPs is with local authorities who are responsible for securing placements in specialist colleges.

The Code states that:

In order to achieve their potential, young people with ALN may need ALP to access education or training which is made generally for others of the same age, or they may have need of education or training which is specifically designed for people with ALN. In both cases, the expectation is that mainstream FEIs, and in some cases, maintained schools, will usually be able to meet the education or training needs of the majority of young people who have ALN (17.24).

However, occasionally, there may not be available provision within FEIs or maintained schools to meet a young person's reasonable needs for education or training (including their reasonable needs for ALP to undertake that education or training) or a young person may not be able to access such provision which might otherwise be suitable for meeting their needs. In these cases, a local authority through maintaining an IDP, may need to secure a place at a particular institution for the young person or board and lodging so that the young person's reasonable needs can be met (17.25).

Useful links:

- Welsh Government's [Independent Living Skills](#) programme specifications
- [ALN Glossary](#)
- [ALN Code](#)

Further education and training for young people with complex learning needs in Wales continued

This guidance includes information on how each RARPA stage links to the ALN Code allowing FE colleges and local authorities to see how RARPA processes can support them in meeting their statutory responsibilities. In turn, specialist colleges can use this guidance at each of the RARPA stages to support statutory bodies to meet their obligations for learners with complex ALN.

The guidance also aligns each of the RARPA stages with Estyn's inspection framework. In their publications for further education and specialist colleges, 'What we inspect', Estyn outline their inspection framework and set out what inspectors need to consider when evaluating colleges against their five inspection areas. There is a strong focus on learner progress and how colleges meet the needs of learners with ALN across all five inspection areas (IAs), namely, learning (IA1); wellbeing and attitudes to learning (IA2); teaching and learning experiences (IA3); care, support and guidance (IA4) and leadership and management (IA5).

Keeping learners needs and their voice at the centre of planning are key principles of both RARPA and the ALN reforms and throughout the guidance, person-centred practice and tools are identified at each stage. Person-centred approaches support colleges to find out what is important to a learner, what matters to them most and what support strategies work best for them. This guidance includes links to person-centred thinking tools that colleges can use to support conversations with learners, their parents and carers and other multi-disciplinary professionals throughout the 5 RARPA stages to gather information that keep the learner's aspirations and goals at the centre of planning.

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

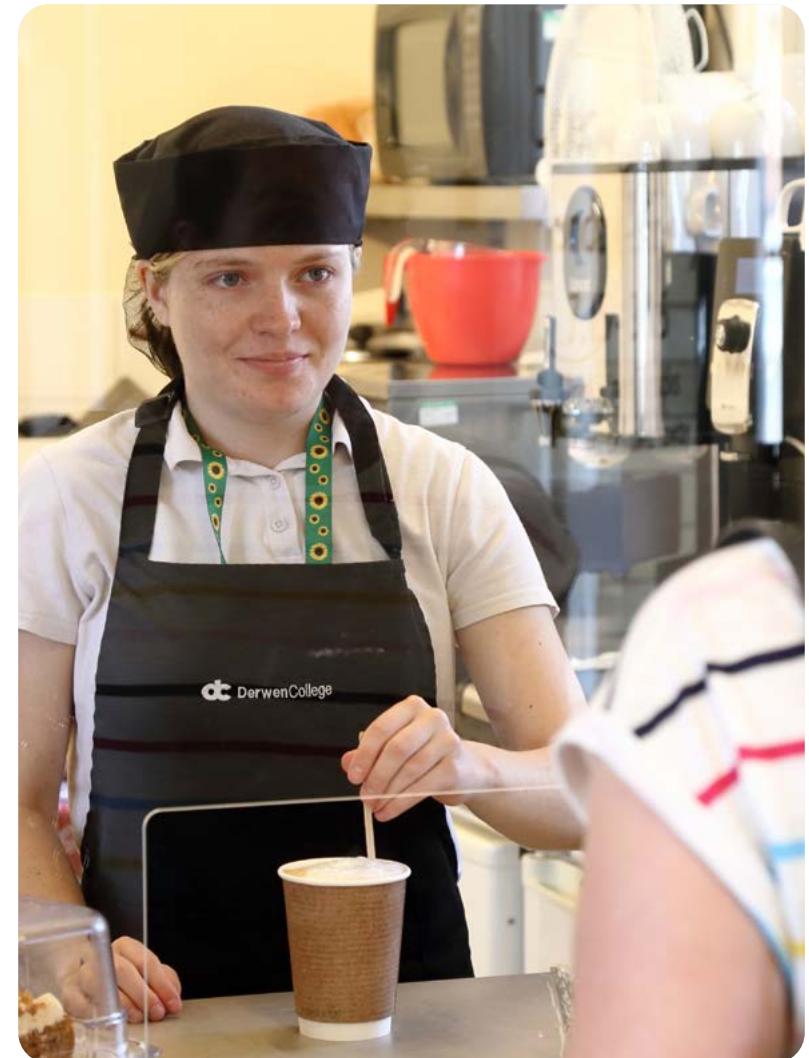
The RARPA stages

There are five stages to the RARPA process. They follow a process that is familiar within all types of learning programmes and can be applied to both short and long-term learning goals:

- Stage one Aims of the learning programme
- Stage two Initial assessment
- Stage three Objective setting
- Stage four Formative review of learning
- Stage five Summative assessment of achievement

A 6th 'next steps' stage to the RARPA process was added by the Learning and Work Institute in 2017. This stage was concerned with supporting learners to make informed choices about their next steps towards further learning or work however the revised Natspec guidance in 2020 did not include this stage as it implied that thinking about progression could be left until the end of the course. While transition planning and summative assessments of achievements peak at stage 5, the planning of non-accredited programmes for learners with learning difficulties and disabilities requires having learners' post-college destinations in mind right from pre-enrolment and at every RARPA stage.

Instead of the sixth step, actions are identified within each of the five stages to remind users of the importance of regularly making sure learners are making progress towards their identified destinations. This includes quality assurance actions necessary to assess if post-college destinations are being planned for. From pre-entry advice and guidance to final assessment, colleges should be focused on the purpose of the learning programme for the individual and how it will enable them to move on to the next stage in their lives.

Stage one

Aims of the learning programme

The aims of learning programmes should be easily accessible, be easy to understand and they should be informed by learner needs and aspirations. This ensures learners can be offered the programmes they need and helps colleges manage the expectations of stakeholders.

Stage one: What is involved?

Stage one is about ensuring learners are offered programmes that:

- can meet their individual needs, long-term aspirations and identified outcomes
- support learners to make informed decisions about their choices and next steps in education
- provide clear pathways to identified destinations
- support transition onto a new learning programme
- take account of the local and national context in which the learning is taking place.

When the aims of the learning programme are well managed:

- advice and information processes support learners to make informed realistic choices
- learners' own views and aspirations are taken into account in identifying appropriate provision
- the aims of the programme are relevant to learners' long-term goals and aspirations the intended learning programme is suitably challenging for every learner
- the learning outcomes enable learners to develop the personal, social and employability skills that will lead to them to their desired destination
- there is a planned transition onto the learning programme
- staff are clear about their roles and responsibilities and understand the aims of the learning programme
- provision meets local and national demand and is responsive to learners' needs.

Stage one: how it aligns with Estyn's inspection guidance

Making sure learners are offered and enrolled on programmes of learning that meet their education and training needs is an essential foundation for learner achievement and the progress learners make during their education and training is central Estyn's approach to inspection. Estyn requires its HMIs (His Majesty's Inspectors) to assess the quality of impartial guidance and advice provided by colleges and other external agencies to learners before the start of their programme. They also ask inspectors to consider how curriculum offers map to local and national priorities and how this helps learners.

From 'What we inspect' for both further education and 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should evaluate the effectiveness of impartial guidance and advice provided to learners before the start of their programme from the college and other external agencies (IA4.1).

Inspectors should consider how well leaders and managers share positive features of provision with staff and collaborate with other education providers and partners within the sector to achieve improvements locally, regionally and nationally (IA5.1).

Stage one: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued

From 'What we inspect' for further education colleges

Inspectors should consider the overall coherence and effectiveness of the provision for personal and specialist support, including the availability of services from specialist agencies (IA4.1).

Inspectors should consider whether the range of learning programmes offered provide learners with suitable progression routes into further and higher education as well as employment and training. For learners with complex needs, inspectors should consider the extent to which learning programmes prepare learners for their chosen destinations (IA3.1).

Inspectors should consider the extent to which leaders and managers are purposeful and successful in meeting national and local priorities (IA5.1).

From 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should consider the college's strategic approach to planning the provision and the extent to which it helps learners to become ambitious, confident, aspirational and well-informed individuals (IA3.1).

Inspectors should consider the extent to which learning programmes prepare learners for their chosen destinations (IA3.1).

Inspectors should consider how well leaders and managers share positive features of provision with staff and collaborate with other education providers and partners within the sector to achieve improvements locally, regionally and nationally (IA5.1).

Inspectors should be aware that it will not always be possible or appropriate to compare results of learners in independent specialist colleges with other colleges. However, it is important to form a view on the extent to which learners are fulfilling their potential (IA1.1).

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

Stage one: the ALN Code and what colleges can do

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>A key principle underpinning the ALN system is the need for collaboration between all those involved in identifying needs and planning and providing support to children and young people with ALN (21.1).</p> <p>ALNCo responsibilities include liaising with careers specialists to ensure that learners with ALN receive appropriate careers advice (8.21).</p>	<p>Ensure all stakeholders (e.g. learners, parents, local authorities, school Additional Learning Needs Co-ordinators [ALNCos], Careers Advisors and Designated Education Clinical Lead Officers [DECLOs]) understand your curriculum offers and the kind of meaningful outcomes that can be achieved by learners with complex ALN.</p>
<p>In some cases where a young person has, or a local authority determines that the young person has, reasonable needs to education or training, a local authority might identify more than one proposed suitable programme of study. In this instance, when choosing between them the local authority can take into account the compatibility of alternative options with the need to avoid unreasonable public expenditure (17.80).</p>	<p>Support local authority decision making through the provision of timely and transparent information on the aims of study programmes, any options within them and associated costings.</p>
<p>It is expected planning for a known transition would usually coincide with when an IDP is reviewed. This approach helps ensure that transition planning becomes a regular process in which children and young people become familiar with and feel comfortable discussing how transition may affect them (27.20).</p> <p>Where any information or arrangements to support young person's transition are planned, the body responsible for preparing the IDP set out them out. This could include information about: the transition(s) expected to be made; any individual responsible for co-ordinating the transition arrangements; the agreed actions of all the professionals and/or the agencies involved in supporting the transition(s); the objectives and outcomes the transition is intended to support (23.88).</p>	<p>Support timely transition planning by being prepared to start processes early. Provide transparency on pre-entry assessment processes and ALP offers so stakeholders including learners understand your provision.</p> <p>Ensure timely information is available to stakeholders responsible for IDPs on how positive transitions to college can be supported, including dates and other practical information such as named contacts.</p> <p>Provide accessible information on how objectives and outcomes can be met.</p>

Stage one: the ALN Code and what colleges can do continued

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>Providing additional support for young people with ALN moving into further education may require similar approaches to other transitions. Opportunities to become familiar with a new setting, meeting teaching staff or taking part in taster sessions can help prepare young people with their transition to an FEI (27.45).</p>	<p>Develop and maintain collaborative relationships with schools, LA officials, parents and carers. Support phased transitions and visits for learners and staff and details of how transitions can be supported. E.g. taster days, virtual tours etc.</p>
<p>Keeping ALP and other arrangements under review, is a key part of local strategic planning and decision making. It will enable local authorities to assess current and likely future needs and secure sufficient provision and services to meet those needs.</p>	<p>Provide the local authority with data to demonstrate the number of learners on different learning programmes. This will support strategic planning. Use data supplied by the local authority on anticipated future needs to ensure learning programmes are meeting needs and inform the development of programme aims.</p>

Stage one: questions colleges should ask themselves about Individual Development Plans

At each stage of the RARPA process there are actions which colleges can take to ensure learning programmes align with IDPs.

Questions to ask	If the answer is no or unsure
Does the course aim include opportunities to make progress towards the four pillars (ILS programmes) and/or other personalised identified learner needs?	Review your curriculum offers to make sure course aims accommodate the flexibility required for the achievement of person-centred learning programmes that will allow learners to build the skills they need for their post-college adult lives.
Does the last annual review of the intended outcomes in a learner's IDP inform the admissions process?	Check the outcomes agreed at the last annual review. This will typically have been a transition review with specific actions to support the young person to move to a new setting. Some colleges attend annual reviews in a young person's last year at school to support discussion around post-16 options.
Do the IDP outcomes accurately reflect what is meaningful for the learner at this age and stage of education?	FE colleges can review IDPs in line with their own processes. Specialist FE colleges should contact the relevant local authority for a discussion about changes required before the next annual review.
Will the aims of the learning programme enable the learner to fulfil the outcomes within their IDP? Will these be suitably challenging and avoid repetition?	Arrange for information and advice that will match the learner with a learning programme that meets their needs. IDP outcomes are the expected benefits to the individual as a result of participating in education or training. If the learner cannot make progress towards these within their learning programme or would be repeating learning, this will not be the right programme for them.
Has a planned transition onto the learning programme taken place? Has all the information necessary been gathered to support admission to the learning programme, including asking the young person about the support they need and how they would like to receive this?	Work in partnership with schools and other providers to offer tasters, visits, and careers events to support positive transitions. Identify the relevant and most up to date information about a young person during the admissions process. Finding out from the young person themselves what they want and need is essential to a smooth transition.
Does the learner have a wider package of support that will require adjustment when they start their learning programme?	Develop a multi-disciplinary approach with social care and health to support the transition process for young people, their parents and carers. Many young people will also be moving into adult services at this time which requires working across sectors.

Stage one: person-centered practice

College examples...

Our college ALNCo or transition officers will typically attend the transition review meetings of learners from special schools who it is expected will attend our college. When they are in their final year in school, learners are invited to come along to college for a couple of hours each week. During these school link visits, learners are supported by familiar staff from school while they familiarise themselves with the new learning environment, curriculum and routines. They are alongside learners from other schools who it is expected, will be transitioning to college and so they meet peers and can start to establish new friendships. This process supports us to understand if we are the right provision for the learners. It also supports learner and staff wellbeing and allows us as a college to plan more effectively to meet learners' needs (FE college).

We collate our pre-assessment information gained from information requests sent to schools and parents as well as assessment days and learner visits. We reconcile this information with the learners outcomes outlined in their Learning & Skills Plan (LSP), or Individual Development Plan (IDP) or their Education, Health and Care Plan (EHCP) and the learner's long term aspirations and likely post-college destination. A multi-disciplinary team discuss if we are able to meet the learner's needs. We then work backwards from the learner's destination goals and agree purposeful and ambitious personal learning goals (PLGs) for the learner's programme of study (see staff guidance on turning destinations into targets). These are then broken down into annual goals and termly targets. In turn, termly targets are broken down into accessible next steps for the learner (specialist college).

Using a learner destination template serves as a useful document outlining what learner's need from further education and ensures the right learning programme can be identified (specialist college).

Useful links:

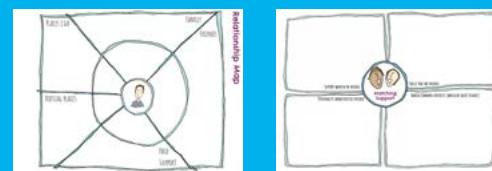
Welsh Government published documents

- [A guide on person-centred practice in education](#)
- [Person-centred reviews toolkit](#)

The National Development Team for inclusion (NDTI) published documents

- [Relationship Map](#)
- [Matching Support tool](#)

Stage one: quality assurance

Evidence from these activities will inform colleges' self-evaluation reviews and quality improvement programmes. The lists here and for the other stages are not exhaustive or prescriptive and colleges may have existing alternative or additional means of checking quality at each RARPA stage.

Examples of quality assurance activity

- Check levels of satisfaction about transition and enrolment. Use feedback forms to inform how enrolment processes can be made more efficient and user friendly.
- Analyse application, enrolment and attendance data to determine if learners have been guided to/placed on correct programmes.
- Observe pre-entry information and advice interactions to check due consideration is being given to learners' chosen destinations.
- Conduct accessibility checks on programme information, including the information on your provision provided through local authority arrangements.
 - For a sample of learners on a programme, compare their long-term outcomes with programme aims to verify that learners are being placed on the appropriate programme.
 - Provide staff with regular updates, training and written guidance such as a RARPA handbook that tells people who does what, why, when and how.
- Use a staff self-evaluation tool to assess how confident staff are about delivering the 5 RARPA stages.

Stage one: self audit tool

Use the self-audit tool to assess what you are already doing well and where you need to take further action.

■ No evidence requires attention ■ Requires development ■ Evidence of this informs planning and delivery

Stage one: aims of the learning programme				what is your evidence? (identify improvement actions in the boxes at the bottom)
Is there evidence that the aim of the learning programme meets need?				
Does the aim of the learning programme include learning opportunities relating to the four pillars of learning; independent living skills, health and well-being, community and employability (ILS programmes in FE colleges)?				
Does the aim of the programme include opportunities to develop personal and communication skills, Welsh language skills, numeracy and digital literacy (FE colleges)?				
Does the aim of the learning programme enable learners to make progress towards personalised outcomes within IDPs that are challenging, aspirational and achievable?				
Will the learning programme enable learners to reach their identified destination?				
Do staff have the training and information they need to understand the programme aims and support prospective learners to make informed choices?				
Is there advice and information available before enrolment that supports learners to make informed choices about which programme is best for them?				
Has the admissions process identified all the learner's support needs and can they be met on the learning programme?				
Can prospective learners find out about the programme from events, visits, taster sessions, transition review meetings and access to information and advice that is accessible and relevant to them?				
Have prospective learners been listened to and their views considered when offering a place on the learning programme?				
Is the quality assurance process informed by feedback from pre-enrolment and admissions processes? Will this support continual improvement?				

Stage one: self audit tool continued

Quality improvement actions

What needs to be done?	Who is responsible?	When will this be done?

Stage two

Initial assessment

A shared understanding of learners' baseline skills and knowledge is necessary so that teaching and learning approaches can be appropriately targeted and progress measured. Further education programmes for learners with ALN on ILS courses in FE colleges or at specialist colleges are adult-orientated and tailored to the development of skills needed to lead successful adult lives. Colleges offer different learning environments from those learners have been familiar with in school. They also typically offer different subjects in different ways with different levels of learning support.

Stage two: What is involved?

Stage two is about offering an initial assessment process that:

- takes place typically over a four to six week time period and identifies learner's strengths and areas for development that will inform the delivery of the curriculum
- includes all the relevant information, gathered from different sources, that informs learners' starting points on entry to their learning programme
- enables the learner to demonstrate their current skills and knowledge in areas that are meaningful to them and relate to their long-term aspirations and outcomes
- clarifies additional support needs and strategies to maximise learner potential
- provides an opportunity to build supportive and positive working relationships between staff and learners.

When initial assessment is well managed:

- there is a variety of approaches and learning opportunities to gain feedback from the learner about their aspirations, preferences and preferred learning style
- information gathered during initial assessment leads to the design of a learning programme that is suitably challenging and ambitious, reinforces previous learning and avoids repetition
- the results of initial assessment are shared with the learner, relevant staff, including the wider multi-disciplinary team and parents and carers, where appropriate
- teachers plan opportunities to assess how learners transfer existing skills into their new setting, taking account of how the transition to a new setting may have affected the learner
- there is a focus on what learners can do independently and, where they can build on this for greater independence, additional support needs are identified and strategies are developed with the learner to meet these needs
- there is a clear identification of what the learner knows and can do now and what they need to know and do in the future, to achieve their outcomes.

Stage two: how it aligns with Estyn's inspection guidance

Understanding how RARPA links to what Estyn inspects supports colleges to consider how effectively they meet learners' needs. Using RARPA processes effectively enables colleges to demonstrate they are ensuring learners with ALN are not disadvantaged compared to other learners and can access high quality provision that is ambitious and challenging. Robust RARPA processes lead to transparent measurements of individual learner's progress and provide evidence to demonstrate a commitment to continual quality improvement. HMIs assess the extent to which colleges understand learners' needs and abilities and the rate of progress they make towards learning goals.

From 'What we inspect' for both further education and 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should consider how well the college makes provision for learners with additional learning needs in relation to their individual needs and abilities (IA4.1).

Stage two: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued

From 'What we inspect' for further education colleges

For learners with additional learning needs (ALN), evaluations about achievement should take account of information about their individual needs and abilities. Inspectors should consider the rate of progress these learners make in relation to their individual targets, agreed learning goals and starting points. Where relevant, inspectors should evaluate the extent to which learners with additional learning needs develop:

- their fine and gross motor skills, their mobility and their independent living skills
- their social skills, including their ability to relate to other learners, staff and visitors to the college
- the skills they need to prepare them for future life (IA1.1).

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

From 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should consider whether specific groups of learners are making as much progress as they could in relation to their starting-points and their age and ability (IA1.1).

Inspectors should evaluate to what extent learners develop the skills required to access the whole curriculum and to learn effectively throughout their lives (IA1.1).

Where available, inspectors should consider the results of other relevant assessments, such as those of learners' reading ability, when coming to a view about learners' literacy skills (IA1.1).

Stage two: the ALN Code and what colleges can do

What the ALN Code says	What colleges can do
In cases where an IDP is being prepared (or, in respect of a young person in the area of a local authority in England, if an EHC needs assessment is being considered or conducted or an EHC plan is being prepared), an initial assessment ought to have been made of the young person's needs (16.32).	Work in partnership with schools and local authorities, where appropriate, to gather information to plan a personalised initial assessment that correctly identifies the learner's starting points. Effective use of information from previous settings and during transition will support this.
All education settings are expected to put in place differentiated teaching or other targeted interventions designed to secure better progress where appropriate, for all learners (20.14).	Use an evidence-based approach to identify and provide support, matched to the learner's needs. This may include external specialist support that is commissioned by a college.
All applicants and enrolled students at FEIs should be given the opportunity at application stage, at enrolment and during the course to raise any concerns about their learning needs (20.7).	Provide opportunities for learners to self-declare learning needs during the enrolment and initial assessment process and a culture where learners feel confident in doing this. Provide accessible information to learners about learning support available. Develop support and /or care plans with the learner so they understand how support will enable them to make progress from their starting point.
In identifying desired outcomes, it is essential to consider the young person's views, wishes and feelings about what is important to them and what they want to achieve (17:34).	Ensure all learners are able to communicate their views and wishes and provide tailored learner friendly resources including signs and symbols if required to ensure initial assessments provide up to date information.

Stage two: the ALN Code and what colleges can do continued

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>The FEI should:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) make arrangements for letting all staff who are involved in teaching or supporting the young person know about those needs; (b) involve the ALNCo in advising teaching staff on appropriate teaching approaches to use in relation to the young person with a view to meeting the apparent needs and on where to get further information and advice if required; (c) make any appropriate adjustments to the environment of the FEI to improve the young person's access to education; (d) provide appropriate additional or different support for the young person from the resources available to it, including access to input from external specialists; (e) monitor the impact of support provided for the young person and alter it if it becomes apparent that this would be appropriate (12.29). 	<p>Conduct a staff skills audit to identify any gaps in knowledge and skills relating to assessment of need. Identify continuing professional development (CPD) opportunities to build expertise in specific areas and ensure relevant staff have regular briefings and updates about best practice in assessing and meeting needs.</p> <p>Ensure initial assessments identify environmental factors that may adversely affect access to the curriculum.</p> <p>Ensure initial assessments are able to identify any need to access input from external specialists.</p> <p>Share baseline assessment information as a starting point for measuring progress and achievement.</p>

Stage two: questions colleges should ask themselves about Individual Development Plans

Questions to ask	If the answer is no or unsure
Has the initial assessment process correctly identified the learner's current knowledge and skills in relation to their planned aspirations and outcomes within their IDP, including their choice of learning pathway or study programme?	Consider the IDP intended outcomes with the learner and their parent and carers, if appropriate. Check that the outcomes are still relevant. If they are not, implement your own processes for review (FE colleges) and/or contact the local authority to ask for an urgent review as appropriate. Review the learning activities that took place during the initial assessment process. Was there sufficient breadth of activities to measure a learner's starting points across curriculum and programme areas? If not, decide how this could be changed.
Has the initial assessment process confirmed the need for support and ALP as described in the IDP or identified additional or different requirements?	Clarify that you have a full understanding of the learner's current health, care and learning needs. If initial assessment has shown that additional support is required you will need to contact the local authority about this, if it is not already identified in the IDP.
Is the information collated in your initial assessment congruent with the IDP profile (About me)?	Pass on any relevant updates to persons responsible for maintaining IDPs.

Stage two: person-centered practice

College examples...

During the learners first 4 to 5 weeks of college, all staff working with them contribute to a comprehensive [Baseline Assessment document](#) that asks questions on the learner's skills and abilities relating to self-care and independence; their sensory and/or physical needs; communication and interaction levels; behaviour, emotional and social development needs and abilities along with their cognition and learning abilities. This comprehensive data is then used as a baseline to measure progress against and to plot out their individualised study programme to meet their destination goals.

A FE college uses an [excel spreadsheet for learners' initial assessment](#) that has separate sheets for each of the four pillars of the ILS curriculum along with literacy, communication and digital skills to record learner's baseline abilities from which targets can be set and progress measured.

Another FE college uses a [table to baseline assess learners](#) using a 1-10 score to determine short, mid-term and long-term targets for individual development plans. With the input of learners and people who know them well, a specialist college has created [one page profile](#) for staff who may be unfamiliar with learners and new to supporting them.

Useful links:

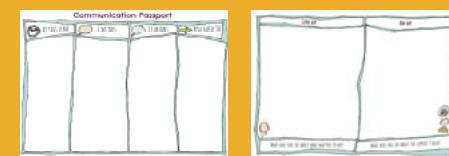
Welsh Government published documents

- [A guide on person-centred practice in education](#)

The National Development Team for inclusion (NDTI) have developed:

- [Communication passport](#)
- [Good Day and Bad Day tool](#)

Stage two: quality assurance

Examples of quality assurance activity

- Sample learners' work during initial assessment and compare this to information about their previous level of skills and knowledge gathered during pre-enrolment.
- Check for consistency in the initial assessment process across subjects or themes in the curriculum. Have a clear process for deciding if accredited learning and qualifications are appropriate.
- Identify where the initial assessment process creates opportunities for learners to develop their personal and communication skills, Welsh language skills, numeracy and digital literacy and if appropriate, their behaviour.
- Observe and gather feedback from learners about their experience of initial assessment and how it meets their expectations of starting college.
- Review learner's long-term outcomes and chosen destinations against the completed initial assessment process to provide evidence that the process is assessing what is relevant for the learner's future.
- Sample additional learning support records to check that there is a correlation between the support learners are being offered and the needs identified during initial assessment.
- Assess the personalised curriculum plans of a sample of learners to identify a match between content and ambitions and preferences expressed by learners during initial assessment.
- Compare initial assessment baseline data with programme learning aims to check that learners are being supported to progress from identified starting points.

Stage two: self audit tool

Use the self-audit tool to assess what you are already doing well and where you need to take further action.

■ No evidence requires attention ■ Requires development ■ Evidence of this informs planning and delivery

Stage two: initial assessment			what is your evidence? (identify improvement actions in the boxes at the bottom)
Is there sufficient and relevant information being gathered in transition from previous settings and others who know the learner well, to inform initial assessment?			
Has the initial assessment process encouraged and supported learners to communicate what is important to them about their learning programme and how they prefer to be taught and supported?			
Is initial assessment fun and engaging for learners? Does it focus on identifying strengths and positive qualities as well as challenges? Where appropriate, do learners understand its purpose?			
Do staff accurately identify learners' starting points as relevant to their learning programme?			
Is there a consistent approach to initial assessment across the provision? Do all staff involved share the same understanding of what is being assessed, for whom and for what purpose?			
Does initial assessment lead to the development of challenging and ambitious targets that link directly to learner's long-term outcomes? Does this include opportunities to develop personal, social and independence skills?			
Are support strategies identified and plans shared with relevant staff, the learner and parents and carers, if appropriate?			
Does the initial assessment process enable any unmet needs to be identified that would otherwise disadvantage learners with ALN?			
Do staff have effective processes to share assessment data and do they use this to plan learning activities that take account of learners' different starting points?			
Are there opportunities for learners and their parents (if appropriate) to access advice and information if during the initial assessment process, it becomes evident that a programme cannot meet their needs?			
Is moderation of initial assessment included in the quality cycle and used to make continual improvements to learning programmes?			

Stage two: self audit tool continued

Quality improvement actions

What needs to be done?	Who is responsible?	When will this be done?

Stage three

Objective Setting

Most learners with complex ALN are enrolled on non-accredited programmes of learning. Some may pursue some accredited elements of learning within their programme but primarily, their curriculum content and weekly college timetables will be guided by identified learning goals or objectives. These will be informed by the learner's IDP, their learning pathway (if the learner is in a FE college) or study programme (if the learner is a specialist college) along with the initial assessment data collected in stage two and wider information gathered in stage one.

Stage three: What is involved?

Stage three is about having an approach to setting learning objectives that:

- uses information gathered during transition and initial assessment to plan personalised learning programmes
- establishes learning objectives with the learner, that enable them to make progress towards their long-term aspirations and IDP outcomes
- responds quickly to changing or adapting objectives when necessary, to ensure they continue to meet learner's needs
- includes high quality support and interventions for the individual.

When setting learning objectives is well managed:

- there is a clear route from transition to initial assessment and objective setting that supports the achievement of meaningful long-term outcomes
- learners have ownership of their own objectives and can articulate them, in appropriate ways, because they have been involved in developing them
- all staff working with learners are asked to participate and contribute to objective setting and time is allocated for this to happen
- all staff are clear about their responsibilities to support the achievement of objectives and how to recognise and record progress
- there is a management information system where objectives can be recorded and tracked
- objectives are specific, measurable, achievable, realistic and within the timeframe of the learning programme
- it is clear how objectives can be achieved across the breadth of the curriculum
- staff continue to access CPD activities that lead to high quality teaching, learning and support.

Stage three: how it aligns with Estyn's inspection guidance

Ensuring learners' objectives are relevant to their individual abilities, needs, and post-college destinations are key aspects of supporting learner achievement and progress. Learners should be supported to play participative roles in agreeing learning objectives and understand how they relate to their post-college aspirations. Objectives should be appropriately challenging and achievable.

Estyn HMIs are guided to evaluate the college's aspirations for its learners and how they plan to meet learners' identified needs.

From 'What we inspect' for both further education and 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should evaluate the extent to which teachers and other practitioners have high expectations of all learners. They should consider the quality of planning and how well their planning meets the needs of the learning programme. They should consider the extent to which teachers have clear objectives for learners' learning and use a range of approaches and resources to engage learners' interest and to challenge them to achieve as well as they can (IA3.2).

Inspectors should consider the extent to which learners develop the skills they need to prepare them for future life (IA1.1 FE college) (IA3.1 in specialist college guidance i.e. in relation to how the curriculum supports skills development).

Stage three: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued

In particular, inspectors should evaluate the extent to which learners are ambitious, confident, capable and independent learners (IA2.2).

Inspectors should judge learners' interest in their work, their ability to sustain concentration and to avoid distractions (IA 2.2).

Inspectors should evaluate how well learners persevere and remain purposeful when they face difficulties or seek other solutions when their first approach to a problem is unsuccessful (IA2.2).

Inspectors should evaluate the extent to which learning experiences across the college stimulate and challenge learners so that they engage fully in their learning and make the best possible progress (3.1).

Inspectors should consider how well learners show confidence and resilience in their lives, for example in the way they interact with new people and with their peers. Inspectors should consider how well learners are developing as ethical, informed citizens, for example through their awareness of fairness, equality, sustainability and tolerance (IA2.1).

Specialist colleges should also refer to section 4.1 of their Estyn inspection guidance handbook that details specific considerations for inspectors on care support and guidance.

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

Stage three: the ALN Code and what colleges can do

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>IDP intended outcomes should have a strong focus on enabling children and young people to move towards long-term aspirations, be that employment or further or higher education, independent living and/or community participation. To this end, it is essential to consider what is important to the child or young person and what they want to achieve (23.30).</p>	<p>Use an evidence-based approach to involve the learner and those who know them well to set learning objectives relating to fit for purpose IDP outcomes.</p> <p>Have strategies to inspire and encourage learners to identify and work towards challenging outcomes. This includes providing positive role models of disabled people and people with ALN who have succeeded in education and achieved their life goals.</p> <p>Employ staff with the right skills and qualifications to enable learner achievement.</p> <p>Identify where support may need to be commissioned externally.</p>
<p>IDPs can also include outcomes with a wider focus, such as positive social relationships and emotional resilience and stability. For some children and young people, an intended outcome can be about minimising the impact of an impairment on their learning (23.30).</p>	<p>Ensure learning objectives include a wide range of opportunities, including those relating to wellbeing that will support learners in their post-college lives to manage themselves and their time in positive life-enhancing ways (e.g. pursuing hobbies and interests).</p>
<p>All intended outcomes detailed in the IDP should be drafted in such a way that it is possible to measure whether they have been successfully achieved, as well as being realistic and challenging. This should be done by making outcomes "SMART" (Specific, Measurable, Achievable, Realistic and Timebound) (23.31).</p>	<p>Put checks in place to ensure that learner objectives and targets are SMART, realistic and challenging and that all stakeholders including learners can link day to day learning with medium- and longer-term goals.</p>
<p>In order to determine the progress towards achieving the intended outcome(s), it may be helpful to set interim or short-term targets or milestones, and to monitor the impact of the ALP on the child or young person's progress (23.33).</p>	<p>Ensure staff across your college have a shared understanding of how to set and monitor short and medium-term targets that relate to longer term goals and IDP outcomes.</p> <p>Allow time in staff workloads to engage in RARPA processes and reflect on the appropriateness of learners' objectives and targets.</p>

Stage three: questions colleges should ask themselves about Individual Development Plans

Questions to ask	If the answer is no or unsure
Do the learning objectives set for the individual learner clearly link to the achievement of intended outcomes within their IDP?	<p>Check that the IDP outcomes are still relevant and meaningful for the learner. If they are still relevant, review how the learning objectives have been developed and what needs to change to ensure they will support long-term outcomes to be achieved.</p> <p>If the outcomes require amendment, implement your own processes for review (FEIs) and/or contact the local authority to ask for an urgent review as appropriate.</p>
Are the learning objectives specific, measurable, achievable, realistic and within a specific time frame (SMART) as required in the IDP?	<p>Write learning objectives using key phrases that support the SMART approach: e.g.</p> <p>Now I know or can do this...</p> <p>By (when) I will know or be able to do this...</p> <p>This is because I am going to practise doing/learning this...</p>
Are the support interventions, as identified in the IDP, in place?	<p>Audit the learner's care and support plans. Evaluate this against section 2A of the IDP which states the learner's additional learning needs. Contact relevant health and social care providers that also work with the learner to ensure you have accurate and up to date information on successful strategies to meet needs.</p>

Stage three: person-centered practice

College examples...

A specialist college uses an [ILP template](#) to record the learner's post-college destination and the curriculum, targets and goals that the college provides to support the learner journey

A FE college uses a [Half-Term Planner](#) template to support Tutors in their planning

A specialist college uses a '[My targets this session](#)' template to support learner understanding of what they are doing in a specific learning session

A FE college offers staff a set of [ILS target setting resources](#).

A specialist college uses symbols and written text to support learners' understanding of their [individual learning targets](#).

Useful links:

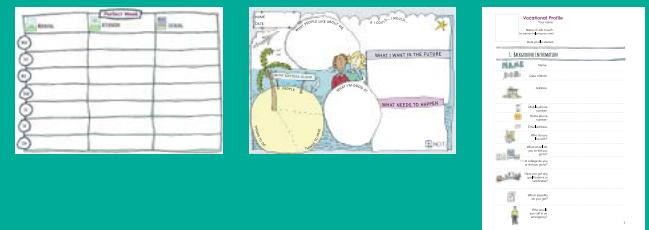
Welsh Government published documents

- [Person-Centred Reviews Toolkit](#)

The National Development Team for inclusion (NDTI) have developed:

- [Perfect Week](#)
- [What Matters Island](#)
- [Vocational Passport](#)

Stage three: quality assurance

Examples of quality assurance activity

- Identify a team of appropriate staff to moderate learner objectives. This could include a senior manager, curriculum leads, teachers and support leads. Moderation at this stage is about checking that learning objectives are based on a SMART approach, are aspirational, achievable within the curriculum, and link to learner's long-term outcomes.
- Depending on the size of the learning programme, take a sample of learning objectives for each learner across the whole programme and cross reference these to their long-term outcomes. Alternatively, select specific learners and sample all their learning objectives.
- Provide moderators with a checklist that includes asking how, when and who will address any inconsistencies in setting learning objectives and identify good practice that can be shared across the staff team. Moderation can provide evidence that objectives are linked to long-term outcomes and that the curriculum has sufficient breadth to enable the learner to make the progress expected.
- Map learning objectives to subjects or themes within the curriculum to ensure learners have access to the right learning opportunities to make progress.
- Audit learners' care and support plans to ensure there is the right type and level of support in place for each learner relevant to their learning objectives.
- Compare a sample of learner objectives with initial assessment findings to determine whether goals set represent a suitable level of challenge for each learner.
- Use lesson observations or learning walks to check if learning objectives are readily available, visible in the learning environment and understood by staff who provide support. Ask learners what their learning objectives are and how they will make progress towards them.
- Audit the objective setting process to identify instances in which learners have been actively involved (e.g. through use of video, symbols, alternative and augmentative communication and strategies such as intensive interaction).
- Attend learner initial assessment reviews and/or sample meeting records to assess if

objectives are being shared with the right people who know the learner well and can give feedback on how appropriately they support the learner's long-term outcomes.

- Review data recorded on management information systems to check that staff are entering objectives and check that all relevant staff have access to this information.
- Survey staff to assess their level of knowledge, understanding and confidence in objective setting. Identify any gaps and provide appropriate CPD, e.g. peer support for less confident staff. Include this in staff supervision and performance management if necessary.
- Undertake a skills audit of staff to assess if staff have the right levels of expertise to enable learners to make progress against their objectives. Identify any gaps in skills or expertise and how to address these through CPD activities or commissioning specialist external support.
- Review the evidence from different quality assurance activities to make a judgement if the objective setting process is identifying correctly what the learner needs to do and know, to move closer to their long-term outcomes. If it is not, identify what changes are needed.

Stage three: self audit tool

Use the self-audit tool to assess what you are already doing well and where you need to take further action.

■ No evidence requires attention ■ Requires development ■ Evidence of this informs planning and delivery

Stage three: objective setting				what is your evidence? (identify improvement actions in the boxes at the bottom)
Is there a moderation plan in place within the quality cycle that checks objective/target setting against long-term outcomes? Are changes made as a result of this to improve quality and share best practice?				
Are learners involved in objective/target setting in appropriate ways? E.g., in a way that takes account of their preferred communication and learning styles.				
Is there a management information system where a learner's objectives are stored, can be reported on and altered, that is accessible to all relevant staff?				
Does the management information system enable staff to track progress and achievement from starting points and link back to long-term outcomes?				
Have support and interventions to enable objectives to be achieved been identified for all learners with ALN? Are these evidence-based and delivered to a high standard?				
Do staff have the right levels of expertise and skills to deliver a curriculum where learners can make progress towards their objectives? Is there a CPD plan in place for staff who need to increase their skills and knowledge?				
Is there a logical progression of objectives over time, that shows how each objective sequentially builds on the previous one?				
Are learners' objectives visible in the learning environment? Is this in ways that are meaningful to the learner? E.g. using symbols, photos, pictures, objects				
Do objectives cover all the areas identified for the learner e.g., the four pillars, personal and communication skills, Welsh language skills, numeracy and digital literacy (FE colleges)?				

Stage three: self audit tool continued

Quality improvement actions

What needs to be done?	Who is responsible?	When will this be done?

Stage four

Formative review of learning

The focus of stage four of the RARPA process is on recognising and recording the progress that learners make against the objectives set in stage three. This stage provides learners, tutors and wider stakeholders with feedback about the distance learners have travelled towards their destination goals.

Stage four: What is involved?

Stage four is about assessing learner progress through a formative review of learning that:

- reviews and records the progress that is being made during the learning programme
- uses creative approaches to gain regular feedback from learners and other key stakeholders and recognises learner progress across the whole curriculum
- includes person-centred reviews to discuss progress and ensure learning, support and care needs are being met
- provides information, advice and guidance about the learner's next steps using an accurate measure of progress so far.

When the formative review of learning is well managed:

- there is a record of progress and updated learning objectives that demonstrate what the learner can do and knows now, that is different from before
- progress outside of set objectives is captured and used to inform planning
- the learner and key stakeholders are involved in assessing progress and in a way that is meaningful for them
- feedback is personalised to the individual
- learners know what they have achieved and what the next steps are
- learners can make informed decisions about destinations based on assessment of their progress
- there is an effective management information system that collates assessment data
- staff understand their role and responsibilities in conducting assessments and this is done efficiently, without creating unnecessary burdens for staff or learners
- evidence of progress is moderated for consistency and against quality measures
- evidence from progress reports and reviews is used to make improvements for individuals and for the overall learning programme.

Stage four: how it aligns with Estyn's inspection guidance

Understanding the progress learners are making towards their intended outcomes is central to both RARPA and Estyn's approach to inspection, and the appropriateness of assessment tools used to evidence progress is a key quality assurance measure for colleges. Central to person-centred practice in the review of learning, is the building of learners' reflective skills including by involving them in the collation and production of evidence of having made progress towards or achieving their targets and goals.

From 'What we inspect' for both further education and 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should consider a wide range of evidence when evaluating the quality of leadership and management, for example minutes from a range of recent meetings, interviews with staff, improvement action plans and reports on their implementation, recent self-assessment from leaders and managers and the analysis of information on learner performance (IA5.1).

Inspectors should evaluate how well learners develop and apply a wide range of skills and knowledge appropriate to their qualifications or agreed learning goals, including considering the extent to which they develop transferable employability skills (IA3.2).

From 'What we inspect' for further education colleges

For learners with additional learning needs (ALN), evaluations about achievement should take account of information about their individual needs and abilities. Inspectors should consider the rate of progress these learners make in relation to their individual targets, agreed learning goals and starting points. Where relevant, inspectors should evaluate the extent to which learners with additional learning needs develop:

- their fine and gross motor skills, their mobility and their independent living skills
- their social skills, including their ability to relate to other learners, staff and visitors to the college
- the skills they need to prepare them for future life (IA1.1).

Inspectors should evaluate how well learners develop and apply a wide range of skills and knowledge appropriate to their qualifications or agreed learning goals. They should consider how well learners understand how to assess their own performance.

Inspectors should evaluate the extent to which the senior management and staff track and keep records on the progress of each learner and report on these clearly to meet the needs of learners and employers. They should consider how well teachers ensure that their assessments are valid, timely, accurate and reliable (IA3.2).

Stage four: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued

From 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should evaluate the extent to which teachers analyse the outcomes of their assessment of learners to inform their future planning of lessons and the next steps in learners' learning. They should consider how well teachers ensure that their assessments are valid, accurate and reliable.

Inspectors should evaluate the extent to which the senior management and staff track and keep records on the progress of each learner and report on these clearly to meet the needs of learners, parents and carers and placing authorities. They should consider how well teachers ensure that their assessments are valid, timely, accurate and reliable.

Inspectors should evaluate whether learners regularly review their own learning, understand their progress and are involved in setting their own learning targets, including the use of person-centred approaches for learners with additional learning needs (IA 3.2).

Inspectors should evaluate how well learners develop and apply a wide range of skills and knowledge appropriate to their qualifications or agreed learning goals. Inspectors should also evaluate the verbal and written feedback from teachers to help learners to know how well they are doing and what they need to do to improve. They should consider how well learners understand how to assess their own performance (IA3.2).

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

Estyn have developed:

- [Effective approaches to assessment that improve teaching and learning](#)

Stage four: the ALN Code and what colleges can do

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>In order to determine the progress towards achieving the intended outcome(s), it may be helpful to set interim or short-term targets or milestones, and to monitor the impact of the ALP on the child or young person's progress. This could include a continuing process of tracking or any assessments that might take place in the educational setting on a regular basis. If such targets or milestones are required, these should be recorded in an appendix to the IDP. Any concerns raised as a result of this monitoring might lead to a review of the IDP as a whole (see Chapter 25).</p>	<p>Keep up to date and accurate records of all support and interventions that are in place. Review support and care plans regularly to ensure needs are being met effectively and that this is supporting progress towards outcomes.</p> <p>Make sure learner targets and achievement data can be shared in a format that can be appended to IDPs maintained by FE colleges and local authorities as required.</p> <p>Review how additional learning support is enabling progress to be made. Check that resources are deployed effectively and identify where support needs to be targeted, addressing any issues of inequalities between groups of learners. Provide evidence of the additional support in place, how this meets need and supports learner progress. Case studies may be useful to demonstrate this.</p>

Stage four: the ALN Code and what colleges can do continued

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>The school, FEI or local authority maintaining the IDP should engage regularly with the child, child's parent or young person in order to discuss progress, which in turn should help inform the timing of the review and contribute towards meeting the duty to involve and support children, their parents and young people. Where the IDP is maintained by a local authority, the authority should consider how to involve any institution attended by the child or young person in considering progress and engaging with the child, their parent or the young person. The engagement with the child, their parent or young person should include:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) the provision of clear and accessible information to them about the child or young person's progress and how ALP may or may not be contributing to this; (b) the provision of opportunities for the child, child's parent or young person to discuss their opinions about the approaches and strategies being used; (c) the provision of opportunities for the child, child's parent or young person to discuss when they think a review of an IDP may be beneficial and why (25.16). 	<p>Demonstrate how learners' individual learning programmes have been informed by the learner voice and agreed with the learner.</p> <p>Work with stakeholders to ensure all have a shared understanding of how individual learning programmes are supporting the achievement of person-centred IDP intended outcomes and allowing learners to move towards their long-term aspirations.</p> <p>Use achievement demonstrated through formative assessment to empower learners and build on their identified strengths.</p> <p>Involve learners in progress reviews including assessing that short-, medium- and longer-term learning targets and goals remain appropriate. Where IDP intended outcomes may require reviewing, ensure learner involvement in the process.</p> <p>Use learner feedback to inform quality improvement planning</p> <p>Provide an assessment process that clearly identifies where emerging needs may not be being met and follow due process to update (or request as appropriate) the learner's IDP. Establish where unmet needs can be met through revising ALP and when external referrals may be necessary.</p>
<p>It is important to remember that children and young people learn in different ways, and their needs may change over time. Through a continuous cycle of planning, action and review, different support or expertise can be identified and provided as necessary. The range and style of support ought, therefore, over time be increased, reduced or changed according to the child or young person's individual needs and progress (25.4).</p>	<p>Review how additional learning support is enabling progress to be made. Check that resources are deployed effectively and identify where support needs to be targeted, addressing any issues of inequalities between groups of learners. Provide evidence of the additional support in place, how this meets need and supports learner progress. Case studies may be useful to demonstrate this.</p> <p>Use formative assessment data to plan active support strategies to reduce dependence and increase learner autonomy and skills.</p>

Stage four: questions colleges should ask themselves about Individual Development Plans

Questions to ask	If the answer is no or unsure
Does the progress identified during formative assessment link to the intended outcomes in the IDP?	Identify how the learner's progress is supporting them towards their long-term outcomes and if any changes need to be made to outcomes or short-term objectives. If outcomes are not on track to be achieved within their timescale, decide what else needs to be done by the college or by others to get progress back on track. If outcomes require amendment, contact the relevant people in FE colleges and/or the local authority to discuss this.
Are staff fully aware of learners' views on their progress and what might be preventing or supporting their progress?	Plan annual reviews with the learner. Use person-centred thinking tools to support the learner to decide what they want to say and how they want to say it. The IDP is theirs and their voice is central. For learners who do not use formal communication, develop personalised ways for learners to meaningfully participate and involve staff who know the learner well and can advocate on their behalf.
Does the local authority have accurate and sufficient information and evidence about the progress made towards long-term outcomes?	Prepare progress reports in advance of an IDP annual review. Include a discussion around the learner's progress against shorter term objectives, linked to long- term outcomes. Those with responsibility for maintaining IDPs will need to be satisfied that the learner is making expected progress from the evidence presented at the annual review. When deciding to cease an IDP, FE colleges and local authorities will examine if intended outcomes have been achieved.

Stage four: person-centered practice

College examples...

A specialist college has created a bank of communication resources called an [ILP pack](#) that staff can use to support learner understanding of their targets, the progress they are making and seeking an understanding of what they would like to do next.

A FE college uses a [targets and tracking document](#) that includes the learners one page profile.

A specialist college has created a [learner review self-assessment template](#) staff can use with learners to facilitate in the moment reflections from learners on their progress towards achieving their targets.

A specialist college uses this [review template](#) to help prepare for formal review meetings.

Useful links:

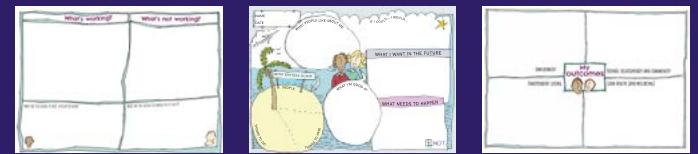
Welsh Government published documents

- [Person-Centred Reviews Toolkit](#)

The National Development Team for inclusion (NDTI) have developed:

- [Working and Not Working](#)
- [What Matters Island](#)
- [Outcomes Template](#)

Stage four: quality assurance

Examples of quality assurance activity

- Assess the quality of a sample of progress reports from different staff working across a programme. Check staff are following the organisation's guidelines for reporting on progress. This could include in-class, face-to-face assessment and written progress reports.
- Collate data on what progress is being made across the curriculum for a sample of individual learners. Identify any specific patterns where progress is not as expected, as well as where progress is consistently high. Use this information to conduct a wider review of areas of the curriculum, to address quality issues and share best practice.
- Hold learner voice meetings or programme representative meetings to ask if learners are getting the feedback they need to understand their progress and what they need to do next. For learners with more complex needs, involve staff who know the learner well and parents and carers, if appropriate.
- Audit a sample of assessment records to determine how much use is being made of learner self-assessment and peer assessment alongside teacher assessment, and how effectively that is being done.
- Send questionnaires to parents and carers, if appropriate, and to key stakeholders to determine whether they have a clear understanding of what progress is being made and whether this matches their expectations.
- Sample learners' work and related feedback/progress records for evidence that consistent judgements on progress are being made and that the language staff use is consistent and accessible to the learner.
- Observe in-lesson assessment methods and ways of recording progress. Check they involve using learner friendly creative approaches such as videos, photographs and displays of learner work that show progress against objectives. Identify best practice and share with staff teams.
- Use evidence from a review of formative assessment to identify staff CPD needs, including where performance management measures are required.

Stage four: self audit tool

Use the self-audit tool to assess what you are already doing well and where you need to take further action.

■ No evidence requires attention ■ Requires development ■ Evidence of this informs planning and delivery

Stage four: formative review of learning				what is your evidence? (identify improvement actions in the boxes at the bottom)
Do moderation activities lead to improvements in the quality of formative assessment that support learner progress?				
Do learners understand what they can now do and know, that is different from the start of their learning programme? Do they know what they need to do next?				
Is there evidence that progress towards short and/or medium-term learning objectives is linked to the achievement of long-term outcomes?				
Is the assessment of progress being used to support learners to consider their planned destinations?				
Is there advice and information available				
For learners in a transition year, does formative assessment support their transition plans?				
Are learner reviews person-centred and do they involve relevant people who know the learner well? Are actions from reviews completed to deadlines?				
Are staff providing regular feedback to learners about their progress towards objectives and long-term outcomes, in accessible and creative ways?				
Is the scrutiny of learner work being used to improve consistency and quality of assessment?				
Do staff have the expertise and specialist knowledge to assess the progress of learners who do not use formal verbal communication? Are staff making accurate judgements on progress for these learners and is appropriate feedback being provided to them?				
Are learner support and care plans being regularly checked and updated in the light of formative assessment?				
Is there a comprehensive CPD plan in place to support staff to conduct high quality assessments?				
Can staff follow the formative assessment process without creating unnecessary burdens for themselves or learners?				

Stage four: self audit tool continued

Quality improvement actions

What needs to be done?	Who is responsible?	When will this be done?

Stage five

Summative assessment of achievement

Summative assessments of achievement allow learners and stakeholders to understand the 'distance travelled' in further education and supports informed decision making about next steps. It also allows colleges to assess if programmes of learning have been effective in meeting expectations.

Stage five: What is involved?

Stage five is about completing a summative assessment of achievement that:

- supports learners' progress towards their chosen destination
- provides evidence of achievement that is meaningful to learners and key stakeholders
- demonstrates progress and achievement of outcomes
- celebrates achievement.

When summative assessment is well managed:

- learners know what they have achieved and how they have made progress towards their aspirations and long-term outcomes
- information gathered is useful in supporting a planned transition as it captures the progress made across the whole learning programme from baseline assessment to end point
- employers or other destination settings such as care providers, understand what the learner can do now and how this supports transition
- it includes a record of any external accreditation or qualification(s) gained, along with achievements in broader aspects of the curriculum such as communication and personal development, independence skills, employability and citizenship
- achievement is demonstrated in a variety of creative ways that are meaningful to the learner, achievements are celebrated and shared widely across the organisation and to external partners
- feedback is used to inform planning the curriculum for future learners
- the impact of the learning programme can be evaluated for individuals and groups of learners
- learners have a planned transition to their chosen destination which starts before their final year on a learning programme
- colleges use destination data to inform self-evaluation and quality improvement plans.

Stage five: how it aligns with Estyn's inspection guidance

Assessing how effectively providers understand their strengths and areas for development is central to Estyn's approach to inspection. Understanding if and when learners on non-accredited programmes of learning accomplish their learning objectives and any factors that have helped or hindered achievement should be integral to a college's self-evaluation processes and quality improvement planning. It will also ensure meaningful and appropriate post-college transitions can be supported where learners can continue to build on the skills they have achieved at college.

From 'What we inspect' for both further education and 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should look at the extent to which leaders and managers sustain high quality or improve weak aspects of provision (IA5.1).

Inspectors should evaluate how well governors understand and discharge their roles and responsibilities. They should consider how well they know the college's strengths and areas for development and the degree to which they have participated in setting the college's strategic priorities. They should consider whether there is an appropriate balance between support and challenge in the way the governing body holds senior leadership to account (IA5.1).

Stage five: how it aligns with Estyn's inspection guidance continued

Inspectors should evaluate how accurately leaders and managers know the college's strengths and weaknesses. They should consider how well leaders and managers gather and analyse first-hand evidence of standards of provision, including teaching and assessment (IA5.2).

Inspectors should consider the impact of improvement planning processes and how well identified priorities for improvement link to the outcomes of the college's self-assessment (IA 5.2).

Inspectors should investigate the college's track-record in making improvements and the extent to which they have led to a positive impact on learners' learning and wellbeing, for example through improvements to the quality of teaching and training (IA5.2).

Useful links:

- [What we inspect: further education colleges](#)
- [What we inspect: independent specialist colleges](#)

From 'What we inspect' for specialist colleges

Inspectors should consider whether specific groups of learners are making as much progress as they could in relation to their starting-points and their age and ability (IA1.1).

Stage five: the ALN Code and what colleges can do

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>A key responsibility of an ALNCo is identified as supporting learners with an IDP with their transition between education settings or into adulthood, further study or work (8.21).</p> <p>It is expected planning for a known transition would usually coincide with when an IDP is reviewed. This approach helps ensure that transition planning becomes a regular process in which children and young people become familiar with and feel comfortable discussing how transition may affect them (27.20).</p>	<p>ALNCo's and relevant staff in colleges should liaise with stakeholders to plan appropriate post-college transitions to settings and/or services that support the maintenance and growth of learners skills.</p> <p>Work in partnership with external agencies to deliver a planned transition to adult services, at an appropriate time. If health and social care needs have changed over the learning programme and this has not fed into an IDP review by the end of the learning programme, summative assessment should reflect any changes to health and social care needs that have impacted upon progress and achievement.</p>
<p>Transition planning is usually most effective when a person centred practice approach is adopted, allowing the child, the child's parent, or young person to voice any concerns relating to their next transition. Discussing the likely changes to the child or young person's education or training can help prepare the learner for transition and highlight what additional support may be required. Some meetings that discuss transition planning will benefit from involving other partners that can help the child or young person understand how transitions will work in practice and what additional support is available to them. Any additional support identified for transitions can be documented in the child or young person's IDP to enable action to be taken at the relevant time (27.6).</p> <p>Planning for transition provides an opportunity for children and young people to raise any concerns they may have about the new setting (27.26).</p>	<p>Use summative assessments to clearly demonstrate learners' increased skills and knowledge and with learners' permission, share information with stakeholders.</p> <p>Have processes in place so the learner is able to communicate their aspirations, and needs for their post-college adult lives as well as any concerns they may have.</p> <p>Organise progress reviews earlier in the year for learners who will be leaving that year. Use the evidence from progress reports to inform planning and next steps towards the chosen destination. Invite representatives from the local authority and other multi-disciplinary professionals who will have a role in the learner's life. Prepare the learner for the review so they can share their progress and make informed decisions about their transition. This may involve arranging for advocacy services through the local authority.</p>

Stage five: the ALN Code and what colleges can do continued

What the ALN Code says	What colleges can do
<p>Transitions into and out of specific phases of education may also benefit from further planning. This may include children and young people preparing to make the transition between key stages, or from education and training to independent living (27.10).</p> <p>When a young person with ALN is leaving education or training and preparing for adulthood, transition planning can help with the emotional and practical challenges ahead. An important discussion as part of their final transition plan is around what happens when their IDP ceases, and what support is available to them in their next stage in life. Advice about the support provided by other agencies can help young people as they leave education and, with the right support, the majority of young people with ALN can reach their potential and live independent, fulfilled lives (27.48).</p>	<p>Work collaboratively with local authorities and careers advisors to ensure learners and their families understand all the post-college options available to the learner including information about benefits and employment rights.</p> <p>Have a culture of high expectations for young people with ALN. Use summative assessment to celebrate and promote the achievements of current and past learners. Include different learner groups to demonstrate the diversity of ALN learners across the whole organisation.</p> <p>Ensure learners leave with a record of their achievements that is meaningful to them and can be shared with others including potential employers.</p>

Stage five: questions colleges should ask themselves about Individual Development Plans

Questions to ask	If the answer is no or unsure
Are you responsible for or involved in decision making about whether or not to cease an IDP Plan at the end of a programme?	Use both formative and summative assessments to provide evidence of progress towards outcomes. IDPs only remain in place where educational provision is required to support a young person to reach IDP outcomes. FE colleges and local authorities will make decisions to cease an IDP based on evidence of progress towards and achievement of outcomes in the plan. The summative assessment will usually be the key evidence on which local authorities base their decisions.
Do you know if the learner's IDP will continue when they move to a new setting?	Review the learner's chosen destination. If they are moving onto another educational setting and still require an IDP, there are specific timescales in the ALN Code which mean IDP annual reviews may need to be scheduled earlier than usual. Ensure information is up to date and reflects what has been achieved at college.
Have the learner's views on their transition to a new setting or returning to a learning programme been considered and are the local authority aware of these views?	Provide evidence to the local authority of how learners have expressed their views about their achievements and what they want to do next. Use person-centred planning tools to demonstrate this. Involve staff who know the learners well and parents and carers, if appropriate.
Does the learner require an informal advocate or third party advocacy services to attend an IDP review or for transition planning?	Ensure staff are suitably skilled to identify learners who may require an advocate and that local authorities are informed of any need for advocacy services in a timely manner. Under the ALN Code (32.59) local authorities must ensure free independent advocacy services are known to stakeholders.

Stage five: person-centered practice

College examples...

Mindful that it can often be the case that people making decisions about the services a young person receives when they leave college may not know learner's very well, one specialist college has developed a Self Advocacy Plan that details all the learners achievements at college and the preferences learner's have for their post college adult lives. The plan details any voluntary work the learner has done, their interests and hobbies and what is important to them such as the skills they want to continue to develop, the type of place they would like to live, the paid or unpaid work they would like to find and other activities they would like to do (e.g. use the gym for one hour three times a week).

A specialist colleges uses a Learner View Document that is required to be completed ahead of formal review meetings and it evidences their views and preferences. It includes who they would like to attend their review meetings, what is going well, where there is room for improvement and their aspirations for the future.

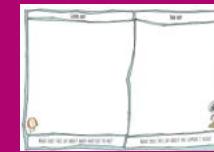
A FE college uses a RARPA Roadmap to support learner understanding of what they should expect at each stage.

A specialist college uses a summary document to support staff understanding of how RARPA is used in the college.

Useful links:

The National Development Team for inclusion (NDTI) have developed:

- Good Day and Bad Day Tool
- Presence to contribution
- Inclusion web

Stage five: quality assurance

Examples of quality assurance activity

- Review achievement data to demonstrate a consistent level of judgement has been applied across all aspects of summative assessment. This could include a scrutiny of evidence to support assessment, final progress reports, learner work and reviewing learners IDP or equivalent. Identify if there are any patterns of inequality between groups of learners e.g., gender, ethnicity, disability or special educational need.
- Check that the summative achievements recorded:
 - represent a satisfactory amount of progress from starting points
 - build on progress made through meeting learning objectives
 - have enabled progress towards long-term aspirations.
- Use a learner survey to find out how well learners believe that the learning programme overall has met their needs. Hold learner voice or learner representative meetings to gain feedback on what they have achieved. Ask learners if it has met their expectations and if they would change anything or do anything differently, including the type of support or interventions they have received.
- Gather feedback from key stakeholders such as parents, carers and multi-disciplinary professionals on how well the learning programme has enabled the learner to achieve.
- Conduct walk throughs of classrooms and communal spaces to observe how learners' achievements are shared and celebrated. Review the website and other sources of information for evidence that learners' achievements are highly valued.
- Request feedback from learners' new settings on the usefulness of the summative achievement data shared with them, in planning support, activities and opportunities.

Stage five: self audit tool

Use the self-audit tool to assess what you are already doing well and where you need to take further action.

■ No evidence requires attention ■ Requires development ■ Evidence of this informs planning and delivery

Stage five: summative assessment of achievement				what is your evidence? (identify improvement actions in the boxes at the bottom)
Do all learners have a final assessment of their achievements on the learning programme that shows the progress they have made from their starting points?				
Are final progress reports checked for consistency of approach, language, content and assessment of achievement across the whole programme?				
Have learners achieved their learning objectives and longer-term outcomes as expected?				
Can learners articulate, in appropriate ways, what they know and can do now that they could not at the start of their learning programme?				
Are achievements in IDP outcomes and the learner's curriculum areas specifically reported on?				
Is there evidence that the support and interventions in place have enabled learners to achieve?				
Has a moderation of final assessments taken place and is this used to inform planning of the curriculum?				
Is there evidence of creative, meaningful ways to demonstrate achievement, such as videos, displays, learner feedback, celebration events and awards, that involve the learners and express the 'learner voice'?				
Is achievement shared with the wider community, including parents and carers and other key stakeholders?				
Have learners continued with a planned transition to their next setting or destination? Has information from the summative assessment been shared with the learner's consent?				
Is there an analysis of destination data that informs planning?				
Is best practice in summative assessment being shared and actions identified to make improvements where required?				
Can staff deliver their responsibilities for summative assessment effectively and without incurring an overload of work?				
Do staff have targets to improve summative assessment, if required, in their performance reviews and the appraisal process?				

Stage five: self audit tool continued

Quality improvement actions

What needs to be done?	Who is responsible?	When will this be done?

Supporting the quality assurance of RARPA

Internal review

Internal reviews can be carried out throughout the year, at key points during the different five stages or on an annual basis.

An internal review supports the identification of best practice and where action is required to improve quality. It should be undertaken within colleges' usual quality assurance cycle.

External review

Colleges may benefit from commissioning an external review of RARPA learning programmes.

External professionals with expertise in delivering and quality assuring RARPA can provide an impartial assessment of how evidence is used to self-assess and improve quality. This can increase stakeholder confidence that there is a level of external scrutiny taking place.

Peer review

In addition to internal reviews, colleges can work in partnership to review each other's processes, identify and share good practice and improve the overall quality of RARPA in Wales. Peer review can work equally well between colleges of the same and different types and where they have similar and different cohorts of learners. It can focus on a particular RARPA stage or look at entire RARPA systems.

Colegau Cymru have developed resources to support FE colleges undertaking peer reviews.

Useful links:

This [self-assessment framework](#) developed by Colegau Cymru provides examples of the measures that can be taken to improve the quality of RARPA processes.

Colegau Cymru have developed [RARPA peer exchange guidance](#) along with a [Sampling](#) and a [Report Form](#).

[This visual representation](#) demonstrates how RARPA process fit with a college's annual quality cycle.

Natspec's Transform continuing professional development service provides a range of [RARPA training](#) and colleges can request an [external quality review](#) of RARPA processes.

Thank you to Welsh Government, Estyn, Colegau Cymru's Independent Living Skills Leads and RARPA project group and members of the Natspec Wales Forum for their support in the development of this guidance. Particular thanks go to Bridgend College, Coleg Elidyr, Coleg Gwent, Coleg SirGar, Derwen College, Gwpr Llandrillo Menai and National Star College for their generosity in time and spirit in sharing examples of their RARPA processes.

Natspec exists to improve further education for young people with learning difficulties and disabilities. We want this guidance to be as up to date and helpful to stakeholders as possible. If you have any feedback or would like to contribute an example of how you use RARPA please email info@natspec.org.uk

Natspec is a membership organisation and the voice of specialist further education. Our **Transform**, continuing professional development courses and **TechAbility**, our Assistive Technology support service aim to improve outcomes for learners with learning difficulties and disabilities in mainstream and specialist further education. For more information on membership visit <https://natspec.org.uk/membership/join-us/>

 www.natspec.org.uk

 info@natspec.org.uk

 @Natspec

 /NatspecVoiceOfSpecialistFE

Cydnabod a chofnodi cynnydd a chyflawniad (RARPA)

Canllawiau ar gyfer dysgwyr ag
anghenion dysgu ychwanegol

Natspec

Llais addysg
bellach
arbenigol

Ariennir yn Rhannol gan
Llywodraeth Cymru
Part Funded by
Welsh Government

Llywio'r ddogfen hon

Dogfen pdf ryngweithiol yw hon. Felly drwy glicio ar eiriau a delweddu penodol, byddwch chi'n gallu mynd at wahanol dudalennau yn y ddogfen neu i dudalennau gwe a fydd yn agor yn eich porwr rhyngrwyd.

110 Canllawiau RARPA

English Cymraeg

Cam pedwar: sut mae'n cydwedd ag arweiniad Estyn i arolygyr parhad

O 'Beth rydym yn ei arolyg' ar gyfer colegau arbenigol
Dylai arolygyr wethusos i ba raddau ymae tawolaid yn dacansoddi diliannau eu hasesiadau o ddysgwyr i llywio'r ffodd y mae'n cynllunio gwersi yn y dyfodol a'i camau nesol o ran ddysgur ddysgwr. Dylent ystyried pa mor dda y mae tawola'r syn sicrhau bod eu hasesiadau yn ddioglyd yn gwydr ac yn ddioglyd.

Dylai arolygyr wethusos i ba raddau ymae'u uwch reoliwr a'r staff yn olrhain a chadw cofnodion ar gynrydd pob dysgwyr ac yn adroddi ar y main yn gill i fodion i anghenion ddysgwyr rhenni a galwyd yw ddysgwyr yn adolygu eu dysgu eu hunain yn meoloedd, yn deall eu cymryd ac yn cymryd ihan mewn good eu targedau dysgu eu hunain, yn cynnws defnyddio dullau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ar gyfer ddysgwyr aq anghenion dysgu uchvanelegol (MA 3.2).

Dylai arolygyr wethusos pa mor dda y mae ddysgwyr yn datblygu a chymhwysyo ytol a eang o fedrau a gwybodaeth sy'n brodol i'w cymwystrerau neu nodiadau dysgu a ddysgwyr. Dylai arolygyr wethusos i ddarparu gwasanaethau a phosibl i ddarparu gwasanaethau a trosgwyddedol i fodion i anghenion y economiau led neu ar gyfer astudio ymreliach ar lefel uwch. Dylai arolygyr wethusos i ddarparu gollol ac ysgrifenedig gan asomwyd hofyd i helpu ddysgwyr i wbyod pa mor dda y mae'n iawn i'r wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella. Dylent ystyried pa mor dda y mae ddysgwyr yn deall sut i osesu eu perfformiad o hunain (MA 3.2).

Dolenni defnyddiol:

- Beth rydym yn ei arolyg, colegau addysg bellach;
- Beth rydym yn ei arolyg, colegau annibynnol arbenigol.

Mae Estyn wedi datblygu:

- Ymgasweddau effeithiol wrth accu a y'n gwella addysgu a dysgu

Cynnwys Cyflwyniad Cam un Cam dau Cam tri Cam pedwar Cam pump Cysylltu

laith

Cliciwch ar 'Cymraeg' neu 'English' i'w gweld yn eich dewis iaith.

Dolenni delwedd

Cliciwch ar y delweddu i'w gweld ar-lein.

Dolenni testun

Mae testun sydd wedi'i danlinellu yn ddolen i dudalen arall yn y ddogfen hon neu i dudalen we.

Llywio

Ar waelod pob tudalen mae bar llywio. Cliciwch ar y testun i fynd at y tudalen honno.

Cynnwys

Cyflwyniad

- Datblygu a sicrhau ansawdd prosesau RARPA ar gyfer dysgwyr sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) 4
- Ar gyfer pwy y mae'r canllawiau hyn? 5
- Addysg bellach a hyfforddiant i bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu cymhleth yng Nghymru 6

Cam un – Nodau'r rhaglen ddysgu

- Offeryn hunanarchwilio 19

Cam dau – Asesiad cychwynnol

- Offeryn hunanarchwilio 30

Cam tri – Gosod amcanion

- Offeryn hunanarchwilio 40

Cam pedwar – Adolygiad ffurfiannol o ddysgu

- Offeryn hunanarchwilio 51

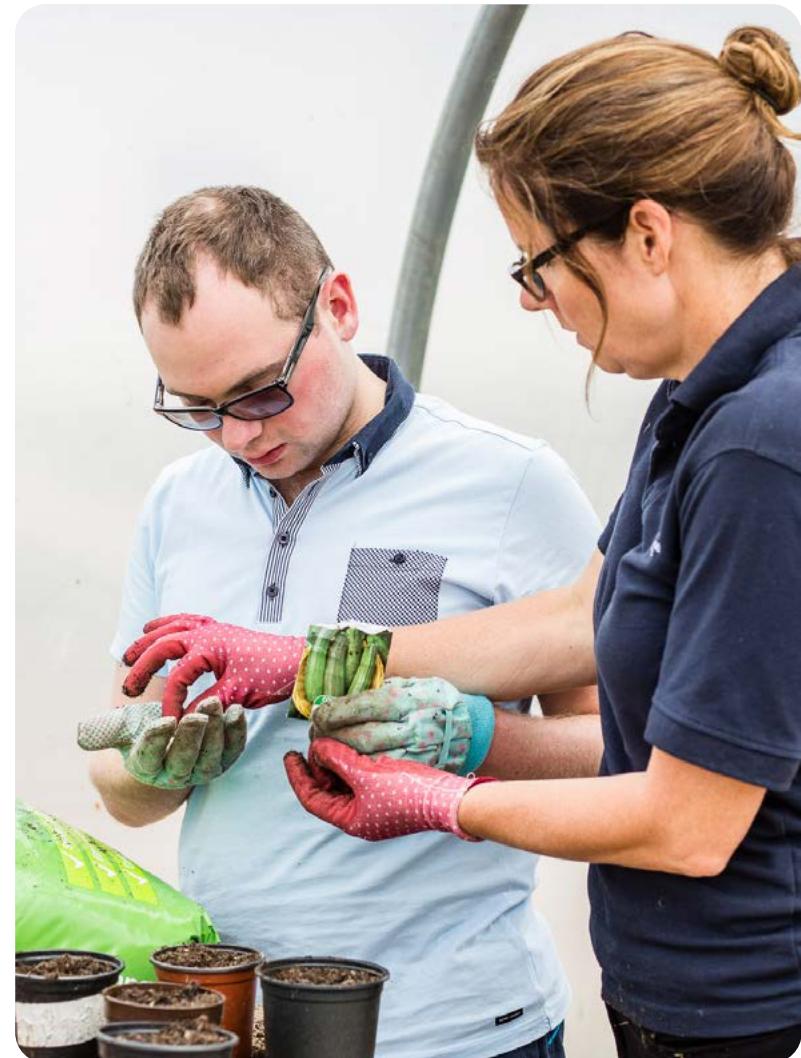
Cam pump – Asesiad crynodol o gyflawniad

- Offeryn hunanarchwilio 62

Helpu i sicrhau ansawdd

Diolchiadau a manylion cyswllt

4
5
6
10
19
21
30
32
40
42
51
53
62
64
65

Datblygu a sicrhau ansawdd prosesau RARPA ar gyfer dysgwyr sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)

Croeso i'r canllawiau hyn ar gyfer Cymru ar ddefnyddio prosesau RARPA mewn darpariaeth addysg bellach gyda dysgwyr sydd ag anghenion dysgu ychwanegol.

Mae RARPA yn broses gydnabyddedig ar gyfer mesur cynnydd y dysgwr fesul cam a dangos deilliannau. Caiff ei defnyddio gan amlaf mewn perthynas â dysgu heb ei achredu ac, oherwydd hynny, mae'n werthfawr iawn i bobl ifanc sydd ag anawsterau ac anableddau dysgu a all fod yn dilyn rhaglenni wedi'u personoli sydd heb eu cysylltu â chymwysterau. Mae RARPA yn golygu Cydnabod a Chofnodi Cynnydd a Chyflawniad. Pan gaiff ei ddarparu'n dda a'i ansawdd wedi'i sicrhau, mae RARPA yn darparu strwythur lle gall dysgwyr gyflawni deilliannau personol a pharatoi yn y ffordd orau ar gyfer eu bywyd fel oedolion ar ôl gadael coleg. Mae RARPA yn galluogi dysgwyr sydd ag anawsterau ac anableddau dysgu i gydnabod, deall a dathlu eu cynnydd gan sicrhau eu bod yn cyflawni rolau ystyrlon ar eu siwrneiau addysg bellach. Mae'r elfennau sicrhau ansawdd yn RARPA yn darparu data a thystiolaeth uniongyrchol ar gyfer prosesau hunanwerthuso'r colebau. Drwy ddeall y cysylltiadau rhwng RARPA a'r meysydd yn arolygon Estyn, bydd colebau yn ei chael yn haws ystyried pa mor effeithiol ydyn nhw wrth ddiwallu anghenion dysgwyr a bydd hyn yn dangos ymrwymiad i wella ansawdd yn barhaus.

Mae'r canllawiau hyn yn ymwneud yn bennaf â'r defnydd o RARPA ar gyfer dysgwyr ag ADY sydd wedi cofrestru ar gyriau fel rhaglenni sgiliau byw'n annibynnol mewn colebau addysg bellach prif ffrwd neu ar raglenni astudio mewn colebau arbenigol¹ a sefydlwyd yn unswydd i ddarparu addysg a hyfforddiant i ddysgwyr sydd ag anghenion dysgu cymhleth. Gellir addasu prosesau RARPA i gydweddus â systemau data presennol sefydliadau i sicrhau bod lefel y craffu ar ansawdd darpariaeth sydd heb ei hachredu yn cyfateb i hynny ar gyfer rhaglenni sydd wedi'u hachredu gan gyrrff allanol. Fel arfer,

bydd dysgwyr sydd ag ADY cymhleth mewn colebau addysg bellach a cholebau arbenigol yng Nghymru yn dilyn rhaglenni wedi'u personoli sy'n canolbwytio ar ddatblygu sgiliau. Yn aml, ni fydd rhaglenni o'r fath yn cynnwys unrhyw gyrsiau achrededig. Weithiau, fodd bynnag, bydd colebau'n dewis defnyddio rhywfaint o ddysgu achrededig i helpu'r dysgwr i gyflawni ei ddeilliannau arfaethedig cyffredinol. E.e. os gwelwyd bod angen i ddysgwyr ddatblygu ei allu i ofalu amdano'i hun, gellid ei gyfarwyddo i gymryd unedau achrededig Agored Cymru fel 'coginio pryd syml' yn rhan o'r nod cyffredinol o gynyddu ei sgiliau byw'n annibynnol.

Yn 2020 roedd Natspec, ar ran y Sefydliad Addysg a Hyfforddiant (ETF), wedi llunio canllawiau ar RARPA ar gyfer colebau sy'n gweithio gyda phobl ifanc sydd ag anghenion addysgol arbennig ac anableddau (SEND) mewn addysg bellach yn Lloegr, yn cynnwys rhaglenni byw'n annibynnol a dysgu galwedigaethol. Mae'r canllawiau hyn ar gyfer Lloegr yn cysylltu RARPA â Chod Ymarfer SEND Llywodraeth y DU a Fframwaith Arolygu Addysg Ofsted yn Lloegr.

Er mwyn helpu i drawsnewid y system ADY yng Nghymru, mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu Natspec i lunio fersiwn o'r canllawiau ar gyfer Cymru i gydwedu RARPA â'r Cod ADY ac arweiniad Estyn i arolygwyr colebau addysg bellach a cholebau arbenigol yng Nghymru.

Dolenni defnyddiol:

- Gellir gweld y canllawiau ar [RARPA a gyhoeddwyd yn 2020](#) ar Borth Rhagoriaeth SEND y Sefydliad Addysg a Hyfforddiant

¹ Yn y Cod ADY, mae colebau addysg bellach prif ffrwd yn cael eu galw'n Sefydliadau Addysg Bellach a cholebau addysg bellach arbenigol yn cael eu galw'n Sefydliadau Ŷl-16 Arbenig Annibynnol. Mae Estyn yn eu galw'n golegau addysg bellach ac yn golegau arbenigol annibynnol. Yn y ddogfen hon, rydym yn defnyddio termâu sydd yn ein barn ni yn fwyafrif hawdd eu deall gan ddysgwyr, eu teuluoedd a gweithwyr profesiynol, felly mae colebau addysg bellach prif ffrwd yn cael eu galw'n 'colegau addysg bellach' a cholebau addysg bellach annibynnol yn cael eu galw'n golegau arbenigol.

Ar gyfer pwy y mae'r canllawiau hyn?

Bydd y canllawiau hyn yn werthfawr i golegau yng Nghymru sydd eisoes wedi sefydlu proses RARPA ac i'r rheini sy'n anghyfarwydd â RARPA. Maen nhw'n egluro beth yw natur ymarfer effeithiol ar bob un o'r camau RARPA ac yn awgrymu mesurau dibynadwy i sicrhau ansawdd i'w defnyddio ar bob cam.

Byddant yn ddefnyddiol i ymarferwyr sy'n gweithio gyda dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu sy'n gyfrifol am y dysgwyr hynny, yn cynnwys:

- arweinwyr a rheolwyr uwch sydd â chyfrifoldeb cyffredinol dros sicrhau ansawdd mewn colebau addysg bellach a cholegau arbenigol
- swyddogion awdurdod lleol sy'n gyfrifol am Gynlluniau Datblygu Unigol (CDUau) dysgwyr ôl-16
- arweinwyr cwricwlwm, staff addysgu a chynorthwywyr cymorth dysgu
- aelodau o dimau amlddisgyblaeth y colebau, fel therapyddion
- timau cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd
- swyddogion pontio
- staff sy'n rheoli'r broses adolygu blynnyddol statudol ar gyfer dysgwyr sydd ag ADY.

Offer Hunanarchwilio

I gyrraedd yr Offeryn Hunanarchwilio ar gyfer pob Cam RARPA cliciwch isod:

[Cam 1](#) | [Cam 2](#) | [Cam 3](#) | [Cam 4](#) | [Cam 5](#)

Gallwch lawrlwytho'r canllawiau fel un ffeil PDF. Hefyd gallwch lawrlwytho'r offer archwilio ar gyfer pob cam fesul un.

Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys:

- disgrifiad o'r ffordd y bydd pob cam RARPA yn gweithio pan gaiff ei reoli'n dda, yn cynnwys astudiaethau achos a dolenni i enghreifftiau mewn colegau²
- esboniad o'r ffordd y mae pob cam RARPA yn cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr
- agweddau allweddol ar y Cod ADY a beth all colebau ei wneud wrth symud drwy'r camau RARPA i gydymffurfio â'r Cod ADY a helpu awdurdodau lleol i gwrdd â'u rhwymedigaethau
- cwestiynau y dylai colebau eu gofyn iddyn nhw eu hunain ar bob cam RARPA wrth ddefnyddio'r broses gyda dysgwyr sydd â CDU
- awgrymiadau ar gyfer gweithgareddau sicrhau ansawdd ar bob cam
- offeryn hunanarchwilio ar gyfer pob cam RARPA i helpu colebau i weld beth sy'n gweithio'n dda a chofnodi camau sydd angen eu cymryd.

² Daw'r rhan fwyaf o'r enghreifftiau o golegau yng Nghymru ond mae enghreifftiau yn Lloegr wedi'u cynnwys lle bo'n briodol.

Addysg bellach a hyfforddiant i bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu cymhleth yng Nghymru

Ar gyfer yr holl bobl ifanc, pa un a oes ganddynt anghenion dysgu ychwanegol neu beidio, mae colegau addysg bellach yn darparu amgylchedd ôl-ysgol ar gyfer oedolion i roi iddynt y wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i gyflawni eu dyheadau a pharatoi hyd eithaf eu gallu ar gyfer eu bywyd fel oedolion ar ôl gadael coleg. Ar gyfer dysgwyr sydd ag ADY cymhleth, nid ennill cymwysterau ffurfiol yw prif bwrpas addysg bellach ond, yn hytrach, datblygu sgiliau byw penodol. Mae rhagleni astudio unigoledig yn darparu'r dysgu sydd ei angen i'w helpu i fyw bywydau sy'n rhoi boddhad gan ddibynnu'n llai ar bobl eraill. Mae prosesau RARPA yn darparu fframwaith gyda sicrwydd ansawdd ar gyfer cynlluniau wedi'u teilwra'n unigol ac i gofnodi cynnydd a chyflawniad dysgwyr. Mae prosesau RARPA yn fod i sicrhau ansawdd rhagleni unigoledig o'r fath sy'n para am gyfnod penodol ac yn seiliedig ar dargedau a chyrchfannau er mwyn cynyddu canlyniadau cadarnhaol i ddysgwyr. Mae RARPA hefyd yn helpu colegau i asesu cynnydd a chyflawniad ar draws cwricwla a chohortau.

Ar ôl gadael ysgolion arbennig yn 19 oed, bydd y rhan fwyaf o ddysgwyr yng Nghymru sydd ag ADY cymhleth yn mynd yn eu blaen i dderbyn addysg bellach a hyfforddiant yn eu coleg addysg bellach rhanbarthol lle byddant yn cofrestru ar un o bedwar llwybr dysgu mewn rhagleni sgiliau byw'n annibynnol (SBA). Mae pob un o'r rhagleni wedi'i seilio ar graidd sy'n cynnwys pedair colofn dysgu, sef iechyd a lles, cyflogadwyedd, byw'n annibynnol a chynhwysiant cymdeithasol. Mae disgwyl hefyd i golegau addysg bellach gynnwys cyfleoedd i ddysgwyr ddatblygu eu sgiliau cyfathrebu, rhifedd a llythrennedd digidol ym mhob un o'r pedair colofn. Yn achos lleiafrif bach o bobl ifanc, nid hon fydd y ddarpariaeth ddysgu ychwanegol (DDdY) sydd ei hangen arnynt i ddatblygu eu sgiliau. Yn hytrach, oherwydd cymhlethdod yr heriau maent yn eu hwynebu, y DDdY briodol iddyn nhw fydd coleg arbenigol. Er enghraift, gallai'r rhain fod yn ddysgwyr sydd ag angen goruchwyliaeth gyson er mwyn eu diogelwch eu hunain, nad yw ar gael bob amser mewn coleg addysg bellach. Os ydynt yn profi anawsterau prosesu synhwyraidd, mae'n bosibl y bydd yr amgylchedd mewn coleg prif ffrwd yn eu gorlethu, ac efallai y bydd angen integreiddio dulliau therapiwtig ac addysgol er mwyn iddynt sicrhau eu deilliannau arfaethedig mewn addysg bellach. Er enghraift, efallai y bydd angen arbenigedd therapyddion lleferydd ac iaith, therapyddion galwedigaethol neu arbenigedd seicolegol ac ymddygiadol i helpu'r dysgwr i gael at y cwricwlwm sydd ei angen arno. Mae rhagleni astudio mewn colegau arbenigol yn bersonoledig iawn ac yn canolbwytio ar ddatblygu sgiliau penodol y gwelwyd bod angen i ddysgwyr eu datblygu. Beth bynnag yw eu rhaglen ddysgu a lle bynnag mae'n digwydd, mae RARPA yn sicrhau bod colegau'n gallu dangos bod y rhaglen ddysgu wedi galluogi'r dysgwr i wneud y cynnydd angenrheidiol a disgwyliedig er mwyn symud ymlaen i'w gyrchfan arfaethedig.

Addysg bellach a hyfforddiant i bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu cymhleth yng Nghymru parhad

Cod ADY Cymru 2021 a ddyroddwyd dan Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yw'r canllaw ar gyfer rhanddeiliaid sydd â chyfrifoldebau statudol. Mae hefyd yn ddogfen gyfeirio bwysig i holl ddarparwyr darpariaeth ddysgu ychwanegol. Lle mae colegau'n deall dyletswyddau yn y Cod a sut maen nhw'n cysylltu â'r broses RARPA, byddant yn gallu darparu tystiolaeth bod anghenion dysgwyr yn cael eu diwallu a bod cynnydd yn cael ei wneud.

Bydd dysgwyr ag ADY sy'n mynd ymlaen i addysg bellach yn cael cynllun datblygu unigol sy'n amlinellu eu hanghenion dysgu ychwanegol a'r ddarpariaeth ddysgu ychwanegol sydd ei hangen arnynt. Mae'r Cod yn disgwyl y bydd mwyafrif y bobl ifanc yn cael diwallu eu hangen rhesymol am addysg mewn colegau addysg bellach ac, yn y rhan fwyaf o achosion, y coleg addysg bellach fydd yn cymryd cyfrifoldeb am adolygu a chynnal eu CDU.

Mae awdurdodau lleol yn uniongyrchol gyfrifol am gwrdd ag anghenion plant a phobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth neu ddifrifol. Mae hyn yn cynnwys y rheini na ellir diwallu eu hanghenion rhesymol am addysg a hyfforddiant mewn coleg addysg bellach ac, yn yr amgylchiadau hynny, mae'r cyfrifoldebau dros adolygu a chynnal y CDUau yn perthyn i'r awdurdodau lleol sy'n gyfrifol am sicrhau lleoliadau mewn colegau arbenigol.

Mae'r Cod yn datgan:

Er mwyn gwireddu eu potensial, mae'n bosibl y bydd angen DDdY ar bobl ifanc ag ADY er mwyn gallu manteisio ar addysg neu hyfforddiant a ddarperir yn gyffredinol ar gyfer eraill o'r un oedran, neu mae'n bosibl y bydd angen addysg neu hyfforddiant arnynt a gynllunnir yn benodol ar gyfer pobl ag ADY. Yn y ddau achos, mae disgwyl y bydd sefydliadau addysg bellach prif ffrwd, ac mewn rhai achosion, ysgolion a gynhelir, fel arfer yn gallu diwallu anghenion addysg neu hyfforddiant y rhan fwyaf o bobl ifanc ag ADY (17.24).

Fodd bynnag, yn achlysurol, efallai na fydd darpariaeth ar gael mewn sefydliadau addysg bellach nac ysgolion a gynhelir i ddiwallu anghenion rhesymol person ifanc am addysg neu hyfforddiant (gan gynnwys ei anghenion rhesymol am DDdY i ymgymryd â'r addysg neu'r hyfforddiant hwnnw) neu efallai na fydd person ifanc yn gallu cael gafaol ar y ddarpariaeth sydd ar gael ac a allai fod yn addas i ddiwallu ei anghenion fel arall. Yn yr achosion hyn, efallai y bydd angen i awdurdod lleol, drwy gynnal CDU, sicrhau lle mewn sefydliad penodol ar gyfer y person ifanc neu'r ddarpariaeth bwyd a llety fel y gellir diwallu anghenion rhesymol y person ifanc (17.25).

Dolenni defnyddiol:

- Manylebau rhaglen Sgiliau Byw'n Annibynnol Llywodraeth Cymru
- Rhestr Termau ADY
- Y Cod ADY

Addysg bellach a hyfforddiant i bobl ifanc sydd ag anghenion dysgu cymhleth yng Nghymru parhad

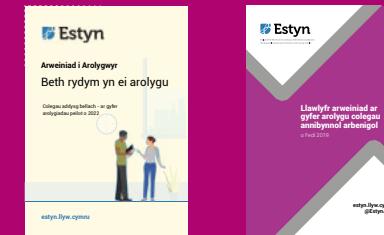
Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys gwybodaeth am y ffordd y mae pob cam RARPA yn cysylltu â'r Cod ADY fel y bydd colegau addysg bellach ac awdurdodau lleol yn gallu gweld sut bydd prosesau RARPA yn gallu eu helpu i gwrdd â'u cyfrifoldebau statudol. Yn yr un modd, mae colegau arbenigol yn gallu defnyddio'r canllawiau hyn ar bob un o'r camau RARPA i helpu cyrff statudol i gyflawni eu rhwymedigaethau i ddysgwyr ag ADY cymhleth.

Mae'r canllawiau hefyd yn cydweddud pob un o'r camau RARPA â fframwaith arolygu Estyn. Yn ei gyhoeddiadau ar gyfer colegau addysg bellach ac arbenigol, 'Beth rydym yn ei arolygu', mae Estyn yn amlinellu ei fframwaith arolygu ac yn egluro beth mae angen i arolygwyr ei ystyried wrth werthuso colegau ar sail ei bum maes arolygu. Rhoddir sylw helaeth i gynnydd y dysgwr a sut mae colegau'n cwrdd ag anghenion dysgwyr ag ADY ym mhob un o'r pum maes arolygu (MA), sef dysgu (MA1); lles ac agweddu at ddysgu (MA2); addysgu a phrofiadau dysgu (MA3); gofal, cymorth ac arweiniad (MA4) ac arweinyddiaeth a rheolaeth (MA5).

Mae cadw anghenion a llais y dysgwyr ar ganol y broses cynllunio yn brif egwyddorion yn RARPA ac yn y diwygiadau ADY ac, ym mhob rhan o'r canllawiau hyn, nodir ymarfer ac offer sy'n canolbwytio ar unigolion ar bob cam. Mae dulliau sy'n canolbwytio ar unigolion yn helpu colegau i gael gwybod beth sy'n bwysig i'r dysgwr penodol, beth sy'n cyfrif mwyaf iddo a pha strategaethau cymorth sy'n gweithio orau iddo. Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys dolenni i offer meddwl sy'n canolbwytio ar unigolion y gall colegau eu defnyddio i gynnal sgyrsiau â dysgwyr, eu rhieni a gofalwyr a gweithwyr proffesiynol mewn sawl disgyblaeth drwy'r pum cam RARPA er mwyn casglu gwybodaeth a chadw dyheadau a nodau'r dysgwr ar ganol y broses gynllunio.

Dolenni defnyddiol:

- Beth rydym yn ei arolygu: colegau addysg bellach
- Beth rydym yn ei arolygu: colegau annibynnol arbenigol

Camau RARPA

Mae pum cam yn y broses RARPA. Maen nhw'n dilyn proses sy'n gyfarwydd mewn rhagleni dysgu o bob math a gellir eu cymhwys o at nodau dysgu tymor byr a thymor hir:

- Cam un** Nodau'r rhaglen ddysgu
- Cam dau** Asesiad cychwynnol
- Cam tri** Gosod amcanion
- Cam pedwar** Adolygiad ffurfiannol o ddysgu
- Cam pump** Asesiad crynodol o gyflawniad

Ychwanegwyd chweched cam 'y camau nesaf' i'r broses RARPA gan y Sefydliad Dysgu a Gwaith yn 2017. Roedd y cam hwn yn ymwneud â chynorthwyo dysgwyr i wneud dewisiadau ar sail gwybodaeth am eu camau nesaf ymlaen at ddysgu pellach neu waith. Fodd bynnag, nid oedd canllawiau diwygiedig Natspec yn 2020 wedi cynnwys y cam hwn gan ei fod yn awgrymu bod modd gadael meddwl am ddilyniant tan ddiweddu y cwrs. Er bod cynllunio ar gyfer pontio ac asesiadau crynodol o gyflawniadau yn cyrraedd eu penllanw ar gam 5, mae cynllunio rhagleni heb eu hachredu i ddysgwyr ag anawsterau ac anableddau dysgu yn galw am roi ystyriaeth cyn eu cofrestru ac ar bob cam RARPA i gyrchfannau dysgwyr ar ôl gadael coleg.

Yn lle'r chweched cam, nodir camau gweithredu ym mhob un o'r pum cam i atgoffa defnyddwyr o'r pwysigrwydd o sicrhau'n gyson fod dysgwyr yn gwneud cynnydd tuag at gyrraedd eu cyrchfannau arfaethedig. Mae hyn yn cynnwys camau sicrhau ansawdd i asesu a oes cynllunio yn digwydd ar gyfer cyrraedd cyrchfannau ar ôl gadael coleg. Rhwng y cyngor a'r arweiniad a roddir i'r unigolyn cyn ei dderbyn a'r asesiad terfynol, dylai colegau ganolbwytio ar bwrrpas y rhaglen ddysgu i'r unigolyn a sut bydd yn ei alluogi i symud ymlaen i'r cyfnod nesaf yn ei fywyd.

Cam un

Nodau'r rhaglen ddysgu

Dylai nodau rhaglenni dysgu fod ar gael yn rhwydd, yn hawdd eu deall ac wedi'u seilio ar anghenion a dyheadau'r dysgwr. Mae hyn yn sicrhau y bydd modd cynnig i ddysgwyr y rhaglenni sydd eu hangen arnynt ac yn helpu colegau i reoli disgwyliadau rhanddeiliaid.

Cam un: Beth mae'n ei olygu?

Mae cam un yn ymwneud â sicrhau bod dysgwyr yn cael cynnig rhagleni sydd:

- yn gallu cwrdd â'u hanghenion penodol, dyheadau tymor hir a deilliannau arfaethedig
- yn helpu dysgwyr i wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth am eu dewisiadau a chamau nesaf mewn addysg
- yn darparu llwybrau clir at gyrchfannau arfaethedig
- yn eu helpu i bontio i raglen ddysgu newydd
- yn cymryd i ystyriaeth y cyd-destun lleol a chenedlaethol lle mae'r dysgu'n digwydd.

Pan fydd nodau'r rhaglen ddysgu wedi'u rheoli'n dda:

- mae prosesau cyngori a darparu gwybodaeth yn helpu dysgwyr i wneud dewisiadau pwyllog ar sail gwybodaeth
- mae barn a dyheadau'r dysgwyr yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth bennu darpariaeth sy'n addas
- mae nodau'r rhaglen yn berthnasol i nodau a dyheadau tymor hir y dysgwyr
- mae'r rhaglen ddysgu arfaethedig yn cynnig heriau addas i bob dysgwyr
- mae'r deilliannau dysgu yn galluogi'r dysgwyr i ddatblygu'r sgiliau personol, cymdeithasol a chyflwyniadau a fydd yn eu harwain i'w cyrchfan arfaethedig
- ceir pontio sydd wedi'i gynllunio i'r rhaglen ddysgu
- mae staff yn glir am eu rolau a chyfrifoldebau ac yn deall nodau'r rhaglen ddysgu
- mae'r ddarpariaeth yn cwrdd â galw lleol a chenedlaethol ac yn ymateb i anghenion y dysgwyr.

Cam un: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr

Mae sicrhau bod dysgwyr yn cael cynnig rhaglenni dysgu sy'n cwrdd â'u hanghenion am addysg a hyfforddiant ac yn cael eu cofrestru ar y rhaglenni dysgu hynny yn sylfaen hanfodol ar gyfer cyflawniadau dysgwyr ac mae'r cynnydd a wnaiff dysgwyr yn ystod eu haddysg a hyfforddiant yn ystyriaeth ganolog yn null arolygu Estyn. Mae Estyn yn gofyn i'w Arolygwyr asesu ansawdd y cyngor ac arweiniad diduedd a ddarperir gan golegau ac asiantaethau allanol eraill i ddysgwyr cyn iddynt ddechrau ar eu rhaglen. Mae hefyd yn gofyn i Arolygwyr ystyried sut mae cynnwys cwricwla yn cydweddu â blaenoriaethau lleol a chenedlaethol a sut mae hyn yn helpu dysgwyr.

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer addysg bellach a 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr werthuso effeithiolwydd arweiniad a chyngor diduedd a roddir i ddysgwyr cyn iddynt ddechrau eu rhaglen gan y coleg ac asiantaethau allanol eraill (MA4.1).

Dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae arweinwyr a rheolwyr yn rhannu nodweddion cadarnhaol y ddarpariaeth gyda staff ac yn cydweithredu â darparwyr a phartneriaid addysg eraill yn y sector i gyflawni gwelliannau yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol (MA5.1).

Cam un: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr parhad

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau addysg bellach

Dylai arolygwyr werthuso effeithiolwydd y ddarpariaeth ar gyfer rhoi cymorth personol ac arbenigol i ddysgwyr. Bydd hyn yn cynnwys gwasanaethau asiantaethau arbenigol sydd ar gael (MA4.1).

Dylai arolygwyr ystyried p'un a yw ystod y rhagleni dysgu a gynigir yn darparu llwybrau dilyniant addas i ddysgwyr i addysg bellach ac uwch, yn ogystal â chyflogaeth a hyfforddiant. I ddysgwyr ag anghenion cymhleth, dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae rhagleni dysgu yn paratoi dysgwyr ar gyfer eu cyrchfannau dewisol (MA3.1).

Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae arweinwyr a rheolwyr yn bwrpasol ac yn llwyddo i gyflawni blaenoriaethau cenedlaethol a lleol (MA5.1).

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr ystyried dull strategol y coleg ar gyfer cynllunio'r cwricwlwm a'r graddau y mae'n helpu dysgwyr i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus (MA3.1).

Dylai arolygwyr ystyried i ba raddau y mae'r cwricwlwm yn paratoi dysgwyr ar gyfer eu cyrchfannau dewisol (MA3.1).

Dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae arweinwyr a rheolwyr yn rhannu nodweddion cadarnhaol y ddarpariaeth gyda staff ac yn cydweithredu â darparwyr a phartneriaid addysg eraill yn y sector i gyflawni gwelliannau yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol (MA5.1).

Dylai arolygwyr fod yn ymwybodol na fydd hi bob amser yn bosibl nac yn briodol cymharu canlyniadau dysgwyr mewn colegau annibynnol arbenigol gyda darparwyr eraill. Fodd bynnag, mae'n bwysig ffurfio barn ar y graddau y mae dysgwyr yn cyflawni eu potensial (MA1.1).

Dolenni defnyddiol:

- [Beth rydym yn ei arolygu: colegau addysg bellach](#)
- [Beth rydym yn ei arolygu: colegau annibynnol arbenigol](#)

Cam un: y Cod ADY a beth all colegau ei wneud

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colegau ei wneud
<p>Un o egwyddorion allweddol y system ADY yw'r angen am gydweithredu rhwng pawb sy'n ymwneud ag adnabod anghenion ac â chynllunio a darparu cymorth i blant a phobl ifanc ag ADY (21.1).</p> <p>Mae cyfrifoldebau'r CADY yn cynnwys trafod ag arbenigwyr gyrfaoedd i sicrhau bod dysgwyr ag ADY yn cael cyngor priodol ar yrfaoedd (8.21).</p>	<p>Sicrhau bod yr holl randdeiliaid (e.e. dysgwyr, rhieni, awdurdodau lleol, Cydlynwyr Anghenion Dysgu Ychwanegol [CADYau] mewn ysgolion, Cynghorwyr Gyrfaoedd a Swyddogion Arweiniol Clinigol Dynodedig Addysg [SACDAau] yn deall eich arwy cwricwlwm a'r math o ddeilliannau ystyrlon y mae dysgwyr ag ADY cymhleth yn gallu eu cyflawni.</p>
<p>Mewn rhai achosion, os oes gan berson ifanc anghenion rhesymol am addysg neu hyfforddiant, neu os yw awdurdod lleol yn penderfynu bod gan y person ifanc anghenion o'r fath, gallai awdurdod lleol nodi mwy nag un rhaglen astudio addas arfaethedig. Yn yr achos hwn, wrth ddewis rhngddynt, gall yr awdurdod lleol ystyried a yw'r dewisiadau amgen yn gydnaws â'r angen i osgoi gwariant cyhoeddus afresymol (17.80).</p>	<p>Helpu awdurdodau lleol i wneud penderfyniadau drwy ddarparu gwybodaeth amserol a thryloyw am nodau rhaglenni astudio, unrhyw opsiynau ynddynt a chostiadau cysylltiedig.</p>
<p>Disgwyllir y byddai'r gwaith cynllunio ar gyfer proses bontio hysbys yn digwydd yr un pryd ag adolygu CDU fel arfer. Mae'r dull hwn yn helpu i sicrhau bod cynlluniau pontio yn dod yn broses reolaidd y mae plant a phobl ifanc yn dod yn gyfarwydd â hi ac yn teimlo'n gyfforddus yn trafod sut y gallai pontio effeithio arnynt (27.20).</p> <p>Os cynlluniwyd unrhyw wybodaeth neu drefniadau i helpu plentyn neu berson ifanc i bontio i'r cyfnod nesaf, dylai'r corff sy'n gyfrifol am lunio'r CDU eu nodi yn yr adran hon. Gallai hyn gynnwys gwybodaeth am y canlynol: y cam(au) pontio a ddisgwyllir; unrhyw unigolyn sy'n gyfrifol am gydlynur trefniadau pontio; y camau y cytunwyd y byddai'r holl weithwyr proffesiynol a/neu'r asiantaethau sy'n cefnogi'r cam(au) pontio yn eu cymryd; yr amcanion a'r deilliannau y disgwyllir i'r pontio eu cefnogi (23.88).</p>	<p>Helpu i gynllunio pontio yn amserol drwy fod yn barod i gychwyn prosesau'n gynnar. Darparu eglurhad ynghylch prosesau asesu cyn derbyn ac arwy DDdY fel y bydd rhanddeiliaid, yn cynnwys dysgwyr, yn deall eich darpariaeth.</p> <p>Sicrhau bod gwybodaeth ar gael yn amserol i randdeiliaid sy'n gyfrifol am CDUau ynghylch sut y gellir helpu dysgwyr i bontio i'r coleg yn llyfn, yn cynnwys dyddiadau a gwybodaeth ymarferol arall fel enwau cysylltwyr. Darparu gwybodaeth hawdd ei deall ynghylch sut i gwrdd ag amcanion a deilliannau.</p>

Cam un: y Cod ADY a beth all colegau ei wneud parhad

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colegau ei wneud
Efallai y bydd dulliau tebyg i brosesau pontio eraill yn ofynnol wrth ddarparu cymorth ychwanegol i bobl ifanc ag ADY sy'n symud i addysg bellach. Gall cyfleoedd i ymgyfarwyddo â lleoliad newydd, cwrdd â staff addysgu neu gymryd rhan mewn sesiynau blasu helpu i baratoi pobl ifanc wrth iddynt bontio i sefydliad addysg bellach (27.45).	Datblygu a chynnal cysylltiadau cydweithredol ag ysgolion, swyddogion awdurdodau lleol, rhieni a gofalwyr. Cefnogi pontio fesul cam ac ymweliadau ar gyfer dysgwyr a staff a darparu manylion am ffyrdd i gefnogi pontio, e.e. diwrnodau blasu, ymweliadau rhithwir etc.
Mae parhau i adolygu DDdY a threfniadau eraill yn rheolaidd yn rhan allweddol o'r gwaith cynllunio a gwneud penderfyniadau strategol yn lleol. Bydd yn galluogi awdurdodau lleol i asesu anghenion cyfredol a rhai tebygol y dyfodol a sicrhau bod digon o ddarpariaeth a gwasanaethau ar gael i ddiwallu'r anghenion hynny (7.8).	Darparu data i'r awdurdod lleol i ddangos nifer y dysgwyr sydd yn y gwahanol raglenni dysgu. Bydd hyn o gymorth ar gyfer cynllunio strategol. Defnyddio data a ddarparwyd gan yr awdurdod lleol am anghenion a ragwelir yn y dyfodol er mwyn sicrhau bod rhaglenni dysgu yn cwrdd ag anghenion ac ar gyfer datblygu nodau rhaglenni .

Cam un: cwestiynau y dylai colegau eu gofyn iddyn nhw eu hunain am Gynlluniau Datblygu Unigol

Ar bob cam yn y broses RARPA, mae camau y gall colegau eu cymryd i sicrhau bod rhaglenni dysgu yn cydweddu â CDUau.

Cwestiynau i'w gofyn	If the answer is no or unsure
A yw'r cwrs yn ceisio cynnwys cyfleoedd i wneud cynnydd ar gyflawni'r pedair colofn (rhaglenni sgiliau byw'n annibynnol) a/neu anghenion personol eraill a nodwyd sydd gan y dysgwr?	Adolygu'ch arwy cwricwlwm i sicrhau bod nodau'r cyrsiau yn darparu ar gyfer yr hyblygrwydd sydd ei angen i gyflawni rhaglenni dysgu sy'n canolbwytio ar unigolion, a fydd yn caniatáu i ddysgwyr ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer eu bywydau fel oedolion ar ôl gadael coleg.
A yw'r adolygiad blynnyddol diwethaf o'r deilliannau arfaethedig yn CDU y dysgwr yn cyfrannu i'r broses derbyn?	Gwirio'r deilliannau a gytunwyd yn yr adolygiad blynnyddol diwethaf. Fel arfer, bydd hyn wedi digwydd drwy adolygiad pontio gyda chamau gweithredu penodol i helpu'r person ifanc i symud i leoliad newydd. Bydd rhai colegau'n anfon cynrychiolydd i adolygiadau blynnyddol ym mlwyddyn olaf y person ifanc yn yr ysgol er mwyn cynorthwyo wrth drafod opsiynau ôl-16.
A yw deilliannau'r CDU ynadlewyrchiad cywir o beth sy'n ystyrlon i'r dysgwr ar yr oed hwn ac ar y cam addysg hwn?	Gall colegau addysg bellach adolygu CDUau yn unol â'u prosesau eu hunain. Dylai colegau addysg bellach arbenigol gysylltu â'r awdurdod lleol perthnasol i gael trafodaeth am newidiadau sydd eu hangen cyn yr adolygiad blynnyddol nesaf.
A fydd nodau'r rhaglen ddysgu yn galluogi'r dysgwr i gyflawni deilliannau yn ei CDU? A fydd y rhain yn cynnig her ddigonol ac yn osgoi ailadrodd?	Trefnu i gael gwybodaeth a chyngor a fydd yn paru'r dysgwr â rhaglen ddysgu sy'n cwrdd â'i anghenion. Deilliannau'r CDU yw'r buddion y disgwylir i'r unigolyn eu cael o ganlyniad i gymryd rhan mewn addysg neu hyfforddiant. Os na fydd y dysgwr yn gallu gwneud cynnydd ar gyflawni'r rhain yn ei raglen ddysgu neu os byddai'n ailadrodd dysgu, yna ni fydd y rhaglen yn un briodol i'r dysgwr.
A gyflawnwyd y pontio a gynlluniwyd i'r rhaglen ddysgu? A gasglwyd yr holl wybodaeth angenheidol ar gyfer derbyn y person ifanc i'r rhaglen ddysgu, yn cynnwys holi'r person ifanc am y cymorth sydd ei angen arno a sut byddai'n hoffi ei gael?	Gweithio mewn partneriaeth ag ysgolion a darparwyr eraill i gynnig sesiynau blasu, ymweliadau a digwyddiadau gyrfaoedd i helpu i sicrhau pontio llyfn. Dewch o hyd i'r wybodaeth berthnasol a mwyaf diweddar am y person ifanc yn ystod y broses derbyn. Mae cael gwybod gan y person ifanc ei hun beth mae arno ei angen a'i eisiau yn gam hanfodol i sicrhau pontio llyfn.
A oes pecyn cymorth ehangach ar gyfer y dysgwr y bydd angen ei addasu pan fydd yn dechrau ar ei raglen ddysgu?	Datblygu dull amlasiantaeth o weithredu gyda thimau iechyd a gofal cymdeithasol i gynnal y broses pontio er budd pobl ifanc, eu rhieni a'u gofalwyr. Bydd nifer o bobl ifanc hefyd yn symud i wasanaethau oedolion ar yr adeg hon ac mae hyn yn galw am weithio ar draws sectorau.

Cam un: ymarfer sy'n canolbwytio ar unigolion

Enghreifftiau mewn colegau...

Fel arfer, bydd y CADY neu swyddogion pontio yn ein coleg yn cymryd rhan mewn cyfarfodydd adolygu pontio ar gyfer dysgwyr mewn ysgolion arbennig y disgwyli'r iddynt gael eu derbyn i'n coleg. Pan fyddant yn eu blwyddyn olaf yn yr ysgol, bydd dysgwyr yn cael eu gwahodd i ddod draw i'r coleg am ychydig o oriau bob wythnos. Yn ystod yr ymwelliadau cyswllt ysgolion hyn, mae dysgwyr yn cael cymorth gan staff cyfarwydd o'r ysgol i ymgyngefino â'r amgylchedd dysgu newydd, y cwricwlwm a rheolweithiau. Bydd y dysgwyr yno ochr yn ochr â dysgwyr o ysgolion eraill y disgwyli'r iddynt gael yn pontio i'r coleg, felly byddant yn cwrdd â chyfoedion ac yn gallu dechrau gwneud ffrindiau newydd. Mae'r broses hon yn ein helpu i ddeall a ydyn ni'n cynnig y ddarpariaeth briodol i'r dysgwyr. Mae hefyd yn llesol i'r dysgwyr a'r staff ac yn ein galluogi ni fel coleg i gynllunio'n fwya effeithiol i gwrdd ag anghenion dysgwyr (coleg addysg bellach).

Rydym yn casglu gwybodaeth cyn asesu a gafwyd drwy wneud ceisiadau am wybodaeth i ysgolion ac i rieni a hefyd gwybodaeth a gafwyd drwy gynnal diwrnodau asesu ac ymwelliadau gan ddysgwyr. Rydym yn cysoni'r wybodaeth hon â deiliannau dysgwyr a amlinellwyd yn eu Cynllun Dysgu a Sgiliau (CDS), neu Gynllun Datblygu Unigol (CDU) neu eu Cynllun Addysg, lechyd a Gofal (CAIG) a dyheadau tymor hir y dysgwr a'i gyrchfan debygol ar ôl gadael coleg. Bydd tîm amldisgyblaeth yn trafod a fyddwn yn gallu cwrdd ag anghenion y dysgwr. Byddwn wedyn yn gweithio'n ôl o nodau cyrchfan y dysgwr ac yn cytuno ar nodau dysgu personol (NDPau) pwrpasol ac uchelgeisiol ar gyfer rhaglen astudio'r dysgwr (gweler canllawiau i staff ar droi cyrchfannau yn dargedau 1:1). Mae'r rhain yn cael eu rhannu wedyn yn nodau blynnyddol a thargedau tymor. Wedyn bydd targedau tymor yn cael eu rhannu'n gamau nesaf ymarferol i'r dysgwr (coleg arbenigol).

Mae'r templed cyrchfan dysgwr 1:2 yn ddogfen ddefnyddiol sy'n amlinellu beth mae angen i'r dysgwr ei gael drwy dderbyn addysg bellach ac yn sicrhau bod modd pennu rhaglen ddysgu sy'n addas (coleg arbenigol).

Dolenni defnyddiol:

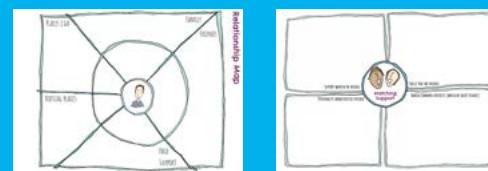
Dogfennau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru

- [Canllaw ymarfer sy'n canolbwytio ar unigolion mewn addysg](#)
- [Pecyn cymorth adolygiadau sy'n canolbwytio ar unigolion](#)

Dogfennau a gyhoeddwyd gan National Development Team for inclusion (NDT)

- [Map cysylltiadau](#)
- [Offeryn paru cymorth](#)

Cam un: sicrhau ansawdd

Bydd tystiolaeth o'r gweithgareddau hyn yn cyfrannu i adolygiadau hunanwerthuso a rhagleni gwella ansawdd y colegau. Mae'r rhestr hon, a'r rheini ar gyfer camau eraill, yn un sy'n cynnig awgrymiadau yn hytrach nag argymhellion ac mae'n bosibl y bydd colegau eisoes wedi sefydlu dulliau eraill neu ychwanegol i wirio ansawdd ar bob cam RARPA.

Enghreifftiau o weithgarwch sicrhau ansawdd

- Gwirio lefelau'r boddhad ar brosesau pontio a chofrestru. Defnyddiwch ffurflenni adborth i gael gwybod sut y gellir gwneud prosesau cofrestru yn fwy effeithlon a hwylus i ddefnyddwyr.
- Dadansoddi data am geisiadau, cofrestru a phresenoldeb i ganfod a yw dysgwyr wedi'u cyfeirio at/eu lleoli yn y rhagleni cywir.
- Arsylwi ar y rhyngweithio i ddarparu gwybodaeth a chyngor cyn derbyn dysgwyr i wirio bod ystyriaeth briodol yn cael ei rhoi i gyrchfannau a ddewiswyd gan ddysgwyr.
- Gwirio bod y wybodaeth am ragleni yn ddealladwy, yn cynnwys y wybodaeth am eich darpariaeth a gaiff ei darparu drwy drefniadau awdurdod lleol.
- Cymryd sampl o ddysgwyr ar raglen benodol a chymharu eu deilliannau tymor hir â nodau'r rhaglen er mwyn cadarnhau bod dysgwyr yn cael eu lleoli yn y rhaglen briodol.
- Darparu diweddarriadau, hyfforddiant a chanllawiau ysgrifenedig i staff, fel llawlyfr RARPA, sy'n dweud pwy sy'n gwneud beth, pam, pa bryd a sut.
- Defnyddio offeryn hunanwerthuso staff i asesu pa mor hyderus yw staff ynghylch cyflawni'r pum cam RARPA.

Cam un: offeryn hunanwerthuso

Defnyddiwch yr offeryn hunanwerthuso i asesu beth rydych chi eisoes yn ei wneud yn dda a lle mae angen cymryd camau pellach.

■ Dim dystiolaeth yn galw am sylw ■ Angen datblygu ■ Tystiolaeth o hyn yn cyfrannu at gynllunio a chyflawni

Cam un: nodau'r rhaglen ddysgu			Beth yw'r dystiolaeth?
A oes dystiolaeth bod nod y rhaglen ddysgu yn cwrdd ag angen?			(nodwch gamau gwella yn y blychau ar y gwaelod)
A yw nod y rhaglen ddysgu yn cynnwys cyfleoedd dysgu sy'n ymwneud â'r pedair colofn dysgu: sgiliau byw'n annibynnol, iechyd a lles, cymuned a chyflogadwyedd (rhaglenni sgiliau byw'n annibynnol mewn colegau addysg bellach)?			
A yw nod y rhaglen yn cynnwys cyfleoedd i ddatblygu sgiliau personol a chyfathrebu, sgiliau iaith Gymraeg, rhifedd a llythrennedd digidol (colegau addysg bellach)?			
A yw nod y rhaglen ddysgu yn galluogi dysgwyr i wneud cynnydd ar gyflawni deilliannau personol mewn CDUau sy'n ymestynnol, yn uchelgeisiol ac yn ymarferol?			
A fydd y rhaglen ddysgu yn galluogi dysgwyr i gyrraedd eu cyrchfan arfaethedig?			
A yw staff wedi cael yr hyfforddiant a'r wybodaeth sydd eu hangen arnynt i ddeall nodau'r rhaglen ac i helpu darpar ddysgwyr i wneud dewisiadau ar sail gwybodaeth?			
A oes cyngor a gwybodaeth ar gael cyn cofrestru sy'n helpu dysgwyr i wneud dewisiadau ar sail gwybodaeth am y rhaglen sydd orau iddyn nhw?			
A yw'r broses derbyn wedi canfod holl anghenion y dysgwr am gymorth ac a oes modd eu diwallu drwy'r rhaglen ddysgu?			
A yw darpar ddysgwyr yn gallu cael gwybod am y rhaglen drwy ddigwyddiadau, ymweliadau, sesiynau blasu, cyfarfodydd adolygu pontio a mynediad at wybodaeth a chyngor sy'n ddealladwy ac yn berthnasol iddyn nhw?			
A yw llais y darpar dysgwyr wedi'i glywed a'u barn wedi'i hystyried wrth gynnig lle ar y rhaglen ddysgu?			
A yw'r broses sicrhau ansawdd wedi'i llunio ar sail adborth o brosesau cyn cofrestru a derbyn?			

Cam un: offeryn hunanwerthuso parhad

Camau gwella ansawdd

Beth sydd angen ei wneud?	Pwy sy'n gyfrifol?	Pryd gaiff hyn ei wneud?

Cam dau

Asesiad cychwynnol

Mae angen cael cyd-ddealltwriaeth o sgiliau a gwybodaeth linell sylfaen y dysgwyr er mwyn gallu targedu dulliau addysgu a dysgu yn briodol a mesur cynnydd. Mae rhaglenni addysg bellach i ddysgwyr ag ADY ar gyrsiau sgiliau byw'n annibynnol mewn colegau addysg bellach neu golegau arbenigol yn rhai ar gyfer oedolion ac wedi'u teilwra i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen i fyw'n llwyddiannus fel oedolion. Mae colegau'n cynnig amgylcheddau dysgu sy'n wahanol i'r rheini y mae dysgwyr wedi bod yn gyfarwydd â nhw yn yr ysgol. Fel arfer, maen nhw hefyd yn cynnig pynciau gwahanol mewn gwahanol ffyrdd gyda lefelau cymorth gwahanol ar gyfer dysgu.

Cam dau: Beth mae'n ei olygu?

Mae cam dau yn ymwneud â chynnig proses asesu cychwynnol sydd:

- fel arfer yn digwydd dros gyfnod o bedair i chwe wythnos ac yn canfod cryfderau'r dysgwr a meysydd i'w datblygu ac a fydd yn helpu i benderfynu'r dull o ddarparu'r cwricwlwm
- yn cynnwys yr holl wybodaeth berthnasol, a gasglwyd o wahanol ffynonellau, a fydd o gymorth i bennu mannau cychwyn pob dysgwr wrth ddechrau ar ei raglen ddysgu
- yn galluogi'r dysgwr i ddangos ei sgiliau a gwybodaeth bresennol mewn meysydd sy'n ystyrlon iddo ac yn ymwneud â'i ddyheadau a deilliannau tymor hir
- yn disgrifio anghenion a strategaethau cymorth ychwanegol i gynyddu potensial y dysgwr
- yn darparu cyfle i feithrin cysylltiadau gweithio cefnogol a chadarnhaol rhwng staff a dysgwyr.

Pan fydd yr asesiad cychwynnol wedi'i reoli'n dda:

- ceir amrywiaeth o ddulliau gweithredu a chyfleoedd dysgu i gael adborth gan y dysgwr am ei ddyheadau, dewisiadau a hoff arddull dysgu
- mae gwybodaeth a gesglir yn ystod yr asesiad cychwynnol yn arwain at gynllunio rhaglen ddysgu sy'n ymestynnol ac uchelgeisiol yn ôl yr hyn sy'n addas, yn cadarnhau dysgu blaenorol ac yn osgoi ailadrodd
- mae canlyniadau'r asesiad cychwynnol yn cael eu rhannu â'r dysgwr, staff perthnasol, yn cynnwys y tîm amlddisgyblaeth ehangach a rhieni a gofalwyr, lle bo'n briodol
- mae athrawon yn cynllunio cyfleoedd i asesu sut mae dysgwyr yn trosglwyddo eu sgiliau presennol i'w lleoliad newydd, gan ystyried sut byddai'r pontio i leoliad newydd wedi gallu effeithio ar y dysgwr
- rhoddir sylw i'r hyn y mae dysgwyr yn gallu ei wneud yn annibynnol a, lle gallant ddatblygu hyn i gael mwy o annibyniaeth, mae anghenion cymorth ychwanegol yn cael eu nodi a strategaethau'n cael eu datblygu gyda'r dysgwr i gwrdd â'r anghenion hyn
- nodir yn glir beth mae'r dysgwr yn ei wybod ac yn gallu ei wneud nawr a beth mae angen iddo ei wybod a'i wneud yn y dyfodol, i gyflawni ei ddeilliannau.

Cam dau: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr

Drwy ddeall sut mae RARPA yn cysylltu â'r hyn y mae Estyn yn ei arolygu, gall colegau ystyried pa mor effeithiol ydyn nhw wrth gwrdd ag anghenion dysgwyr. Drwy ddefnyddio prosesau RARPA yn effeithiol, gall colegau ddangos eu bod yn sicrhau nad yw dysgwyr ag ADY yn wynebu anfantais o gymharu â dysgwyr eraill a'u bod yn gallu cael darpariaeth o ansawdd da sy'n uchelgeisiol ac ymestynnol. Mae prosesau RARPA effeithiol yn arwain at fesurau tryloyw o gynnydd y dysgwr ac yn darparu tystiolaeth i ddangos ymrwymiad i wella ansawdd yn barhaus. Bydd arolygwyr yn asesu'r graddau y mae colegau'n deall anghenion a galluoedd dysgwyr a pha mor gyflym yw eu cynnydd at gyflawni nodau dysgu.

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer addysg bellach a 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae'r coleg yn trefnu darpariaeth ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol o ran eu hanghenion a'u galluoedd unigol (MA4.1).

Cam dau: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr parhad

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau addysg bellach

Yn achos dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), dylai gwerthusiadau am gyflawniad ystyried gwybodaeth am eu hanghenion a'u galluoedd unigol. Dylai arolygwyr ystyried cyfradd cynnydd y dysgwyr hyn o ran eu targedau, nodau dysgu cytûn a'u mannau cychwyn unigol. Lle bo'n berthnasol, dylai arolygwyr werthuso'r graddau y mae dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol yn datblygu:

- eu medrau echddygo! manwl a bras, eu symudedd a'u medrau byw yn annibynnol
- eu medrau cymdeithasol, yn cynnwys eu gallu i uniaethu â dysgwyr eraill, staff ac ymwelwyr â'r coleg
- y medrau sydd eu hangen arnynt i baratoi ar gyfer bywyd yn y dyfodol (MA1.1).

Dolenni defnyddiol:

- [Beth rydym yn ei arolygu: colegau addysg bellach](#)
- [Beth rydym yn ei arolygu: colegau annibynnol arbenigol](#)

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr ystyried a yw dysgwyr yn gwneud cymaint o gynnydd ag y gallent o ystyried eu mannau cychwyn, a'u hoedran a'u gallu (MA1.1)

Dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae dysgwyr yn datblygu'r medrau gofynnol i fanteisio ar y cwricwlwm cyfan a dysgu'n effeithiol trwy gydol eu bywydau (MA1.3)

Pan fyddant ar gael, dylai arolygwyr ystyried canlyniadau asesiadau perthnasol eraill, fel canlyniadau gallu darllen dysgwyr, wrth ffurfio barn am fedrau llythrennedd dysgwyr (MA1.3).

Cam dau: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colebau ei wneud
Mewn achosion pan fo'r broses o benderfynu a oes gan y person ADY ar y gweill, neu pan fo CDU wrthi'n cael ei lunio (neu, mewn perthynas â pherson ifanc mewn ardal awdurdod lleol yn Lloegr, os yw asesiad o anghenion Addysg, lechyd a Gofal yn cael ei ystyried neu ei gynnal neu gynllun Addysg, lechyd a Gofal yn cael ei lunio), dylid bod wedi cynnal asesiad cychwynnol o anghenion y person ifanc (16.32).	Gweithio mewn partneriaeth ag ysgolion ac awdurdodau lleol, lle bo'n briodol, i gasglu gwybodaeth er mwyn cynllunio asesiad cychwynnol personol sy'n nodi'n gywir fannau cychwyn y dysgwr. Bydd defnydd effeithiol o wybodaeth a gafwyd o leoliadau blaenorol ac yn ystod y broses pontio yn eu helpu i wneud hyn.
Disgwylir i bob lleoliad addysg gyflwyno addysgu gwahaniaethol neu ymyriadau penodol eraill, â'r nod o sicrhau gwell cynnydd, lle bo'n briodol, i bob dysgwr (20.14).	Defnyddio dull seiliedig ar wybodaeth i bennu cymorth sy'n cwrdd ag anghenion y dysgwr, a'i ddarparu. Gall hyn gynnwys cymorth arbenigol allanol a gomisiynir gan y coleg.
Dylai pob ymgeisydd a myfyriwr sydd wedi cofrestru mewn sefydliadau addysg bellach gael cyfrestru wrth ymgeisio, wrth gofrestru ac yn ystod y cwrs, i godi unrhyw bryderon ynghylch eu hanghenion dysgu (20.7).	Darparu cyfleoedd i ddysgwyr hunanddatgan anghenion dysgu yn ystod y broses cofrestru ac asesu cychwynnol, a chreu diwylliant lle mae dysgwyr yn teimlo'n hyderus wrth wneud hynny. Darparu gwybodaeth hawdd ei deall i ddysgwyr am y cymorth dysgu sydd ar gael. Datblygu cynlluniau cymorth a/neu ofal gyda'r dysgwr fel y bydd yn deall sut bydd y cymorth yn ei alluogi i wneud cynnydd o'i fan cychwyn.
Wrth nodi deilliannau dymunol, mae'n hollbwysig ystyried safbwytiau, dymuniadau a theimladau'r person ifanc ynglŷn â'r hyn sy'n bwysig iddo a'r hyn y mae eisiau ei gyflawni (17:34).	Sicrhau bod yr holl ddysgwyr yn gallu cyfleu eu barn a'u dymuniadau, a darparu adnoddau pwrrpasol sy'n hwylus i ddysgwyr, yn cynnwys arwyddion a symbolau os bydd angen er mwyn sicrhau bod asesiadau cychwynnol yn darparu'r wybodaeth ddiweddaraf.

Cam dau: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud parhad

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colebau ei wneud
<p>Dylai'r sefydliad addysg bellach wneud y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) gwneud trefniadau ar gyfer rhoi gwybod i'r holl staff sy'n ymwneud ag addysgu neu gefnogi'r plentyn am yr anghenion hynny; (b) cynnwys y CADY wrth gynghori staff addysgu ar y dullau addysgu priodol i'w defnyddio mewn perthynas â'r plentyn er mwyn diwallu'r anghenion ymddangosiadol ac ynglŷn â lle i gael rhagor o wybodaeth a chyngor os oes angen; (c) gwneud unrhyw addasiadau priodol i amgylchedd yr ysgol er mwyn ei gwneud yn haws i'r plentyn gael ei addysg; (d) darparu cymorth ychwanegol neu wahanol priodol ar gyfer y plentyn o'r adnoddau sydd ar gael i'r sefydliad, gan gynnwys mewnbwn gan arbenigwyr allanol; (e) monitro effaith y cymorth a ddarperir ar gyfer y plentyn a'i addasu os daw i'r amlwg y byddai hyn yn briodol (12.29). 	<p>Cynnal archwiliad o sgiliau staff i ganfod unrhyw fylchau mewn gwybodaeth a sgiliau sy'n ymwneud ag asesu anghenion. Dynodi cyfleoedd ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus er mwyn meithrin arbenigedd mewn meysydd penodol a sicrhau bod staff perthnasol yn cael briffiadau a diweddarriad rheolaidd am yr arferion gorau wrth asesu a diwallu anghenion.</p> <p>Sicrhau bod asesiadau cychwynnol yn nodi ffactorau amgylcheddol a all amharu ar fynediad at y cwricwlwm.</p> <p>Sicrhau bod asesiadau cychwynnol yn gallu pennu unrhyw angen i gael mewnbwn gan arbenigwyr allanol.</p> <p>Rhannu gwybodaeth llinell sylfaen o asesiadau fel man cychwyn i fesur cynnydd a chyflawniad.</p>

Cam dau: cwestiynau y dylai colegau eu gofyn iddyn nhw eu hunain am Gynlluniau Datblygu Unigol

Cwestiynau i'w gofyn	Os mai 'na' neu 'ddim yn siŵr' yw'r ateb
A yw'r broses asesu cychwynnol wedi nodi'n gywir y wybodaeth a'r sgiliau presennol sydd gan y dysgwr mewn perthynas â'i ddyheadau a deilliannau arfaethedig yn ei CDU, yn cynnwys ei ddewis o lwybr dysgu neu raglen astudio?	Ystyried y deilliannau arfaethedig yn y CDU gyda'r dysgwr a'i rieni a gofalwyr, os yw'n briodol. Gwirio bod y deilliannau'n parhau'n berthnasol. Os nad ydynt, gweithredwch eich prosesau adolygu (colegau addysg bellach) a/neu cysylltwch â'r awdurdod lleol i ofyn am adolygiad brys, fel y bo'n briodol. Adolygu'r gweithgareddau dysgu a gafwyd yn ystod y broses asesu cychwynnol. A oedd ystod y gweithgareddau'n ddigon eang i fesur mannau cychwyn y dysgwr ar draws meysydd y cwricwlwm a rhaglenni? Os nad oedd, penderfynwch sut y gellid newid hyn.
A yw'r broses asesu cychwynnol wedi cadarnhau'r angen am y cymorth a'r DDdY sydd wedi'u disgrifio yn y CDU neu a yw wedi nodi anghenion ychwanegol neu wahanol?	Byddwch yn glir fod gennych ddealltwriaeth llawn o anghenion presennol y dysgwr o ran iechyd, gofal a dysgu. Os yw'r asesiad cychwynnol wedi dangos bod angen cymorth ychwanegol, bydd angen i chi gysylltu â'r awdurdod lleol ar y mater hwn, os nad yw eisoes wedi'i nodi yn y CDU.
A yw'r wybodaeth a gasglwyd yn eich asesiad cychwynnol yn gyson â'r proffil yn y CDU (Amdanaf i)?	Trosglwyddo unrhyw ddiweddarriadau perthnasol i bobl sy'n gyfrifol am gynnal CDUau.

Cam dau: ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion

Enghreifftiau mewn colegau ...

Yn ystod pedair neu bum wythnos gyntaf y dysgwr yn y coleg, bydd yr holl staff sy'n gweithio gydag ef yn cyfrannu i ddogfen Asesiad Llinell Sylfaen sy'n gofyn cwestiynau am sgiliau a galluoedd y dysgwr mewn perthynas â hunanofal ac annibyniaeth; ei anghenion synhwyrtaidd a/neu gorfforol; lefelau cyfathrebu a rhyngweithio; anghenion o ran datblygiad ymddygiadol, emosiol a chymdeithasol ynghyd â'i alluoedd gwbyddol a dysgu. Defnyddir y data cynhwysfawr hyn wedyn fel llinell sylfaen i fesur cynnydd ar ei raglen astudio unigol ac i drefnu'r rhaglen astudio unigol i gwrdd â'i nodau ar gyfer cyrchfan.

Mae un coleg addysg bellach yn defnyddio taenlen Excel ar gyfer asesiad cychwynnol y dysgwr sydd â dalennau ar wahân ar gyfer pob un o bedair colofn y cwricwlwm sgiliau byw'n annibynnol ynghyd â sgiliau llythrennedd, cyfathrebu a digidol er mwyn cofnodi galluoedd llinell sylfaen y dysgwr a fydd yn sail ar gyfer gosod targedau a mesur cynnydd.

Mae coleg addysg bellach arall yn defnyddio Tabl i wneud asesiad llinell sylfaen o'r dysgwr gan ddefnyddio sgôr 1-10 i bennu targedau tymor byr, canolig a hir ar gyfer cynlluniau datblygu unigol. Ar ôl cael mewnbwn gan ddysgwyr a phobl sy'n eu hadnabod yn dda, mae un coleg annibynnol wedi creu proffiliau un dudalen ar gyfer staff a all fod yn anghyfarwydd â dysgwyr neu sydd newydd ddechrau darparu cymorth iddynt.

Dolenni defnyddiol:

Dogfennau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru

- Canllaw ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion mewn addysg

Dogfennau a gyhoeddwyd gan National Development Team for inclusion (NDTI)

- Pasbort cyfathrebu
- Offeryn Diwrnod Da a Diwrnod Gwael

Cam dau: sicrhau ansawdd

Enghreifftiau o weithgarwch sicrhau ansawdd

- Samplu gwaith dysgwyr yn ystod yr asesiad cychwynnol a chymharu hyn â gwybodaeth am lefel flaenorol eu sgiliau a gwybodaeth a gasglwyd yn ystod y broses cyn cofrestru.
- Gwirio am gysondeb yn y broses asesu cychwynnol ar draws pynciau neu themâu yn y cwricwlwm. Mabwysiadu proses glir i benderfynu a yw dysgu achrededig a chymwysterau yn briodol.
- Nodi lle mae'r broses asesu cychwynnol yn creu cyfleoedd i ddysgwyr ddatblygu eu sgiliau personol a chyfathrebu, sgiliau iaith Gymraeg, rhifedd a llythrennedd ac, os yw'n briodol, eu hymddygiad.
- Arsylwi a chasglu adborth gan ddysgwyr am eu profiad o asesu cychwynnol a sut mae'n cwrdd â'u disgwyliadau wrth ddechrau yn y coleg.
- Adolygu deilliannau tymor hir a dewis gyrchfannau y dysgwr ar sail canlyniadau'r broses gychwynnol i ddarparu tystiolaeth bod y broses yn asesu'r hyn sy'n berthnasol i ddyfodol y dysgwr.
- Samplu cofnodion am gymorth dysgu ychwanegol i wirio bod cydberthynas rhwng y cymorth a gynigir i ddysgwyr a'r anghenion a nodwyd yn ystod yr asesiad cychwynnol.
- Asesu'r cynlluniau cwricwlwm personol ar gyfer sampl o ddysgwyr er mwyn dangos cyfatebiaeth rhwng y cynnwys ac uchelgeisiau a dewisiadau a fynegwyd gan ddysgwyr yn ystod yr asesiad cychwynnol.
- Cymharu data llinell sylfaen o'r asesiad cychwynnol â nodau'r rhaglen ddysgu i wirio bod dysgwyr yn cael cymorth i wneud cynnydd o'r manau cychwyn a nodwyd.

Cam dau: offeryn hunanwerthuso

Defnyddiwch yr offeryn hunanwerthuso i asesu beth rydych chi eisoes yn ei wneud yn dda a lle mae angen cymryd camau pellach.

■ Dim dystiolaeth yn galw am sylw ■ Angen datblygu ■ Tystiolaeth o hyn yn cyfrannu at gynllunio a chyflawni

Cam dau: asesiad cychwynnol			Beth yw'r dystiolaeth?
A yw gwybodaeth ddigonol a pherthnasol yn cael ei chasglu wrth bontio o leoliadau blaenorol ac oddi wrth eraill sy'n adnabod y dysgwr yn dda, i fod yn sail i'r asesiad cychwynnol?			(nodwch gamau gwella yn y blychau ar y gwaelod)
A yw'r broses asesu cychwynnol wedi annog a helpu dysgwyr i gyfleoedd beth sy'n bwysig iddynt am eu rhaglen ddysgu a sut maent yn hoffi cael eu haddysgu a'u cynorthwyo?			
A yw'r asesiad cychwynnol yn ddifyr ac yn ddiddorol i ddysgwyr? A yw'n canolbwytio ar ganfod cryfderau a rhinweddau cadarnhaol yn ogystal â heriau? Lle bo'n briodol, a yw dysgwyr yn deall ei bwrrpas?			
A yw staff yn nodi'n gywir a yw mannau cychwyn y dysgwyr yn berthnasol i'w rhaglen ddysgu?			
A oes dull cyson o asesu cychwynnol ar draws y ddarpariaeth? A oes cyd-ddealltwriaeth ymysg y staff sy'n gysylltiedig o'r hyn sy'n cael ei asesu, ar gyfer pwys ac i ba ddiben?			
A yw'r asesiad cychwynnol yn arwain at ddatblygu targedau ymestynnol ac uchelgeisiol sydd â chysylltiad uniongyrchol â deilliannau tymor hir y dysgwr? A yw hyn yn cynnwys cyfleoedd i ddatblygu sgiliau personol, cymdeithasol a byw'n annibynnol?			
A yw strategaethau cymorth yn cael eu nodi a chynlluniau'n cael eu rhannu â staff perthnasol, y dysgwr a rhieni a gofalwyr, os yw'n briodol?			
A yw'r broses asesu cychwynnol yn rhoi'r gallu i ganfod unrhyw anghenion sydd heb eu diwallu a fyddai'n rhoi dysgwyr ag ADY dan anfantais fel arall?			
A yw staff yn defnyddio prosesau effeithiol i rannu data o asesiadau ac a ydyn nhw'n defnyddio'r data hyn i gynllunio gweithgareddau dysgu sy'n ystyriol o fannau cychwyn gwahanol y dysgwyr?			
A oes cyfleoedd i ddysgwyr a'u rhieni (os yw'n briodol) gael cyngor a gwybodaeth os daw'n amlwg, yn ystod y broses asesu cychwynnol, nad yw rhaglen benodol yn gallu cwrdd â'u hanghenion?			
A yw'r cylch sicrhau ansawdd yn cynnwys cam cymedrol asesiadau cychwynnol ac a yw hyn yn cael ei ddefnyddio i wneud gwelliannau i raglenni dysgu drwy'r amser?			

Cam dau: offeryn hunanwerthuso parhad

Camau gwella ansawdd

Beth sydd angen ei wneud?	Pwy sy'n gyfrifol?	Pryd gaiff hyn ei wneud?

Cam tri Gosod Amcanion

Mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr sydd ag ADY cymhleth yn cael eu cofrestru ar raglenni dysgu sydd heb eu hachredu. Gall rhai ohonynt geisio ennill rhai elfennau dysgu achrededig yn eu rhaglen ond bydd cynnwys y cwricwlwm a'u hamserleni wythnosol yn y coleg wedi cael eu seilio ar nodau neu amcanion dysgu a ddynodwyd. Bydd y rhain wedi'u seilio ar CDU y dysgwr, ei lwybr dysgu (os yw'r dysgwr mewn coleg addysg bellach) neu raglen astudio (os yw'r dysgwr mewn coleg arbenigol) ynghyd â data o'r asesiad cychwynnol a gasglwyd ar gam dau a gwybodaeth fwy cyffredinol a gasglwyd ar gam un.

Cam tri: Beth mae'n ei olygu?

Mae cam tri yn ymwneud â sicrhau dull o osod amcanion dysgu sydd:

- yn defnyddio gwybodaeth a gasglwyd yn ystod y broses pontio a'r asesiad cychwynnol i gynllunio rhagleni dysgu personol
- yn pennu amcanion dysgu gyda'r dysgwyr a fydd yn ei alluogi i wneud cynnydd ar gyflawni ei ddyheadau tymor hir a deilliannau ei CDU
- yn ymateb yn gyflym i newid neu'n addasu amcanion lle bo angen, i sicrhau eu bod yn parhau i gwrdd ag anghenion y dysgwr
- yn cynnwys cymorth ac ymyriadau o ansawdd da ar gyfer yr unigolyn.

Pan fydd y dull gosod amcanion wedi'i reoli'n dda:

- mae llwybr clir rhwng pontio a'r asesiad cychwynnol a'r dull gosod amcanion sy'n helpu i gyflawni deilliannau tymor hir ystyrlon
- mae dysgwyr yn berchen ar eu hamcanion eu hunain ac yn gallu eu mynegi mewn ffyrdd priodol am eu bod wedi cymryd rhan wrth eu datblygu
- gofynnir i'r holl staff sy'n gweithio gyda dysgwyr i gymryd rhan a chyfrannu at osod amcanion, ac mae amser yn cael ei neilltuo ar gyfer hyn
- mae'r holl staff yn glir yngylch eu cyfrifoldebau i helpu i gyflawni amcanion a sut i adnabod a chofnodi cynnydd
- ceir system gwybodaeth reoli lle gellir cofnodi ac olrhain amcanion
- mae'r amcanion yn benodol, mesuradwy, cyraeddadwy ac ymarferol ac o fewn terfynau amser y rhaglen ddysgu
- mae'n glir sut y gellir cyflawni amcanion ar draws y cwricwlwm
- mae staff yn parhau i gymryd rhan mewn gweithgareddau datblygiad proffesiynol parhaus sy'n arwain at addysgu, dysgu a chymorth o ansawdd da.

Cam tri: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr

Agweddau allweddol ar gefnogi cynnydd a chyflawniad y dysgwr yw sicrhau bod amcanion dysgwyr yn berthnasol i'w galluoedd ac anghenion eu hunain a'u cyrchfannau ar ôl gadael coleg. Dylai dysgwyr gael cymorth i gymryd rhan wrth gytuno ar amcanion dysgu a deall sut maen nhw'n ymwneud â'u dyheadau ar ôl gadael coleg. Dylai amcanion fod yn ymestynnol a chyraeddadwy fel y bo'n briodol.

Mae Arolygwyr Estyn yn cael eu cyfarwyddo i werthuso dyheadau'r coleg ar gyfer ei ddysgwyr a sut mae'n bwriadu cwrdd ag anghenion dynodedig y dysgwyr.

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer addysg bellach a 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae gan athrawon ac ymarferwyr eraill ddisgwyliadau uchel o bob dysgwyr. Dylent ystyried ansawdd cynllunio a pha mor dda y mae eu cynllunio'n bodloni anghenion y rhaglen ddysgu. Dylent ystyried y graddau y mae gan athrawon amcanion clir ar gyfer dysgu'r dysgwyr ac y maent yn defnyddio amrywiaeth o ddulliau ac adnoddau i ennyn diddordeb y dysgwyr a'u herio i gyflawni cystal ag y gallant (MA3.2).

Dylai arolygwyr werthuso'r graddau y mae dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol yn datblygu'r medrau sydd eu hangen arnynt i baratoi ar gyfer bywyd yn y dyfodol (MA1.1 yn y canllawiau i golegau addysg bellach) (MIA3.1 yn y canllawiau i golegau arbenigol h.y. mewn perthynas â'r ffordd y mae'r cwricwlwm yn helpu i ddatblygu sgiliau).

Cam tri: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr parhad

Yn benodol, dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae dysgwyr yn datblygu eu medrau cyflogadwyedd ac i ba raddau y mae dysgwyr yn ddysgwyr uchelgeisiol, hyderus, galluog ac annibynnol (MA2.2).

Dylai arolygwyr farnu diddordeb dysgwyr yn eu gwaith, eu gallu i gynnal eu canolbwytio a phedio â gadael i bethau dynnu eu sylw (MA 2.2).

Dylent werthuso pa mor dda y mae dysgwyr yn dyfalbarhau ac yn parhau'n benderfynol pan fyddant yn wynebu anawsterau neu'n ceisio atebion eraill pan fydd eu dull cyntaf o ddatrys problem yn aflwyddiannus (MA2.2).

Dylai arolygwyr werthuso'r graddau y mae profiadau dysgu ar draws y ddarpariaeth yn ysgogi ac yn herio dysgwyr fel eu bod yn ymgysylltu'n llawn â'u dysgu ac yn gwneud y cynnydd gorau posibl (MA3.1).

Dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae dysgwyr yn dangos hyder a gwydnwch yn eu bywydau, er enghraift yn y ffordd y maent yn rhyngweithio â phobl newydd a gyda'u cyfoedion. Dylai arolygwyr ystyried pa mor dda y mae dysgwyr yn datblygu fel dinasyddion moesegol, gwybodus, er enghraift trwy eu hymwybyddiaeth o degwch, cydraddoldeb, cynaliadwyedd a goddefgarwch (MA2.1).

Dylai colegau arbenigol gyfeirio hefyd at adran 4.1 o lawlyfr arweiniad Estyn ar gyfer arolygwyr colegau annibynnol arbenigol lle nodir ystyriaethau penodol i arolygwyr mewn perthynas â gofal, cymorth ac arweiniad.

Dolenni defnyddiol:

- Beth rydym yn ei arolygu: colegau addysg bellach
- Beth rydym yn ei arolygu: colegau annibynnol arbenigol

Cam tri: y Cod ADY a beth all colegau ei wneud

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colegau ei wneud
Dylai'r deilliannau a fwriedir ganolbwytio ar alluogi plant a phobl ifanc i symud tuag at ddyheadau hirdymor, boed yn gyflogaeth neu'n addysg bellach neu uwch, byw'n annibynnol a/neu gyfranogiad cymunedol. Felly, mae'n hanfodol ystyried yr hyn sy'n bwysig i'r plentyn neu'r person ifanc a'r hyn y mae am ei gyflawni (23.30).	Defnyddio dull seiliedig ar dystiolaeth i gynnwys y dysgwr a'r rheini sy'n ei adnabod yn dda wrth osod amcanion dysgu sy'n ymwneud â deilliannau addas yn y CDU. Mabwysiadu strategaethau i ysbrydoli a chymhell dysgwyr i nodi deilliannau ymestynnol a cheisio eu cyflawni. Mae hyn yn cynnwys darparu esiamplau cadarnhaol o bobl anabl a phobl ag ADY sydd wedi llwyddo yn eu haddysg a chyflawni eu nodau bywyd. Cyflogi staff sydd â'r sgiliau a'r cymwysterau priodol i alluogi dysgwyr i gyflawni deilliannau. Nodi lle y gellid bod angen comisiynu cymorth allanol.
Hefyd, gall CDUau gynnwys deilliannau â ffocws ehangach, fel cydberthnasau cymdeithasol cadarnhaol a chryfder a sefydlogrwydd emosiynol. I rai plant a phobl ifanc, gall deilliant a fwriedir ymwneud â lleihau effaith unrhyw amhriad ar eu dysgu (23.30).	Sicrhau bod amcanion dysgu yn cynnwys amrywiaeth fawr o gyfleoedd, yn cynnwys cyfleoedd sy'n ymwneud â lles a fydd o gymorth i ddysgwyr yn eu bywydau ar ôl gadael coleg, i'w rheoli eu hunain a'u hamser mewn ffyrdd sy'n gwella eu bywydau (e.e. dilyn hobïau a diddordebau).
Dylid nodi'r holl ddeilliannau a fwriedir yn y CDU mewn ffordd sy'n ei gwneud yn bosibl mesur a ydynt wedi'u cyflawni'n llwyddiannus ai peidio, a dylent fod yn ymarferol ac yn heriol. Dylid gwneud hyn drwy sicrhau bod y deilliannau'n rhai "CAMPUS" (Credadwy, Amserol, Mesuradwy, Penodol, Uchelgeisiol, Synhwyrol) (23.31).	Rhoi gwiriadau ar waith i sicrhau bod amcanion dysgu a thargedau yn rhai CAMPUS, yn ymarferol ac ymestynnol a bod yr holl randdeiliaid, yn cynnwys dysgwyr, yn gallu cysylltu dysgu o ddydd i ddydd â nodau tymor canolig a hwy.
I nodi'r cynnydd sy'n cael ei wneud tuag at gyflawni'r deilliant neu'r deilliannau a fwriedir, mae'n bosibl y byddai'n fuddiol penu targedau neu gerrig milltir interim neu dymor byr, a monitro effaith y DDdY ar gynnydd y plentyn neu'r person ifanc (23.33).	Sicrhau bod cyd-ddealltwriaeth gan staff ym mhob rhan o'r coleg o'r ffordd i osod a monitro targedau tymor byr a chanolig sy'n ymwneud â thargedau tymor hwy a deilliannau CDUau. Caniatáu amser yn llwythi gwaith staff i gymryd rhan mewn prosesau RARPA a myfyrio ar briodoldeb amcanion a thargedau'r dysgwyr.

Cam tri: cwestiynau y dylai colegau eu gofyn iddyn nhw eu hunain am Gynlluniau Datblygu Unigol

Cwestiynau i'w gofyn	Os mai 'na' neu 'ddim yn siŵr' yw'r ateb
A oes cysylltiad clir rhwng yr amcanion dysgu a osodwyd i'r dysgwr unigol a chyflawni deilliannau arfaethedig yn ei CDU?	Gwirio bod deilliannau'r CDU yn parhau'n berthnasol ac ystyrlon i'r dysgwr. Os ydynt yn parhau'n berthnasol, adolygwch y ffordd yr amcanion dysgu eu datblygu a beth sydd angen ei newid i sicrhau y byddant o gymorth i gyflawni'r deilliannau tymor hir. Os oes angen diwygio'r deilliannau, gweithredwch eich prosesau'ch hun i'w hadolygu (sefydliadau addysg bellach) a/neu cysylltwch â'r awdurdod lleol i ofyn am adolygiad brys, fel y bo'n briodol.
A yw'r amcanion dysgu yn y CDU yn rhai credadwy, amserol, mesuradwy, penodol, uchelgeisiol, synhwyrol (CAMPUS) fel sy'n ofynnol?	Ysgrifennu amcanion dysgu gan ddefnyddio ymadroddion allweddol sy'n ategu'r dull CAMPUS: e.e. Nawr rydw i'n gwybod neu rydw i'n gallu gwneud hyn... Erbyn (yr amser) byddaf yn gwybod neu'n gallu gwneud hyn... Y rheswm am hyn yw fy mod yn mynd i ymarfer gwneud/dysgu hyn...
A yw'r ymyriadau cymorth a nodwyd yn y CDU wedi cael eu rhoi ar waith?	Archwiliwch gynlluniau gofal a chymorth y dysgwr. Gwerthuswch y rhain ar sail adrannau 2A o'r CDU sy'n nodi anghenion dysgu ychwanegol y dysgwr. Cysylltwch â darparwyr gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol perthnasol sydd hefyd yn gweithio gyda'r dysgwr i sicrhau.

Cam tri: ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion

Enghreifftiau mewn colegau...

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio templed CDU i gofnodi cyrchfan y dysgwr ar ôl gadael coleg a'r cwricwlwm, targedau a nodau y mae'r coleg yn eu darparu i helpu'r dysgwr ar ei siwrnai.

Mae un coleg addysg bellach yn defnyddio templed Cynllunydd Hanner Tymor i helpu Tiwtoriaid i gynllunio

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio templed 'Fy nhargedau ar gyfer y sesiwn hon' i helpu'r dysgwr i ddeall beth mae'n ei wneud mewn sesiwn dysgu benodol

Mae un coleg addysg bellach yn cynnig set o adnoddau ar gyfer gosod targedau sgiliau byw'n annibynnol i'w staff

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio symbolau a thestun ysgrifenedig i helpu dysgwyr i ddeall eu targedau dysgu unigol.

Dolenni defnyddiol:

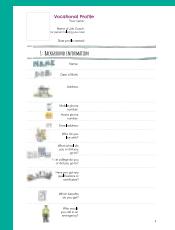
Dogfennau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru

- Pecyn cymorth adolygiadau sy'n canolbwyntio ar unigolion

Dogfennau a gyhoeddwyd gan National Development Team for inclusion (NDTI):

- Wythnos Berffaith
- Ynys Beth sy'n Bwysig
- Pasbort Galwedigaethol

Cam tri: sicrhau ansawdd

Enghreifftiau o weithgarwch sicrhau ansawdd

- Dynodi tîm o staff priodol i gymedroli amcanion dysgwyr. Gallai gynnwys uwch-reolwr, arweinwyr cwricwlwm, athrawon ac arweinwyr cymorth. Pwrpas cymedroli ar y cam hwn yw gwirio bod amcanion dysgu wedi'u seilio ar ddull CAMPUS, eu bod yn uchelgeisiol ac yn gyraeddadwy o fewn y cwricwlwm, a bod cysylltiad rhyngddynt a deilliannau tymor hir y dysgwr.
- Yn ôl maint y rhaglen ddysgu, cymryd sampl o amcanion dysgu ar gyfer pob dysgwr yn y rhaglen gyfan a chroesgyfeirio'r rhain at ei ddeilliannau tymor hir. Fel arall, dewiswch ddysgwyr penodol a samplu eu holl amcanion dysgu.
- Darparu rhestr wirio i gymedrolwyr sy'n cynnwys gofyn sut, pa bryd a phwy fydd yn delio ag unrhyw anghysondeb wrth osod amcanion dysgu a nodi arferion da, y gellir ei rhannu rhwng y tîm staff. Gall cymedroli ddarparu dystiolaeth bod amcanion wedi'u cysylltu â deilliannau tymor hir a bod y cwricwlwm yn ddigon eang i alluogi'r dysgwr i wneud y cynnydd disgwyliedig.
- Mapio amcanion dysgu ar sail pynciau neu themâu yn y cwricwlwm i sicrhau bod dysgwyr yn cael y cyfleoedd dysgu priodol i wneud cynnydd.
- Archwilio cynlluniau gofal a chymorth y dysgwyr i sicrhau bod cymorth o'r math a'r lefel briodol ar gael i bob dysgwr sy'n berthnasol i'w amcanion dysgu.
- Cymharu sampl o amcanion y dysgwyr â chanfyddiadau o asesiadau cychwynnol i ganfod a yw'r nodau a osodwyd yn rhoi her addas i bob dysgwr.
- Defnyddio arsylwadau o wersi neu droeon dysgu i wirio a yw'r amcanion dysgu ar gael yn rhwydd, yn weladwy yn yr amgylchedd dysgu ac wedi'u deall gan staff sy'n darparu cymorth. Gofyn i ddysgwyr beth yw eu hamcanion dysgu a sut byddant yn gwneud cynnydd ar eu cyflawni.
- Archwilio'r broses gosod amcanion er mwyn nodi enghreifftiau lle mae dysgwyr wedi cymryd rhan (e.e. drwy ddefnyddio fideo, symbolau, dulliau cyfathrebu amgen a chynyddol a strategaethau fel rhyngweithio dwys).

- Mynd i adolygiadau cychwynnol o'r dysgwr a/neu samplu cofnodion o gyfarfodydd i asesu a yw'r amcanion yn cael eu rhannu â'r bobl briodol sy'n adnabod y dysgwr yn dda ac yn gallu rhoi adborth ar eu priodoldeb o ran helpu'r dysgwr i gyflawni ei ddeilliannau tymor hir.
- Adolygu data a gofnodwyd ar systemau gwybodaeth reoli i wirio bod staff yn cofnodi amcanion a gwirio bod hawl gan yr holl staff perthnasol i weld y wybodaeth hon.
- Holi staff i asesu lefel eu gwybodaeth, dealltwriaeth a hyder wrth osod amcanion. Nodi unrhyw fylchau a darparu gweithgareddau datblygiad proffesiynol parhaus sy'n briodol, e.e. cefnogaeth gan gymheiriaid i staff llai hyderus. Cynnwys hyn mewn trefniadau i oruchwylio a rheoli perfformiad staff os bydd angen.
- Cynnal archwiliad o sgiliau staff i asesu a oes lefelau priodol o arbenigedd gan staff i alluogi dysgwyr i wneud cynnydd ar gyflawni eu hamcanion. Nodi unrhyw fylchau mewn sgiliau neu arbenigedd a'r ffordd i ddelio â hyn drwy weithgareddau datblygiad proffesiynol parhaus neu drwy gomisiynu cymorth allanol arbenigol.
- Adolygu'r dystiolaeth o wahanol weithgareddau sicrhau ansawdd i ffurfio barn ynghylch a yw'r broses gosod amcanion yn nodi'n gywir beth mae angen i'r dysgwr ei wneud a'i wybod, i nesáu at ei ddeilliannau tymor hir. Os nad yw, nodwch y newidiadau sydd eu hangen.

Cam tri: offeryn hunanwerthuso

Defnyddiwch yr offeryn hunanwerthuso i asesu beth rydych chi eisoes yn ei wneud yn dda a lle mae angen cymryd camau pellach.

■ Dim dystiolaeth yn galw am sylw ■ Angen datblygu ■ Tystiolaeth o hyn yn cyfrannu at gynllunio a chyflawni

Cam tri: gosod amcanion			Beth yw'r dystiolaeth? (nodwch gamau gwella yn y blychau ar y gwaelod)
A oes cynllun cymedrol yn rhan o'r cylch sicrhau ansawdd sy'n gwirio'r broses o osod amcanion/targedau ar sail deilliannau tymor hir? A wneir newidiadau o ganlyniad i hyn i wella ansawdd a rhannu'r arferion gorau?			
A yw dysgwyr yn cymryd rhan mewn ffyrdd priodol wrth osod amcanion/targedau? E.e., mewn ffordd sy'n cymryd i ystyriaeth eu dewis ddulliau cyfathrebu a dysgu.			
A oes system gwybodaeth reoli lle mae amcanion y dysgwr yn cael eu cadw, lle gellir adrodd arnynt a'u newid, a'r system hon yn un sydd ar gael i'w defnyddio gan yr holl staff?			
A yw'r system gwybodaeth reoli yn galluogi staff i olrhain cynnydd a chyflawniad o'r mannau cychwyn a'u cysylltu'n ôl â deilliannau tymor hir?			
A nodwyd cymorth ac ymyriadau i roi'r gallu i gyflawni amcanion ar gyfer yr holl ddysgwyr sydd ag ADY? A yw'r rhain wedi'u seilio ar dystiolaeth ac yn cael eu cyflawni at safon uchel?			
A yw'r lefelau priodol o arbenigedd a sgiliau gan staff i ddarparu cwricwlwm lle gall dysgwyr wneud cynnydd ar gyflawni eu hamcanion? A oes cynllun datblygiad proffesiynol parhaus ar gyfer staff sydd ag angen cynyddu eu sgiliau a gwybodaeth?			
A oes dilyniant rhesymegol o amcanion dros amser, sy'n dangos sut mae pob amcan yn adeiladu ar ben yr un blaenorol mewn trefn?			
A yw amcanion y dysgwyr yn weladwy yn yr amgylchedd dysgu? A ydynt yn weladwy mewn ffyrdd sy'n ystyrlon i'r dysgwr? E.e. defnyddio symbolau, ffotograffau, lluniau, gwrthrychau			
A yw'r amcanion yn cynnwys yr holl feysydd a nodwyd ar gyfer y dysgwr e.e., y pedair colofn, sgiliau personol a chyfathrebu, sgiliau iaith Gymraeg, rhifedd a llythrennedd digidol (colegau addysg bellach)?			

Cam tri: offeryn hunanwerthuso parhad

Camau gwella ansawdd

Beth sydd angen ei wneud?	Pwy sy'n gyfrifol?	Pryd gaiff hyn ei wneud?

Cam pedwar

Adolygiad ffurfiannol o ddysgu

Mae cam pedwar y broses RARPA yn ymwneud â chydnabod a chofnodi'r cynnydd y mae dysgwyr yn ei wneud ar gyflawni'r amcanion a osodwyd ar gam tri. Mae'r cam hwn yn darparu adborth i ddysgwyr, tiwtoriaid a rhanddeiliaid ehangach am y pellter y mae dysgwyr wedi'i deithio tuag at eu nodau cyrchfan.

Cam pedwar: Beth mae'n ei olygu?

Mae cam pedwar yn ymwneud ag asesu cynnydd y dysgwr drwy adolygiad ffurfiannol o ddysgu sydd:

- yn adolygu ac yn cofnodi'r cynnydd a wneir yn ystod y rhaglen ddysgu
- yn defnyddio dulliau creadigol i gael adborth rheolaidd gan ddysgwyr a rhanddeiliaid allweddol eraill ac yn cydnabod cynnydd y dysgwr ar draws y cwricwlwm cyfan
- yn cynnwys adolygiadau sy'n canolbwytio ar unigolion i drafod cynnydd a sicrhau bod anghenion am ddysgu, cymorth a gofal yn cael eu diwallu
- yn darparu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad yngylch camau nesaf y dysgwr ar sail dull cywir o fesur y cynnydd.

Pan fydd yr adolygiad ffurfiannol o ddysgu wedi'i reoli'n dda:

- ceir cofnod o gynnydd a diweddarriad o amcanion dysgu sy'n dangos beth mae'r dysgwr yn ei wybod ac yn gallu ei wneud nawr, sy'n wahanol i'r hyn a oedd cynt
- mae cynnydd oddi allan i'r amcanion a osodwyd yn cael ei gofnodi a'i ddefnyddio wrth gynllunio
- mae'r dysgwr a'r rhanddeiliaid allweddol yn cymryd rhan wrth asesu cynnydd a hynn y mewn ffordd sy'n ystyrlon iddyn nhw
- ceir adborth yn ymwneud â'r unigolyn
- mae dysgwyr yn gwybod beth maent wedi'i gyflawni a beth fydd y camau nesaf
- gall dysgwyr wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth yngylch cyrchfannau ar sail asesiad o'u cynnydd
- mae system gwybodaeth reoli effeithiol sy'n coladu data asesu
- mae staff yn deall eu rôl a'u cyfrifoldebau wrth gynnal asesiadau a gwneir hyn mewn ffordd effeithlon, heb greu beichiau diangen i staff neu ddysgwyr
- mae dystiolaeth o gynnydd yn cael ei chymedrol i sicrhau cysondeb ac ar sail mesurau ansawdd
- defnyddir dystiolaeth o adroddiadau ac adolygiadau o gynnydd i wneud gwelliannau ar gyfer unigolion ac ar gyfer y rhaglen ddysgu gyfan.

Cam pedwar: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr

Mae deall y cynnydd y mae dysgwyr yn ei wneud ar gyflawni eu deilliannau arfaethedig yn rhan ganolog o'r broses RARPA ac o ddull arolygu Estyn, ac mae priodoldeb yr offer asesu a ddefnyddir i gael tystiolaeth o gynnydd yn fesur allweddol i sicrhau ansawdd ar gyfer colegau. Elfen ganolog yn yr ymarfer sy'n canolbwytio ar unigolion ar gyfer adolygu dysgu yw datblygu sgiliau myfyrio dysgwyr, yn cynnwys y rheini sy'n gysylltiedig â chymryd rhan wrth goladu a chynhyrchu tystiolaeth o'r cynnydd a gafwyd ar gyrraedd eu targedau a nodau neu o gyflawni'r rheini.

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer addysg bellach a 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr ystyried ystod eang o dystiolaeth wrth werthuso ansawdd arweinyddiaeth a rheolaeth, er enghraifft cofnodion o amrywiaeth o gyfarfodydd diweddar, cyfweliadau â staff, cynlluniau gweithredu gwelliannau ac adroddiadau ar weithredu'r rhain, hunanasesiad diweddar gan arweinwyr a rheolwyr, a dadansoddi gwybodaeth am berfformiad dysgwyr (MA5.1).

Dylai arolygwyr werthuso pa mor dda y mae dysgwyr yn datblygu a chymhwysyo ystod eang o fedrau a gwybodaeth sy'n briodol i'w cymwysterau neu nodau dysgu cytûn, gan gynnwys ystyried i ba raddau y maent yn datblygu medrau cyflogadwyedd trosglwyddadwy (MA3.2).

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau addysg bellach

Yn achos dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (ADY), dylai gwerthusiadau am gyflawniad ystyried gwybodaeth am eu hanghenion a'u galluoedd unigol. Dylai arolygwyr ystyried cyfradd cynnydd y dysgwyr hyn o ran eu targedau, nodau dysgu cytûn a'u mannau cychwyn unigol. Lle bo'n berthnasol, dylai arolygwyr werthuso'r graddau y mae dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol yn datblygu:

- eu medrau echddygol manwl a bras, eu symudedd a'u medrau byw yn annibynnol
- eu medrau cymdeithasol, yn cynnwys eu gallu i uniaethu â dysgwyr eraill, staff ac ymwelwyr â'r coleg
- y medrau sydd eu hangen arnynt i baratoi ar gyfer bywyd yn y dyfodol (MA1.1).

Dylai arolygwyr werthuso pa mor dda y mae dysgwyr yn datblygu a chymhwysyo ystod eang o fedrau a gwybodaeth sy'n briodol i'w cymwysterau neu nodau dysgu cytûn. Dylent ystyried pa mor dda y mae dysgwyr yn deall sut i asesu eu perfformiad eu hunain.

Dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae'r uwch reolwyr a'r staff yn olrhain a chadw cofnodion ar gynnydd pob dysgrwr ac yn adrodd ar y rhain yn glir i fodloni anghenion dysgwyr a chyflogwyr. Dylent ystyried pa mor dda y mae athrawon yn sicrhau bod eu hasesiadau yn ddilys, yn amserol, yn gywir ac yn ddibynadwy (MA3.2).

Cam pedwar: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr parhad

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae tiwtoriaid yn dadansoddi deilliannau eu hasesiadau o ddysgwyr i lywio'r ffordd y maent yn cynllunio gwersi yn y dyfodol a'r camau nesaf o ran dysgu'r dysgwyr. Dylent ystyried pa mor dda y mae tiwtoriaid yn sicrhau bod eu hasesiadau yn ddilys, yn gywir ac yn ddibynadwy.

Dylai arolygwyr werthuso i ba raddau y mae'r uwch reolwyr a'r staff yn olrhain a chadw cofnodion ar gynnydd pob dysgwr ac yn adrodd ar y rhain yn glir i fodloni anghenion dysgwyr, rhieni a gofalwyr ac awdurdodau lleoli. Dylent ystyried pa mor dda y mae athrawon yn sicrhau bod eu hasesiadau yn ddilys, yn amserol, yn gywir ac yn ddibynadwy.

Dylai arolygwyr werthuso a yw dysgwyr yn adolygu eu dysgu eu hunain yn rheolaidd, yn deall eu cynnydd ac yn cymryd rhan mewn gosod eu targedau dysgu eu hunain, yn cynnwys defnyddio dulliau sy'n canolbwytio ar yr unigolyn ar gyfer dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol (MA 3.2).

Dylai arolygwyr werthuso pa mor dda y mae dysgwyr yn datblygu a chymhwysyo ystod eang o fedrau a gwybodaeth sy'n briodol i'w cymwysterau neu nodau dysgu cytûn, gan cynnwys ystyried i ba raddau y maent yn datblygu medrau cyflogadwyedd trosglwyddadwy i fodloni anghenion yr economi leol neu ar gyfer astudio ymhellach ar lefel uwch. Dylai arolygwyr werthuso'r adborth geiriol ac ysgrifenedig gan aseswyr hefyd i helpu dysgwyr i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella. Dylent ystyried pa mor dda y mae dysgwyr yn deall sut i asesu eu perfformiad eu hunain (MA3.2).

Dolenni defnyddiol:

- Beth rydym yn ei arolygu: colebau addysg bellach
- Beth rydym yn ei arolygu: colebau annibynnol arbenigol

Mae Estyn wedi datblygu:

- Ymagweddau effeithiol wrth asesu sy'n gwella addysgu a dysgu

Cam pedwar: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud

I nodi'r cynnydd sy'n cael ei wneud tuag at gyflawni'r deilliont neu'r deilliannau a fwriedir, mae'n bosibl y byddai'n fuddiol pennu targedau neu gerrig milltir interim neu dymor byr, a monitro effaith y DDdY ar gynnydd y plentyn neu'r person ifanc. Gallai hyn gynnwys proses dracio barhaus neu unrhyw asesiad a gynhelir yn rheolaidd yn y lleoliad addysgol. Os oes angen targedau neu gerrig milltir o'r fath, dylid cofnodi'r rhain mewn atodiad i'r CDU. Gall unrhyw bryderon a godir o ganlyniad i'r gwaith monitro hwn arwain at adolygiad o'r CDU yn ei gyfanrwydd (gweler Pennod 25).

Beth all colebau ei wneud

Cadw cofnodion sy'n gywir ac yn cael eu diweddu am yr holl gymorth ac ymyriadau sydd ar waith. Adolygu cynlluniau cymorth a gofal yn rheolaidd i sicrhau bod anghenion yn cael eu diwallu'n effeithiol a bod hyn yn hyrwyddo cynnydd ar gyflawni deilliannau.

Gofalu bod modd rhannu targedau dysgwyr a data am eu cyflawniadau mewn fformat y gellir ei atodi i CDUau a gynhelir gan golegau addysg bellach ac awdurdodau lleol, yn ôl yr angen.

Adolygu sut mae cymorth dysgu ychwanegol yn rhoi'r gallu i wneud cynnydd. Gwirio bod adnoddau'n cael eu darparu'n effeithiol a nodi ble mae angen targedu cymorth, gan roi sylw i unrhyw faterion yn ymwnedd ag anghydraddoldeb rhwng grwpiau o ddysgwyr. Darparu tystiolaeth o'r cymorth ychwanegol sydd ar waith, sut mae'n cwrdd â'r angen ac yn helpu dysgwyr i wneud cynnydd. Gall astudiaethau achos fod yn ddefnyddiol i ddangos hyn.

Cam pedwar: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud parhad

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colebau ei wneud
<p>Dylai'r ysgol, y sefydliad addysg bellach neu'r awdurdod lleol sy'n cynnal y CDU ymgysylltu'n rheolaidd â'r plentyn, rhiant y plentyn neu'r person ifanc er mwyn trafod cynnydd, a dylai hyn yn ei dro gynorthwyo i lywio amseriad yr adolygiad a chyfrannu at gyflawni'r ddyletswydd i gynnwys a chefnogi plant, eu rhieni a phobl ifanc. Os yw'r CDU yn cael ei gynnal gan awdurdod lleol, dylai'r awdurdod ystyried sut i gynnwys unrhyw sefydliad a fynychir gan y plentyn neu'r person ifanc wrth ystyried cynnydd ac ymgysylltu â'r plentyn, ei riant neu'r person ifanc. Dylai'r broses o ymgysylltu â'r plentyn, ei riant neu'r person ifanc gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) darparu gwybodaeth glir a hygrych iddynt ynglŷn â chynnydd y plentyn neu'r person ifanc a sut y gallai DDdY fod yn cyfrannu at hyn neu beidio; (b) darparu cyfleoedd i'r plentyn, rhiant y plentyn neu'r person ifanc drafod ei farn am y dulliau a'r strategaethau a ddefnyddir; (c) darparu cyfleoedd i'r plentyn, rhiant y plentyn neu'r person ifanc drafod pryd mae'n meddwl y gallai adolygiad o CDU fod yn fuddiol a pham (25.16). <p>Mae'n bwysig cofio bod plant a phobl ifanc yn dysgu mewn gwahanol ffyrdd, ac y gall eu hanghenion newid dros amser. Drwy gylch parhaus o gynllunio, gweithredu ac adolygu, gellir nodi a darparu cymorth neu arbenigedd gwahanol yn ôl yr angen. Dylid cynyddu, lleihau neu newid amrediad ac arddulliau'r cymorth dros amser, felly, yn ôl anghenion a chynnydd y plentyn neu'r person ifanc (25.4).</p>	<p>Dangos sut mae rhagleni dysgu unigol y dysgwyr wedi'u seilio ar lais y dysgwyr a'u cytuno â'r dysgwyr.</p> <p>Cydweithio â rhanddeiliaid i sicrhau bod cyd-ddealltwriaeth gan bob un o'r ffordd y mae rhagleni dysgu unigol yn helpu i gyflawni deilliannau arfaethedig yn y CDU sy'n canolbwytio ar yr unigolyn a gadael i ddysgwyr gymryd camau tuag at eu dyheadau tymor hir.</p> <p>Defnyddio cyflawniadau a ddangoswyd drwy asesu ffurfiannol i rymuso dysgwyr a meithrin y cryfderau a nodwyd.</p> <p>Cynnwys dysgwyr mewn adolygiadau o gynnydd, yn cynnwys asesu bod targedau a nodau dysgu tymor byr, canolig a hwy yn aros yn briodol. Lle mae angen adolygu deilliannau arfaethedig y CDU, sicrhau bod y dysgwyr yn cymryd rhan yn y broses.</p> <p>Ystyried adborth gan ddysgwyr wrth gynllunio i wella ansawdd Darparu proses asesu sy'n dangos yn glir lle nad yw anghenion newydd yn cael eu diwallu a dilyn proses briodol i ddiweddar CDU y dysgwyr (neu wneud cais am wneud hynny fel y bo'n briodol). Canfod lle mae modd cwrdd ag anghenion sydd heb eu diwallu drwy adolygu'r DDdY a lle mae angen gwneud atgyfeiriadau allanol.</p> <p>Adolygu sut mae cymorth dysgu ychwanegol yn rhoi'r gallu i wneud cynnydd. Gwirio bod adnoddau'n cael eu darparu'n effeithiol a nodi ble mae angen targedu cymorth, gan roi sylw i unrhyw faterion yn ymwneud ag anghydraddoldeb rhwng grwpiau o ddysgwyr. Darparu tystiolaeth o'r cymorth ychwanegol sydd ar waith, sut mae'n cwrdd â'r angen ac yn helpu dysgwyr i wneud cynnydd. Gall astudiaethau achos fod yn ddefnyddiol i ddangos hyn. Defnyddio data asesu ffurfiannol i gynllunio strategaethau cymorth gweithredol i leihau dibyniaeth a chynyddu ymreolaeth a sgiliau'r dysgwyr.</p>
Cynnwys	Cyflwyniad
Cam un	Cam dau
Cam tri	Cam pedwar
Cam pump	Cysylltu

Cam pedwar: cwestiynau y dylai colegau eu gofyn iddyn nhw eu hunain am Gynlluniau Datblygu Unigol

Cwestiynau i'w gofyn	Os mai 'na' neu 'ddim yn siŵr' yw'r ateb
A oes cysylltiad rhwng y cynnydd a nodwyd yn ystod yr asesiad ffurfiannol a'r deilliannau arfaethedig yn y CDU?	Nodi sut mae cynnydd y dysgwr yn ei helpu i gyflawni ei ddeilliannau tymor hir ac unrhyw newidiadau sydd angen eu gwneud mewn deilliannau neu amcanion tymor byr. Os nad yw'r dysgwr ar y llwybr iawn i gyflawni deilliannau o fewn y cyfnod a benwyd, penderfynu beth arall sydd angen ei wneud gan y coleg neu eraill i ailsefydlu'r cynnydd. Os oes angen diwygio deilliannau, cysylltu â'r bobl berthnasol mewn colegau addysg bellach a/neu yn yr awdurdod lleol i drafod hyn.
A yw staff yn hollol ymwybodol o farn y dysgwyr am eu cynnydd a beth allai fod yn atal neu'n hyrwyddo eu cynnydd?	Cynllunio adolygiadau blynnyddol gyda'r dysgwr. Defnyddio offer meddwl sy'n canolbwytio ar yr unigolyn i helpu'r dysgwr i benderfynu beth mae am ei ddweud a sut mae am ei ddweud. Y dysgwr biau'r CDU ac mae ei lais yn ganolog. Ar gyfer dysgwyr nad ydynt yn cyfathrebu'n ffurfiol, datblygwch ddulliau personol i ddysgwyr gymryd rhan yn ystyrlon a chynnwys staff sy'n adnabod y dysgwr yn dda ac yn gallu eirioli ar ei ran.
A yw'r awdurdod lleol wedi cael gwybodaeth a thystiolaeth gywir a digonol am y cynnydd tuag at gyflawni deilliannau tymor hir?	Paratoi adroddiadau ar gynnydd cyn cynnal adolygiad blynnyddol o'r CDU. Cynnwys trafodaeth am gynnydd y dysgwr ar sail amcanion tymor byrrach, wedi'u cysylltu â deilliannau tymor hir. Bydd angen i'r rheini sy'n gyfrifol am gynnal CDUau gael eu bodloni bod y dysgwr yn gwneud y cynnydd disgwyliedig ar sail y dystiolaeth a gyflwynir yn yr adolygiad blynnyddol. Wrth benderfynu peidio â chynnal CDU, bydd colegau addysg bellach ac awdurdodau lleol yn edrych i weld a yw'r deilliannau arfaethedig wedi cael eu cyflawni.

Cam pedwar: ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion

Enghreifftiau mewn colegau...

Mae un coleg arbenigol wedi creu cronfa o adnoddau cyfathrebu o'r enw pecyn ILP y gall staff ei defnyddio i helpu'r dysgwr i ddeall ei dargedau a'r cynnydd y mae'n ei wneud ac i geisio deall beth fyddai'n hoffi ei wneud nesaf.

Mae un coleg addysg bellach yn defnyddio dogfen targedau ac olrhain sy'n cynnwys proffil un dudalen y dysgwr.

Mae un coleg arbenigol wedi creu templed hunanasesu adolygiad dysgwr y gall staff ei ddefnyddio gyda'r dysgwr i hwyluso myfyrdod ar y pryd gan y dysgwr ar ei gynnydd ar gyflawni ei dargedau.

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio'r templed adolygu hwn i helpu i baratoi ar gyfer cyfarfodydd adolygu ffurfiol.

Dolenni defnyddiol:

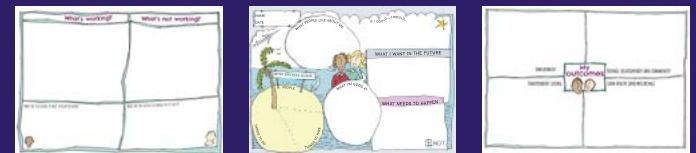
Dogfennau a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru

- Pecyn cymorth adolygiadau sy'n canolbwyntio ar unigolion

The National Development Team for inclusion (NDTI) have developed:

- Gweithio a Ddim yn Gweithio
- Ynys Beth sy'n Bwysig
- Tempted Deilliannau

Cam pedwar: sicrhau ansawdd

Enghreifftiau o weithgarwch sicrhau ansawdd

- Asesu ansawdd sampl o adroddiadau cynnydd gan wahanol aelodau staff sy'n gweithio ym mhob rhan o'r rhaglen. Gwirio bod staff yn dilyn canllawiau'r sefydliad ar adrodd am gynnydd. Gallai hyn gynnwys asesiadau wyneb yn wyneb yn y dosbarth ac adroddiadau cynnydd ysgrifenedig.
- Coladu data ar y cynnydd sy'n cael ei wneud ar draws y cwricwlwm ar gyfer sampl o ddysgwyr unigol. Nodi unrhyw batrymau penodol lle nad yw'r cynnydd yn digwydd yn ôl y disgwyl, a hefyd lle mae'r cynnydd yn gyson uchel. Defnyddio'r wybodaeth hon i gynnal adolygiad ehangach o feisydd y cwricwlwm, i ddelio â materion yn ymwneud ag ansawdd ac i rannu arferion da.
- Cynnal cyfarfodydd llais y dysgwr neu amserlennu cyfarfodydd i gynrychiolwyr er mwyn gofyn a yw dysgwyr yn cael yr adborth sydd ei angen arnynt i ddeall eu cynnydd a beth sydd angen iddynt ei wneud nesaf. Ar gyfer dysgwyr sydd ag anhenion mwy cymhleth, cynnwys staff sy'n adnabod y dysgwr yn dda a rhieni a gofalwyr, os yw'n briodol.
- Archwilio sampl o gofnodion asesu i ganfod graddau'r defnydd o hunanasesu gan ddysgwyr ac asesu gan gymheiriad ochr yn ochr ag asesu gan athrawon, a pha mor effeithiol y mae hynny'n cael ei wneud.
- Anfon holiaduron at rieni a gofalwyr, os yw'n briodol, ac at randdeiliaid allweddol i ganfod a oes ganddynt ddealltwriaeth clir o'r cynnydd a wneir ac a yw hyn yn cyd-fynd â'u disgwyliadau.
- Samplu gwaith y dysgwyr a chofnodion cysylltiedig o adborth/cynnydd i gael tystiolaeth bod dyfarniadau cyson yn cael eu gwneud am gynnydd a bod yr iaith y mae staff yn ei defnyddio yn gyson a dealladwy i'r dysgwr.
- Arsylwi ar ddulliau asesu yn ystod gwersi a ffyrdd o gofnodi cynnydd. Gwirio eu bod yn cynnwys defnydd o ddulliau creadigol addas i ddysgwyr fel fideos, ffotograffau ac arddangosfeydd o waith y dysgwyr sy'n dangos cynnydd ar gyflawni amcanion. Canfod yr arferion gorau a'u rhannu â thimau staff.
- Defnyddio tystiolaeth o adolygiad o asesiadau ffurfiannol i ganfod anhenion staff am ddatblygiad proffesiynol parhaus, yn cynnwys lle mae angen mesurau rheoli perfformiad.

Cam pedwar: offeryn hunanwerthuso

Defnyddiwch yr offeryn hunanwerthuso i asesu beth rydych chi eisoes yn ei wneud yn dda a lle mae angen cymryd camau pellach.

■ Dim dystiolaeth yn galw am sylw ■ Angen datblygu ■ Tystiolaeth o hyn yn cyfrannu at gynllunio a chyflawni

Cam pedwar: adolygiad ffurfiannol o ddysgu			Beth yw'r dystiolaeth?
A yw gweithgareddau cymedrol i yn arwain at welliannau yn ansawdd asesu ffurfiannol sy'n helpu dysgwyr i wneud cynnydd?			(nodwch gamau gwella yn y blychau ar y gwaelod)
A yw dysgwyr yn deall beth maent yn ei wybod ac yn gallu ei wneud nawr, sy'n wahanol i hynny ar ddechrau eu rhaglen ddysgu? A ydynt yn gwybod beth sydd angen iddynt ei wneud nesaf?			
A oes dystiolaeth bod cynnydd ar gyflawni deilliannau dysgu tymor byr a/neu dymor canolig yn cael ei gysylltu â chyflawni deilliannau tymor hir?			
A yw'r asesiad o gynnydd yn cael ei ddefnyddio i helpu dysgwyr i ystyried eu cyrchfannau arfaethedig? A yw cyngor a gwybodaeth ar gael?			
Ar gyfer dysgwyr mewn blwyddyn bontio, a yw asesu ffurfiannol yn cyfrannu i'w cynlluniau pontio?			
A yw adolygiadau dysgwyr yn canolbwytio ar yr unigolyn ac a ydynt yn cynnwys pobl berthnasol sy'n adnabod y dysgwr yn dda? A yw camau gweithredu yn sgil adolygiadau yn cael eu cwblhau o fewn y terfyn amser?			
A yw staff yn darparu adborth rheolaidd i ddysgwyr am eu cynnydd ar gyflawni amcanion a deilliannau tymor hir, mewn ffyrdd creadigol a hawdd eu deal?			
A yw'r craffu ar waith y dysgwr yn cael ei ddefnyddio i wella cysondeb ac ansawdd yr asesu?			
A oes gan staff yr arbenigedd a'r wybodaeth arbenigol sydd eu hangen i asesu cynnydd dysgwyr nad ydynt yn defnyddio cyfathrebu geiriol ffurfiol? A yw staff yn gwneud dyfarniadau cywir am gynnydd y dysgwr hyn ac a yw adborth priodol yn cael ei ddarparu iddynt?			
A yw cynlluniau cymorth a gofal y dysgwr yn cael eu gwirio a'u diweddar u'n rheolaidd ar ôl ystyried asesiadau ffurfiannol?			
A oes cynllun cynhwysfawr ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus i helpu staff i gynnwl asesiadau o ansawdd da?			
A yw staff yn gallu dilyn y broses asesu ffurfiannol heb greu beichiau diangen iddyn nhw eu hunain neu i ddysgwyr?			

Cam pedwar: offeryn hunanwerthuso parhad

Camau gwella ansawdd

Beth sydd angen ei wneud?	Pwy sy'n gyfrifol?	Pryd gaiff hyn ei wneud?

Cam pump

Asesiad crynodol o gyflawniad

Mae asesu crynodol o gyflawniad yn galluogi dysgwyr a rhanddeiliaid i ddeall y 'pellter a deithiwyd' mewn addysg bellach ac yn helpu i wneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth am y camau nesaf. Mae hefyd yn caniatáu i golegau asesu a yw rhaglenni dysgu wedi bod yn effeithiol wrth gwrdd â disgwyliadau.

Cam pump: Beth mae'n ei olygu?

Mae cam pump yn ymwneud â chwblhau asesiad crynodol o gyflawniad sydd:

- yn helpu dysgwyr i symud ymlaen tuag at eu dewis gyrchfan
- yn darparu tystiolaeth o gyflawniad sy'n ystyrlon i ddysgwyr a rhanddeiliaid allweddol
- yn dangos cynnydd a chyflawniad deilliannau
- yn dathlu cyflawniad.

Pan fydd asesu crynodol wedi'i reoli'n dda:

- mae dysgwyr yn gwybod beth maen nhw wedi'i gyflawni a sut maen nhw wedi gwneud cynnydd ar gyflawni eu dyheadau a deilliannau tymor hir
- bydd y wybodaeth a gasglwyd yn ddefnyddiol wrth gynllunio ar gyfer pontio gan ei bod yn dangos y cynnydd a wnaed yn y rhaglen ddysgu gyfan o'r asesiad llinell sylfaen hyd y diwedd
- bydd cyflogwyr neu leoliadau cyrchfan eraill fel darparwyr gofal yn deall beth mae'r dysgwr yn gallu ei wneud a sut bydd hyn yn ei helpu i bontio
- mae'n cynnwys cofnod o unrhyw achredu allanol neu gymhwyster neu gymwysterau a enillwyd, ynghyd â chyflawniadau mewn agweddu ehangach ar y cwricwlwm fel cyfathrebu a datblygu personol, sgiliau byw'n annibynnol, cyflogadwyedd a dinasyddiaeth
- dangosir cyflawniad mewn nifer o wahanol ffyrdd creadigol sy'n ystyrlon i'r dysgwr, caiff cyflawniadau eu dathlu a'u rhannu'n eang ar draws y sefydliad a hefyd â phartneriaid allanol
- rhoddir sylw i adborth wrth gynllunio'r cwricwlwm ar gyfer dysgwyr y dyfodol
- gellir gwerthuso effaith y rhaglen ddysgu ar gyfer unigolion a grwpiau o ddysgwyr
- bydd dysgwyr yn cael cynllun ar gyfer pontio i'w dewis gyrchfan a fydd yn dechrau cyn eu blwyddyn olaf yn y rhaglen ddysgu
- mae coleau'n defnyddio data am gyrchfannau wrth hunanwerthuso ac mewn cynlluniau gwella ansawdd.

Cam pump: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr

Mae asesu pa mor effeithiol yw darparwyr wrth ddeall eu cryfderau a meysydd i'w datblygu yn elfen ganolog yn null arolygu Estyn. Dylai'r coleg gynnwys camau yn ei brosesau ar gyfer hunanwerthuso a chynllunio i wella ansawdd i ganfod a yw dysgwyr yn cyflawni amcanion dysgu mewn rhagleni dysgu sydd heb eu hachredu, a pha bryd, ac i ganfod unrhyw ffactorau sydd wedi hwyluso neu rwystro cyflawniad. Bydd hefyd yn sicrhau bod modd cynnal trefniadau ystyrlon a phriodol ar gyfer pontio ar ôl gadael coleg lle bydd dysgwyr yn gallu parhau i ddatblygu'r sgiliau y maent wedi'u dysgu yn y coleg.

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer addysg bellach a 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr edrych ar y graddau y mae arweinwyr a rheolwyr yn cynnal darpariaeth ansawdd uchel neu'n gwella agweddau gwan ar y ddarpariaeth (MA5.1).

Dylai arolygwyr werthuso pa mor dda y mae llywodraethwyr yn deall ac yn cyflawni eu rolau a'u cyfrifoldebau. Dylent ystyried pa mor dda y maent yn gyfarwydd â chryfderau'r coleg a'i feysydd i'w datblygu, a'r graddau y maent wedi cymryd rhan yn y gwaith i osod blaenoriaethau strategol y coleg. Dylent ystyried a oes cydbwyssedd priodol rhwng cymorth a her yn y ffordd y mae'r corff llywodraethol yn dwyn uwch arweinwyr i gyfrif (MA5.1).

Cam pump: sut mae'n cydweddu ag arweiniad Estyn i arolygwyr parhad

Dylai arolygwyr werthuso pa mor gywir y mae arweinwyr a rheolwyr yn adnabod cryfderau a gwendidau'r coleg. Dylent ystyried pa mor dda y mae arweinwyr a rheolwyr yn casglu a dadansoddi tystiolaeth uniongyrchol o safonau'r ddarpariaeth, gan gynnwys addysgu ac asesu (MA5.2).

Dylai arolygwyr ystyried effaith prosesau cynllunio ar gyfer gwella a pha mor dda y mae'r blaenoriaethau ar gyfer gwella a nodwyd yn cysylltu â deilliannau hunanasesiad y coleg (MA 5.2).

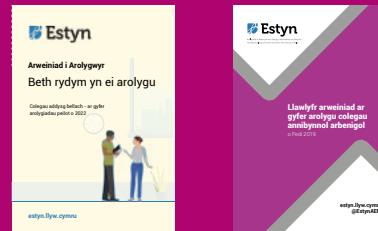
Dylai arolygwyr ymchwilio i hanes y coleg o wneud gwelliannau a'r graddau y maent wedi arwain at effaith gadarnhaol ar ddysgu a lles dysgwyr, er enghraifft trwy welliannau i ansawdd yr addysgu a'r hyfforddi (MA5.2).

O 'Beth rydym yn ei arolygu' ar gyfer colegau arbenigol

Dylai arolygwyr ystyried a yw dysgwyr yn gwneud cymaint o gynnydd ag y gallent o ystyried eu mannau cychwyn, a'u hoedran a'u gallu (MA1.1).

Dolenni defnyddiol:

- Beth rydym yn ei arolygu: colegau addysg bellach
- Beth rydym yn ei arolygu: colegau annibynnol arbenigol

Cam pump: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colebau ei wneud
<p>Nodir mai un o gyfrifoldebau allweddol y CADY yw cefnogi dysgwyr â CDU wrth iddynt bontio o un lleoliad addysg i un arall neu i fyd oedolion, astudiaethau pellach neu fyd gwaith (8.21).</p> <p>Disgwyllir y byddai'r gwaith cynllunio ar gyfer proses bontio hysbys yn digwydd yr un pryd ag adolygu CDU fel arfer. Mae'r dull hwn yn helpu i sicrhau bod cynlluniau pontio yn dod yn broses reolaidd y mae plant a phobl ifanc yn dod yn gyfarwydd â hi ac yn teimlo'n gyfforddus yn trafod sut y gallai pontio effeithio arnynt (27.20).</p>	<p>Mae'n bwysig bod CADYau a staff perthnasol mewn colebau yn cydgysylltu â rhanddeiliaid i gynllunio'r trefniadau priodol ar gyfer pontio ar ôl gadael coleg i leoliadau a/neu wasanaethau a fydd yn helpu i gynnal a thyfu sgiliau dysgwyr.</p> <p>Gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau allanol i sicrhau pontio sydd wedi'i gynllunio i wasanaethau oedolion, ar adeg briodol. Os yw anghenion iechyd a gofal cymdeithasol wedi newid dros gyfnod y rhaglen ddysgu ac nad yw hyn wedi'i ystyried wrth adolygu'r CDU erbyn diwedd y rhaglen ddysgu, dylai'r asesiad crynodol ddangos unrhyw newidiadau mewn anghenion iechyd a gofal cymdeithasol sydd wedi effeithio ar gynnydd a chyflawniad.</p>
<p>Mae cynlluniau pontio fel arfer yn fwyaf effeithiol pan fabwysiedir dull sy'n canolbwytio ar yr unigolyn, gan ganiatâu i'r plentyn, rhiant y plentyn, neu'r person ifanc leisio unrhyw bryderon sy'n ymwneud â'i broses bontio nesaf. Trwy drafod y newidiadau tebygol i addysg neu hyfforddiant y plentyn neu'r person ifanc, gellir helpu i baratoi'r dysgwr ar gyfer y pontio a thynnau sylw at ba gymorth ychwanegol y gallai fod ei angen. Bydd rhai cyfarfodydd sy'n trafod cynlluniau pontio yn elwa ar gynnwys partneriaid eraill a all helpu'r plentyn neu'r person ifanc i ddeall sut bydd y broses bontio'n gweithio'n ymarferol a pha gymorth ychwanegol sydd ar gael iddo. Gellir cofnodi unrhyw gymorth ychwanegol a nodwyd ar gyfer pontio yn CDU y plentyn neu'r person ifanc fel bod modd cymryd camau ar yr adeg berthnasol (27.6).</p> <p>Mae cynllunio ar gyfer pontio yn rhoi cyfle i blant a phobl ifanc godi unrhyw bryderon sydd ganddynt am y lleoliad newydd (27.26).</p>	<p>Defnyddio asesiadau crynodol i ddangos yn glir y cynnydd yn sgiliau a gwybodaeth y dysgwr ac, os ceir caniatâd gan y dysgwr, rhannu gwybodaeth â rhanddeiliaid.</p> <p>Sicrhau bod prosesau ar waith i alluogi'r dysgwr i gyfleo ei ddyheadau a'i anghenion ar gyfer ei fywyd fel oedolyn ar ôl gadael coleg yn ogystal ag unrhyw bryderon sydd ganddo.</p> <p>Trefnu adolygiadau o gynnydd yn gynharach yn y flwyddyn ar gyfer dysgwyr a fydd yn gadael y flwyddyn honno. Ystyried y dystiolaeth o adroddiadau cynnydd wrth gynllunio a meddwl am y camau nesaf i gyrraedd y gyrchfan a ddewiswyd. Gwahodd cynrychiolwyr yr awdurdod lleol a gweithwyr amlddisgyblaeth eraill a fydd â rhan ym mywyd y dysgwr. Paratoi'r dysgwr ar gyfer yr adolygiad fel y bydd yn gallu rhoi gwybod am ei gynnydd a gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth am bontio. Gall hyn alw am drefnu ar gyfer gwasanaethau eirioli drwy'r awdurdod lleol.</p>

Cam pump: y Cod ADY a beth all colebau ei wneud parhad

Beth mae'r Cod ADY yn ei ddweud	Beth all colebau ei wneud
<p>Byddai cynllunio ychwanegol yn fuddiol ar gyfer pontio i mewn ac allan o gyfnodau addysg penodol hefyd. Gall hyn gynnwys plant a phobl ifanc sy'n paratoi i bontio rhwng cyfnodau allweddol, neu o addysg a hyfforddiant i fyw'n annibynnol (27.10).</p> <p>Pan fydd person ifanc ag ADY yn gadael addysg neu hyfforddiant ac yn paratoi ar gyfer bod yn oedolyn, gall cynlluniau pontio helpu gyda'r heriau emosiynol ac ymarferol sydd o'i flaen. Trafodaeth bwysig yn rhan o'i gynllun pontio terfynol yw'r hyn fydd yn digwydd pan fydd ei CDU yn dod i ben, a pha gymorth sydd ar gael iddo yng ngham nesaf ei fywyd. Gall cyngor am y cymorth a ddarperir gan asiantaethau eraill helpu pobl ifanc wrth iddynt adael addysg. Gyda'r cymorth cywir, gall y rhan fwyaf o bobl ifanc ag ADY wireddu eu potensial a byw bywydau annibynnol a bodlon (27.48).</p>	<p>Cydweithio ag awdurdodau lleol a chyngorwyr gyrfaoedd i sicrhau bod dysgwyr a'u teuluoedd yn deall yr holl opsiynau sydd ar gael i'r dysgwyr ar ôl gadael coleg, yn cynnwys gwybodaeth am fudd-daliadau a hawliau cyflogaeth.</p> <p>Bod â diwylliant o ddisgwyliadau uchel ar gyfer pobl ifanc sydd ag ADY. Defnyddio asesu crynodol i ddathlu a hyrwyddo cyflawniadau dysgwyr y presennol a'r gorffennol. Cynnwys gwahanol grwpiau dysgwyr i ddangos amrywiaeth y dysgwyr ADY ar draws y sefydliad.</p> <p>Sicrhau bod dysgwyr yn gadael â chofnod o'u cyflawniadau sy'n ystyrlon iddynt ac y gellir ei rannu ag eraill, yn cynnwys cyflogwyr posibl.</p>

Cam pump: cwestiynau y dylai colegau eu gofyn iddyn nhw eu hunain am Gynlluniau Datblygu Unigol

Cwestiynau i'w gofyn	Os mai 'na' neu 'ddim yn siŵr' yw'r ateb
Ydych chi'n gyfrifol am benderfynu neu a oes gennych ran mewn penderfynu a fydd CDU yn dod i ben neu beidio ar ddiwedd rhaglen?	Defnyddiwch yr asesiadau ffurfiannol a chrynodol i ddarparu dystiolaeth am gynnydd ar gyflawni'r deilliannau. Dim ond tra bo angen darpariaeth addysgol i helpu'r person ifanc i gyflawni deilliannau'r CDU y bydd y CDU yn parhau. Bydd colegau addysg bellach ac awdurdodau lleol yn gwneud penderfyniadau i ddod â CDU i ben ar sail dystiolaeth o gynnydd ar gyflawni deilliannau yn y cynllun neu o gyflawni'r deilliannau hynny. Fel arfer, yr asesiad crynodol fydd y brif dystiolaeth a fydd yn sail i benderfyniadau'r awdurdod lleol.
Ydych chi'n gwybod a fydd CDU y dysgwr yn parhau wedi iddo symud i leoliad newydd?	Adolygu dewis gyrchfan y dysgwr. Os yw'n symud ymlaen i leoliad addysgol arall a bod arno angen parhau â'i CDU, mae terfynau amser penodol yn y Cod ADY sy'n golygu y gellid bod angen cynnal adolygiadau blynnyddol o'r CDU yn gynharach nag arfer. Gofalwch fod y wybodaeth wedi'i diweddu a'i bod yn adlewyrchu'r hyn sydd wedi'i gyflawni yn y coleg.
A yw barn y dysgwr am bontio i leoliad newydd neu ddychwelyd i raglen ddysgu wedi cael ei hystyried neu a yw'r awdurdod lleol yn ymwybodol o'r farn hon?	Darparu dystiolaeth i'r awdurdod lleol o'r ffordd y mae dysgwyr wedi mynegi eu barn am eu cyflawniadau a beth maent am ei wneud nesaf. Defnyddio offer cynllunio sy'n canolbwytio ar unigolion i ddangos hyn. Dylid cynnwys staff sy'n adnabod y dysgwyr yn dda a rhieni a gofalwyr, os yw'n briodol.
A oes angen i'r dysgwr gael eiriolwr anffurfiol neu wasanaethau eiriolaeth trydydd parti i ddod i adolygiad o'i CDU neu i gynllunio ar gyfer pontio?	Gofalu bod staff yn meddu ar sgiliau addas i ddynodi dysgwyr a all fod ag angen eiriolwr a bod awdurdodau lleol yn cael eu hysbysu'n amserol am unrhyw angen am wasanaethau eiriolaeth. O dan y Cod ADY (32.59)

Cam pump: ymarfer sy'n canolbwyntio ar unigolion

Enghreifftiau mewn colegau...

Gan gofio ei bod yn digwydd yn aml na fydd y bobl sy'n penderfynu am y gwasanaethau y bydd person ifanc yn eu cael ar ôl gadael coleg yn rhai sy'n adnabod y dysgwr yn dda, mae un coleg arbenigol wedi datblygu Cynllun Hunaneirioli sy'n cynnwys manylion yr holl gyflawniadau gan y dysgwr yn y coleg a dewisiadau'r dysgwr o ran ei fywyd fel oedolyn ar ôl gadael coleg. Mae'r cynllun yn dangos manylion unrhyw waith gwirfoddol y mae'r dysgwr wedi'i wneud, ei ddiddordebau a hobiau a beth sy'n bwysig i'r dysgwr fel y sgiliau y mae am barhau i'w datblygu, y math o le y byddai'n hoffi byw yn ddo, y gwaith am dâl neu heb dâl y byddai'n hoffi ei gael a gweithgareddau eraill y byddai'n hoffi eu gwneud (e.e. ymarfer yn y gampfa am awr dair gwaith yr wythnos).

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio Dogfen Barn y Dysgwr y mae'n ofynnol ei llenwi cyn cyfarfodydd adolygu ffurfiol. Mae'n dangos ei farn a'i ddewisiadau. Mae'n nodi pwy y byddai am eu gweld yn dod i'w gyfarfodydd adolygu, beth sy'n mynd yn dda, meysydd lle mae lle i wella a'i ddyheadau at y dyfodol.

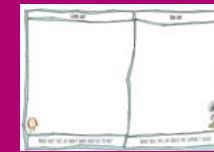
Mae un coleg addysg bellach yn defnyddio Trywydd RARPA i helpu dysgwyr i ddeall beth ddylen nhw ei ddisgwyl ar bob cam.

Mae un coleg arbenigol yn defnyddio dogfen grynodeb i helpu staff i ddeall sut mae'r broses RARPA yn cael ei defnyddio yn y coleg.

Dolenni defnyddiol:

Mae'r National Development Team for inclusion (NDTI) wedi datblygu:

- Offeryn Diwrnod Da a Diwrnod Gwael
- Presenoldeb a chyfraniad
- Gwe cynhwysiant

Cam pump: sicrhau ansawdd

Enghreifftiau o weithgarwch sicrhau ansawdd

- Adolygu data am gyflawniadau i ddangos bod barn wedi'i harfer ar lefel gyson ym mhob agwedd ar asesu crynodol. Gallai hyn gynnwys craffu ar dystiolaeth ar gyfer asesu, adroddiadau cynnydd terfynol, gwaith y dysgwr ac adolygu CDU y dysgwr neu ddogfen gyfatebol. Nodwch a oes unrhyw batrymau o anghydraddoldeb rhwng grwpiau o ddysgwyr e.e., ar sail rhywedd, ethnigrwydd, anabledd neu anghenion addysgol arbennig.
- Gwirio bod y cyflawniadau crynodol a gofnodwyd:
 - yn dangos cynnydd boddhaol oddi ar y mannau cychwyn
 - yn adeiladu ar sail y cynnydd a wnaed drwy gwrdd ag amcanion dysgu
 - wedi rhoi'r gallu i wneud cynnydd ar gyflawni dyheadau tymor hir.
- Cynnal arolwg o ddysgwyr i gael gwybod i ba raddau y mae dysgwyr yn credu bod y rhaglen ddysgu gyfan wedi diwallu eu hanghenion. Cynnal cyfarfodydd llais y dysgwr neu gyfarfodydd o gynrychiolwyr y dysgwr i gael adborth am yr hyn y maent wedi'i gyflawni. Gofynnwch i'r dysgwr a yw'r rhaglen ddysgu wedi cwrdd â'u disgwyliadau ac a fyddent yn newid rhywbeth neu'n gwneud rhywbeth yn wahanol, yn cynnwys y math o gymorth neu ymyriadau y maent wedi'u cael.
- Casglu adborth oddi wrth randdeiliaid allweddol fel rhieni, gofalwyr a gweithwyr am lddisgyblaeth proffesiynol ynghylch y graddau y mae'r rhaglen ddysgu wedi galluogi'r dysgwr i gyflawni.
- Galw i mewn i ystafelloedd dosbarth a mannau cymunol i arsylwi ar y ffordd y mae cyflawniadau dysgwyr yn cael eu rhannu a'u dathlu. Asesu'r wefan a ffynonellau gwybodaeth eraill am dystiolaeth bod cyflawniadau dysgwr yn cael eu gweld yn bwysig iawn.
- Gofyn am adborth gan leoliadau newydd y dysgwr ynghylch pa mor ddefnyddiol oedd y data crynodol a rannwyd â nhw am gyflawniadau, wrth gynllunio cymorth, gweithgareddau a chyfleoedd.

Cam pump: offeryn hunanwerthuso

Defnyddiwch yr offeryn hunanwerthuso i asesu beth rydych chi eisoes yn ei wneud yn dda a lle mae angen cymryd camau pellach.

■ Dim tystiolaeth yn galw am sylw ■ Angen datblygu ■ Tystiolaeth o hyn yn cyfrannu at gynllunio a chyflawni

Cam un: asesiad crynodol o gyflawniad			Beth yw'r dystiolaeth?
A yw'r holl ddysgwyr yn cael asesiad terfynol o'u cyflawniadau yn y rhaglen ddysgu sy'n dangos y cynnydd a wnaethant o'u mannau cychwyn?			(nodwch gamau gwella yn y blychau ar y gwaelod)
A yw'r adroddiadau cynnydd terfynol yn cael eu gwirio am gysondeb o ran ymagwedd, iaith, cynnwys ac asesu cyflawniadau ar draws y rhaglen gyfan?			
A yw dysgwyr wedi cyflawni eu hamcanion dysgu a deilliannau tymor hwy yn ôl y disgwyl?			
A yw dysgwyr yn gallu mynegi, mewn ffyrdd priodol, beth maent yn ei wybod ac yn gallu ei wneud nawr nad oeddent yn ei wybod neu'n gallu ei wneud ar ddechrau eu rhaglen ddysgu?			
A yw cyflawniadau ar ddeilliannau'r CDU ac yng nghwricwlwm y dysgwr yn cael eu cofnodi'n benodol?			
A oes tystiolaeth bod y cymorth a'r ymyriadau a ddarparwyd wedi galluogi dysgwyr i gyflawni?			
A yw'r asesiadau terfynol wedi'u cymedrol i ac a ystyrir y wybodaeth o hynny wrth gynllunio'r cwricwlwm?			
A oes tystiolaeth o ffyrdd creadigol, ystyrlon i ddangos cyflawniad, fel fideos, arddangosfeydd, adborth gan ddysgwyr, digwyddiadau dathlu a gwobrwyd, sy'n cynnwys y dysgwyr ac yn mynegi 'llais y dysgwr'?			
A yw'r cyflawniadau'n cael eu rhannu â'r gymuned ehangach, yn cynnwys rhieni a gofalwyr a rhanddeiliaid allweddol eraill?			
A yw dysgwyr wedi parhau â'r pontio a gynlluniwyd i'r lleoliad nesaf neu i gyrchfan? A yw gwybodaeth o'r asesiad crynodol wedi cael ei rhannu, os cafwyd cydysniad gan y dysgwr?			
A yw data am gyrchfannau yn cael eu dadansoddi i'w hystyried wrth gynllunio?			
A yw'r arferion gorau o ran asesu crynodol yn cael eu rhannu a chamau ar gyfer gwella yn cael eu nodi lle bo angen?			
A yw staff yn gallu cyflawni eu cyfrifoldebau ar gyfer asesu crynodol mewn ffordd effeithiol a heb ysgwyddo gormod o waith?			
A oes targedau ar gyfer staff i wella asesu crynodol, os oes angen, yn eu hadolygiadau o berfformiad ac yn y broses arfarnu?			

Cam pump: offeryn hunanwerthuso parhad

Camau gwella ansawdd

Beth sydd angen ei wneud?	Pwy sy'n gyfrifol?	Pryd gaiff hyn ei wneud?

Helpu i sicrhau ansawdd RARPA

Adolygu mewnol

Gellir cynnal adolygiadau mewnol drwy gydol y flwyddyn, ar bwyntiau allweddol yn ystod pob un o'r pum cam neu'n flynyddol.

Bydd adolygu mewnol yn helpu i ganfod yr arferion gorau a lle mae angen cymryd camau i wella ansawdd. Dylid ei gyflawni yn rhan o gylch sicrhau ansawdd arferol y coleg.

Adolygu allanol

Gall colegau gael budd o gomisiynu adolygiad allanol o raglenni dysgu RARPA.

Mae gweithwyr proffesiynol allanol sy'n arbenigo mewn cyflawni a sicrhau ansawdd y broses RARPA yn gallu darparu asesiad diduedd o'r ffordd y mae tystiolaeth yn cael ei defnyddio i hunanasesu a gwella ansawdd. Mae hyn yn gallu ennyn mwy o hyder ymysteg rhanddeiliaid fod craffu allanol yn digwydd.

Adolygu gan gymheiriad

Yn ogystal â chynnal adolygiadau mewnol, gall colegau weithio mewn partneriaeth i adolygu prosesau ei gilydd, nodi a rhannu arferion da a gwella ansawdd cyffredinol prosesau RARPA yng Nghymru. Gall adolygu gan gymheiriad fod yr un mor effeithiol rhwng colegau o'r un math neu o fath gwahanol a lle mae cohortau o ddysgwyr sy'n debyg neu'n wahanol i'w gilydd. Gellir rhoi sylw i un cam RARPA ar y tro neu i'r systemau RARPA i gyd.

Mae Colegau Cymru wedi datblygu adnoddau i helpu colegau addysg bellach i gynnal adolygiadau gan gymheiriad.

Dolenni defnyddiol:

Mae'r [fframwaith hunanasesu](#) hwn a ddatblygwyd gan Colegau Cymru yn darparu enghreifftiau o'r mesurau y gellir eu cymryd i wella ansawdd prosesau RARPA.

Mae Colegau Cymru wedi datblygu [Canllawiau cyfnewid cymheiriad RARPA](#) ynghyd â [Ffurflen Samplu a Ffurflen Adrodd](#).

Mae'r [diagram](#) hwn yn dangos sut mae prosesau RARPA yn cydweddu â chylch sicrhau ansawdd blynnyddol y coleg.

Mae Transform, gwasanaeth Natspec ar gyfer datblygiad proffesiynol parhaus, yn darparu gwahanol fathau o [hyfforddiant RARPA](#) a gall colegau ofyn am [adolygiad ansawdd allanol](#) o brosesau RARPA.

Natspec

The voice of
specialist further
education

Diolch i Lywodraeth Cymru, Estyn, Arweinwyr Sgiliau Byw'n Annibynnol a grŵp prosiect RARPA Colegau Cymru ac aelodau o Ffowr Natspec Cymru am eu cefnogaeth wrth ddatblygu'r canllawiau hyn. Diolch yn arbennig i Goleg Pen-y-bont, Coleg Elidyr, Coleg Gwent, Coleg Sir Gâr, Derwen College, Grŵp Llandrillo Menai a National Star College am eu haelioni wrth roi o'u hamser i rannu enghreifftiau o'u prosesau RARPA.

Sefydlwyd Natspec i wella addysg bellach i bobl ifanc sydd ag anawsterau ac anableddau dysgu. Rydym am sicrhau bod y canllawiau hyn mor amserol a buddiol â phosibl i randdeiliaid. Os hoffech roi adborth neu gynnig enghraifft o'r ffordd rydych chi'n defnyddio prosesau RARPA, anfonwch e-bost i info@natspec.org.uk

Mae Natspec yn sefydliad aelodaeth ac yn llais i addysg bellach arbenigol. Mae ein gwasanaeth **Transform** sy'n darparu cyrsiau datblygiad proffesiynol parhaus, a **TechAbility**, ein gwasanaeth cymorth Technoleg Gynorthwyol, yn ceisio gwella canlyniadau i ddysgwyr sydd ag anawsterau ac anableddau dysgu mewn addysg bellach prif ffrwd ac arbenigol. I gael rhagor o wybodaeth am ymaelodi, ewch i <https://natspec.org.uk/membership/join-us/>

 www.natspec.org.uk

 info@natspec.org.uk

 @Natspec

 /NatspecVoiceOfSpecialistFE